

การศึกษาการดำเนินการนิเทศการสอนและการพัฒนาตนเองของครู
ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดกำแพง
ราชอาณาจักรกัมพูชา

นายฤทธิ ตัน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทาง
การศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2556

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR) are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

A STUDY OF THE OPERATION OF INSTRUCTIONAL SUPERVISION AND SELF-
DEVELOPMENT OF TEACHERS IN HIGH SCHOOLS
IN KAMPONG THOM PROVINCE,
THE KINGDOM OF CAMBODIA

Mr. Rithy Tann

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Supervision and Curriculum
Development

Department of Educational Policy, Management and Leadership

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2013

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาการดำเนินการนิเทศการสอนและการพัฒนา
ตนเองของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดกำ
ปงธม ราชอาณาจักรกัมพูชา

โดย

นายฤทธิ ตัน

สาขาวิชา

นิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ สุตรุ่ง

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์

.....คณบดีคณะครุศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชนิตา รักษ์พลเมือง)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร.เพิ่มเกียรติ ขมวัฒนา)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ สุตรุ่ง)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์)

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ฤทธิ์ ต้น : การศึกษาการดำเนินการนิเทศการสอนและการพัฒนาตนเองของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดกำแพงเพชร ราชอาณาจักรกัมพูชา. (A STUDY OF THE OPERATION OF INSTRUCTIONAL SUPERVISION AND SELF-DEVELOPMENT OF TEACHERS IN HIGH SCHOOLS IN KAMPONG THOM PROVINCE, THE KINGDOM OF CAMBODIA) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผศ. ดร.จุไรรัตน์ สุตรุ่ง, 153 หน้า.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานนิเทศการสอน และการพัฒนาตนเองของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดกำแพงเพชร ราชอาณาจักรกัมพูชา ประชากร คือ โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่อยู่ในจังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 20 โรงเรียน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลการนิเทศการสอน จำนวน 240 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม และด้านการพัฒนาตนเองของครู จำนวน 20 คน เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

ผลการวิจัยการดำเนินการนิเทศการสอนพบว่า การเตรียมการก่อนการสังเกตการสอน โรงเรียนมีการแต่งตั้งให้หัวหน้าหมวดวิชาเป็นผู้สังเกตการสอน มีการแจ้งวันเวลาก่อนการสังเกตการสอน และมีการสังเกตการสอนเดือนละครั้ง ให้ครูส่งแผนการสอนก่อนเปิดภาคเรียน โดยใช้เครื่องมือสังเกตการสอนที่กระทรวงกำหนดให้ การสังเกตการสอน พบว่า มีการสังเกตสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน สังเกตการดำเนินการสอนทั้ง 5 ชั้น โดยใช้เครื่องมือการสังเกตการสอนเป็นแบบผสมผสาน การดำเนินการหลังการสังเกตการสอน มีการวิเคราะห์ผลจากการสังเกตการสอน โดยให้ครูมีส่วนร่วมแล้วให้ข้อมูลย้อนกลับ ให้คำแนะนำวิธีการควบคุมชั้นเรียน การแสวงหาทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาการสอนด้วยตนเอง มีการติดตามพัฒนาการการสอนของครูด้วยสังเกตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนในครั้งต่อไป

ด้านการพัฒนาตนเองของครู พบว่า ด้านการเตรียมการสอน ครูมีการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือคู่มือครู ตำราเรียน หนังสือตำราต่างประเทศ และอินเทอร์เน็ต เพื่อให้มีเนื้อหาและวิธีคิดที่หลากหลาย นำมาวิเคราะห์และเลือกเนื้อหาที่สำคัญ ๆ นำไปเขียนแผนการสอน ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า ครูมีการจัดกิจกรรมการสอนตามลำดับ 5 ขั้นตอน ตามแผนการสอน มีการใช้เทคนิควิธีสอนที่หลากหลาย สอนให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์และส่งเสริมให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม ครูมีสอนพิเศษนอกเวลาราชการเพื่อหารายได้เพิ่ม และให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนเสริม ด้านการประเมินตนเองของครู พบว่า ครูมีการวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนหาจุดบกพร่องของตนเอง โดยสังเกตความตั้งใจเรียนของนักเรียนแล้วย้อนกลับไปคิดกระบวนการจัดการเรียนการสอนของตนเองใหม่ เพื่อนำมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนในครั้งต่อไป

ภาควิชา นโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทาง การศึกษา ปลายมือชื่อนิสิต
 ปลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

สาขาวิชา นิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร

ปีการศึกษา 2556

5483481627 : MAJOR SUPERVISION AND CURRICULUM DEVELOPMENT

KEYWORDS: INSTRUCTIONAL SUPERVISION / SELF-DEVELOPMENT OF TEACHERS

RITHY TANN: A STUDY OF THE OPERATION OF INSTRUCTIONAL SUPERVISION AND SELF-DEVELOPMENT OF TEACHERS IN HIGH SCHOOLS IN KAMPONG THOM PROVINCE, THE KINGDOM OF CAMBODIA. ADVISOR: ASST. PROF. JURAIRAT SUDRUNG,, PH.D., 153 pp.

The objectives of this research were to study the operation of instructional supervision and self-development of high school teachers in Kampong Thom Province, the Kingdom of Cambodia. The population of the study consisted of teachers from 20 high schools located in Kampong Thom Province. The sample of 240 teachers were used to view on the operation of instructional supervision through questionnaires while 20 other teachers was selected to provide information on the self-development through semi-structure interview.

The results on the operation of instructional supervision found that pre-observation, the schools assigned head of each department as a supervisor and announced the date of observation in advance. The classroom observation would take place once a month. Before starting a new semester, teachers had to submit lesson plans to the supervisor. The supervisor used the observation instrument adopted from the Ministry of Education, Youth and Sport. During the classroom observation, the supervisor used a mixing between checklist and recording form to record the information of classroom environment and the 5 steps of an instructional process. Post-observation, the supervisor analyzed all information from their observation records before having a meeting with teachers to provide them with observation's feedback. Likewise, the supervisor may need to further suggest useful techniques of better classroom management, and advised teachers to search for alternative instructional methods for their instructional improvement.

The results on the self-development revealed that preparing instruction, teachers searched for teaching materials from textbooks, teacher's manual, foreign textbooks, and internet websites so that they could have varieties of contents and concepts for their lesson plans. For classroom teaching, outstanding teachers following the 5-step lesson plan, used various teaching techniques, provided students with analytical skills, and promoted group work activities. In addition, the teachers had their private class in order to earn more income and allowed students to use their free time to study after class. Regarding self-assessment, teachers analyzed their instructional performance by reflecting on students' learning interest and attention to find out points to improve their future teaching.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

Department: Educational Policy, 153 Leadership

Student's Signature

Advisor's Signature

Field of Study: Supervision and Curriculum
Development

Academic Year: 2013

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพระพุทธเจ้าสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ทรงมีความพระกรุณาธิคุณอย่างสูงเลิศ ได้ให้โอกาสแก่ชาวกำแพงเพชร โดยเฉพาะข้าพระพุทธเจ้าที่ได้รับพระราชทานทุนการศึกษา ได้มาเรียนต่อระดับปริญญาโทและได้สร้างผลงานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขึ้นมาเพื่อเป็นประโยชน์แก่การดำเนินการนิเทศการสอนและการพัฒนาตนเองของครูในโรงเรียน ในจังหวัดกำแพงเพชร ราชอาณาจักรกำแพงเพชร เพื่อให้มีการพัฒนางานวิชาการต่อไปในอนาคต

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสำเร็จ ความเมตตา ความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ สดรุง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่คอยให้คำชี้แนะและแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์แก่การวิจัยด้วยความเอาใจใส่อย่างสูงตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.เพิ่มเกียรติ ขมวัฒนา ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาตรวจสอบให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ดียิ่งขึ้น และขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ กัญนิฐา รส อาจารย์ ดร.อัจฉรา นิยมภา และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารีรักษ์ มีแจ่ม เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัยให้ในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ วิสุทธิ์ กิม ประธานกรมกระทรวงอบรม เยาวชน และกีฬา จังหวัดกำแพงเพชร ที่กรุณาช่วยเหลือและอนุญาตให้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลในโรงเรียนต่าง ๆ ในจังหวัดกำแพงเพชร

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูหัวหน้าหมวดวิชา ที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม และครูที่มีความชำนาญในด้านการสอน ที่ให้โอกาสและเสียสละเวลาอันมีค่า เพื่อจะให้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ได้เก็บข้อมูลจนสำเร็จลุล่วงสมบูรณ์ได้อย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา รองศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ สัจกุลที่ได้ดูแลช่วยเหลือ และให้คำแนะนำผู้วิจัยตลอดมาจนเสร็จสิ้นวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้สนับสนุนทุนการทำวิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้งานวิจัยได้สำเร็จลุล่วงครบสมบูรณ์ได้ด้วยดี

สุดท้ายขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ พี่ น้อง และเพื่อน ๆ ทุกคนที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำต่าง ๆ ตลอดงานวิจัยนี้ได้สำเร็จเสร็จสมบูรณ์ได้อย่างดียิ่ง

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย	8
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
บทที่ 2 ทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
การนิเทศการสอน	11
ความหมายของการนิเทศการสอน.....	11
จุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอน.....	12
หลักการนิเทศการสอน.....	14
บทบาทและหน้าที่ของผู้นิเทศการสอน.....	16
พฤติกรรมกรรมการนิเทศการสอน.....	24
การใช้กิจกรรมการนิเทศการสอน.....	27
กระบวนการนิเทศการสอน	32
การพัฒนาตนเองของครู (Self-development)	44
ความหมายของการพัฒนาตนเอง	44
ความสำคัญของการพัฒนาตนเอง.....	44
หลักการพัฒนาตนเอง	45
วิธีการพัฒนาตนเอง	46
กระบวนการพัฒนาตนเอง.....	47
การเตรียมการสอนของครู.....	48

การจัดการเรียนการสอน	51
วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู	54
การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน	57
การประเมินตนเอง	63
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	64
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	66
ประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล	66
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	66
การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ	67
การเก็บรวบรวมข้อมูล	67
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	69
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปและการดำเนินการนิเทศการสอน	69
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	100
สรุปผลการวิจัย	100
อภิปรายผลการวิจัย	104
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้	109
รายการอ้างอิง	111
ภาคผนวก	115
ภาคผนวก ก หนังสือขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย	116
ภาคผนวก ข หนังสือขอเชิญศึกษานิเทศก์จังหวัดกำแพงเพชรเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจ เครื่องมือวิจัยที่ แปลเป็นภาษาเขมร	119
ภาคผนวก ค หนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย	121
ภาคผนวก ง เครื่องมือเก็บข้อมูลวิจัย	124
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	153

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเกรด 12 ทุกโรงเรียนในจังหวัดกำแพงเพชร	ปีการศึกษา	
2012		5
ตารางที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเกรด 12 ทุกโรงเรียนในจังหวัดกำแพงเพชร	ปีการศึกษา	
2012 (ต่อ)		6
ตารางที่ 3 ข้อมูลการแจกแบบสอบถามให้ผู้ให้ข้อมูลการนิเทศการสอนที่แจกและได้รับกลับคืน	เป็น	
ฉบับสมบูรณ์		68
ตารางที่ 4 ข้อมูลจำนวนครูที่มีชื่อเสียงและมีความชำนาญด้านการสอนที่ได้ให้สัมภาษณ์		68
ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม		70
ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)		71
ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละในการประชุมก่อนการสังเกตการสอน		73
ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละในการประชุมก่อนการสังเกตการสอน (ต่อ)		74
ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละในการแจ้งกำหนดการสังเกตการสอนของคุณให้ทราบล่วงหน้า		75
ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ในการสังเกตการสอน		77
ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละการเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการสังเกตการสอน		79
ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละการตรวจแผนการสอนและสมุดรายงาน 4 เล่ม		81
ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละการสังเกตสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน		82
ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละการสังเกตพฤติกรรมการสอนของคุณในชั้นเรียน		84
ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละการสังเกตพฤติกรรมการสอนของคุณในชั้นเรียน (ต่อ)		85
ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละการวิเคราะห์ผลหลังการสังเกตการสอนของคุณ		86
ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละการประชุมหลังการสังเกตการสอน		88
ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละการแนะนำวิธีการจัดการเรียนการสอนเพิ่มเติมและการติดตาม		
พัฒนาการของคุณ		90

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เนื่องจากราชอาณาจักรกัมพูชาเป็นประเทศที่มีสงครามกลางเมือง (สมัยสงครามเขมรแดง) เป็นระยะเวลาเวลานานกว่า 3 ปี ซึ่งทำให้มีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และการเมือง การปกครอง รวมทั้งได้ทำลายระบบการศึกษาของกัมพูชาเกือบจะสูญสิ้น หลังจากสงครามได้สิ้นสุดลงในปี ค.ศ. 1993 ประเทศกัมพูชาได้มีการปฏิรูปการเมืองและการปกครองประเทศ ผ่านระบอบการปกครองหลายระบอบ หลายสมัย จนถึงปัจจุบันที่มีระบบการปกครองประเทศตามแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มาเป็นระยะเวลาประมาณ 20 ปี ซึ่งทำให้การพัฒนาประเทศชาติมีความล่าช้า และขาดแคลนทรัพยากรมนุษย์เป็นอย่างมาก เพราะที่ไม่มีโรงเรียนเพียงพอสำหรับให้เด็กเยาวชนกัมพูชาได้เข้าเรียนอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะในชนบทที่อยู่ห่างไกล ที่สำคัญคือการขาดแคลนครูจำนวนมาก ครูส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาแค่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จากสาเหตุนี้จึงเป็นปัญหาต่อการพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้า ทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติ ปัจจุบันประเทศกัมพูชาได้มีการวางแผนพัฒนาให้มีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพทางการศึกษาให้มากยิ่งขึ้น เพื่อเยาวชนจะได้รับการศึกษาอย่างทัดเทียมกันและมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สอดคล้องตามนโยบายการพัฒนาประเทศระยะที่ 2 ตามแผนยุทธศาสตร์สี่เหลี่ยมผืนผ้า (Rectangle Strategy) ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศของรัฐบาลประเทศกัมพูชา ที่มีสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้าฯ เป็นนายกรัฐมนตรีสมัยปัจจุบัน ในการพัฒนาการศึกษาระหว่างปี ค.ศ. 2009 - 2013 กระทรวงอบรม เยาวชน และกีฬา ประเทศกัมพูชา ได้มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนานักเรียนให้เป็นเยาวชนที่มีคุณภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม ความรู้และทักษะชีวิตพื้นฐานในการดำรงชีวิต เพื่อตอบสนองนโยบายตามยุทธศาสตร์สี่เหลี่ยมผืนผ้า (Rectangle Strategy) ของรัฐบาลกัมพูชา กระทรวงอบรม เยาวชน และกีฬา (2010: 5) ได้กำหนดนโยบายหลัก โดยมียุทธศาสตร์ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ขยายโอกาสให้คนได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันโดยเฉพาะคนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาทั่วประเทศ มีการจัดช่วยเหลืออุดหนุนทุนการศึกษาให้คนที่ยากจน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยกระดับคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และทักษะด้านการประกอบอาชีพ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาโรงเรียนและความสามารถของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น

การจัดการด้านทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพมีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. แก้ไขปรับปรุงประสิทธิภาพ และความเท่าเทียมกันในการจัดตั้งบุคลากรครูตามโรงเรียน เพื่อตอบสนองต่อการขยาย และเปิดโอกาสให้เด็กได้เข้าเรียนในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา ตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายได้อย่างทั่วถึงทั้งประเทศ โดยเฉพาะในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชนบทที่ยังขาดอาคารเรียนและจำนวนครู ให้มีครูสอนทุกระดับและทุกวิชา
2. ช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยการเอาครูใหม่ที่มีคุณภาพเข้าไปแทนครูที่เกษียณแล้ว
3. ช่วยเหลือให้กำลังใจบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้มีอุดมการณ์ในการทำงานตามภารกิจในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชนบท

การยกระดับคุณภาพการศึกษา เป็นนโยบายหลักในการพัฒนาการศึกษาในช่วงปี ค.ศ. 2006 – 2010 กระทรวงอบรม เยาวชน และกีฬาได้พยายามทุกวิถีทางเพื่อปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยยกระดับคุณภาพและสมรรถภาพของครูให้มีความรู้ ทักษะ และเทคนิคในการจัดการเรียนการสอนทุกระดับชั้น ตั้งแต่ประถมศึกษาจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย แผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาการจัดการศึกษาของชาติในช่วงปี ค.ศ. 2009 – 2013 รัฐบาลได้เอาใจใส่และขยายการ สร้างโรงเรียนให้ทั่วถึงทั้งประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบท ดำเนินการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา โดยการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาประเทศ ด้านครูผู้สอนมีการผลิตครูรุ่นใหม่ และจัดอบรมเทคนิค ทักษะ วิธีการจัดการเรียนการสอนใหม่ ๆ แก่ครูรุ่นเก่า ในขณะเดียวกัน รัฐบาล พยายามผลิตครูให้มีคุณภาพและให้ได้ครบตามความต้องการ โดยครูในประเทศก็มพูชาส่วนใหญ่มีวุฒิ การศึกษาน้อย เนื่องจากประเทศที่จะพัฒนาหลังการเกิดสงครามกลางเมืองเป็นเวลานานขาดแคลน ผู้มีความรู้และมีการศึกษา รัฐบาลมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเอาคนที่ สามารถอ่านออก เขียนได้ มาเป็นครูสอนในโรงเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนจบมัธยมศึกษาตอนต้น มี สิทธิสอบบรรจุเป็นครูระดับประถมศึกษา และคนที่เรียนจบมัธยมศึกษาตอนปลาย มีสิทธิสอบบรรจุ เป็นครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หรือไปเรียนต่อระดับปริญญาตรีแล้วสอบบรรจุเป็นครู ระดับอุดมศึกษา

เพื่อให้การศึกษามีคุณภาพหลังจากผ่านพ้นวิกฤติการขาดแคลนครูจำนวนมาก รัฐบาล เล็งเห็นว่า ครูผู้สอนควรได้รับพัฒนาวุฒิการศึกษาให้สูงขึ้น ดังรัฐบาลจึงมีนโยบายสร้างแรงจูงใจครูทุกระดับชั้น โดยการปรับเพิ่มเงินเดือนให้ครูประถมศึกษา และครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนครูที่ เรียนจบปริญญาตรีสามารถสอบเลื่อนวุฒิกฎเป็นครูระดับอุดมศึกษา โดยไม่มีการกำหนดอายุ นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ครูสอนชั้นประถมศึกษาที่จบมัธยมศึกษาตอนต้นได้สอบเทียบเพื่อให้ได้ ประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาตอนปลาย (จบเกรด 12) สนับสนุนให้ครูที่สอบเทียบนี้ได้มีโอกาสเรียนต่อ ระดับปริญญาตรีและได้ปรับคุณวุฒิ ได้มีเงินเดือนเพิ่มขึ้น (กระทรวงอบรม เยาวชน และกีฬา, 2010: 19)

การจัดการศึกษาในประเทศกัมพูชากำหนดให้โรงเรียนของรัฐจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรของกระทรวงอบรม เยาวชน และกีฬา หลักสูตรเดียวกันทั่วประเทศ โรงเรียนที่สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายต้องจัดการเรียนการสอนเนื้อหาแต่ละวิชาให้ทันตามที่กระทรวงกำหนด เมื่อนักเรียนเรียนจบเกรด 12 ได้กำหนดให้มีการสอบวัดความรู้โดยกระทรวงเป็นผู้ออกข้อสอบ โดยข้อสอบจะวัดความรู้ที่ได้เรียนมาตั้งแต่เกรด 10 ถึงเกรด 12 หลังจากนักเรียนสอบเสร็จ กระทรวงอบรม เยาวชน และกีฬา จะรวบรวมข้อสอบจากทุกจังหวัดมาไว้ที่กระทรวง และให้ครูทุกคนที่สอนในระดับเกรด 12 มาตรวจข้อสอบเป็นเวลา 3 วัน จากนั้นกระทรวงจะประกาศผลสอบของนักเรียนไปยังจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ โดยระบุทั้งจำนวนนักเรียนที่สอบผ่านและสอบไม่ผ่าน แต่ละปีมีการจัดลำดับจังหวัดที่มีจำนวนนักเรียนสอบผ่าน เพื่อแสดงข้อมูลคุณภาพของนักเรียนในแต่ละจังหวัด กระทรวงอบรม เยาวชน และกีฬา ได้มอบอำนาจให้แต่ละจังหวัด และโรงเรียนได้มีการกำกับ ติดตาม ดูแล การจัดการเรียนการสอนด้วยตนเอง โดยให้มีการนิเทศเพื่อติดตามการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนในแต่ละโรงเรียน หลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนแบ่งเป็น 2 แผน คือ แผนการเรียนวิทยาศาสตร์ และแผนการเรียนสังคมศาสตร์ ซึ่งเป็นหลักสูตรใหม่มีการเพิ่มเนื้อหาจากหลักสูตรเดิม ซึ่งเป็นปัญหากับครูรุ่นเก่าในการนำหลักสูตรไปใช้ เช่น ครูผู้สอนไม่เข้าใจวัตถุประสงค์และเนื้อหาในหลักสูตร ไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างมากที่ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูหัวหน้าหมวดวิชา และผู้ที่เกี่ยวข้องในโรงเรียน จะต้องให้ความช่วยเหลือในการแก้ปัญหาดังกล่าวอย่างเร่งด่วนด้วยวิธีการนิเทศการสอนที่มีประสิทธิภาพ ผู้ทำหน้าที่นิเทศ ในแต่ละโรงเรียนอาจจะเป็นผู้ดำเนินการ หรือรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หรือครูหัวหน้ากลุ่มวิชา ทำหน้าที่สังเกตการสอนในชั้นเรียน โดยผู้นิเทศใช้เครื่องมือการสังเกตการสอนตามที่ กระทรวงอบรม เยาวชน และกีฬา กำหนดแบบฟอร์มให้ ผู้นิเทศมีหน้าที่ตรวจสอบว่าใน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ครูได้ปฏิบัติอะไรบ้าง ปฏิบัติได้ครบตามที่ กระทรวงอบรม เยาวชน และกีฬา กำหนดมาให้ตามแบบฟอร์มหรือไม่ รวมทั้งบุคลิกภาพของครูผู้สอนด้วย ดังนั้นในแต่ละโรงเรียนจะมี การจัดการนิเทศการสอนที่แตกต่างกันไปตามที่ผู้อำนวยการโรงเรียนเห็นความเหมาะสมในการใช้วิธีการนิเทศ เพื่อให้มีผลต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู นาน ๆ ครั้งจะมีศึกษานิเทศก์จากกระทรวงอบรม เยาวชน และกีฬาหรือจากกรมกระทรวงอบรม เยาวชน และกีฬาจังหวัดกำกับลงไปทำการนิเทศการสอนของครูในแต่ละโรงเรียน เพื่อดูการจัดการเรียนการสอนที่จะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น และส่งผลต่อจำนวนนักเรียนที่สอบผ่านตามเป้าหมายของโรงเรียน ตามโครงสร้างและมาตรฐานในการบริหารจัดการ การปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ทุก ๆ ปีจะมีการแจ้งโดยการตีประกาศให้โรงเรียนได้ทราบ ว่า “จะมีการนิเทศการสอนของครูในโรงเรียนนั้น” กิม ลง (2004 อ้างถึงใน กรมกระทรวงอบรม เยาวชนและกีฬา จังหวัดกำปงธม, 2005) ได้กล่าวว่า การประเมินคุณภาพการศึกษาในแต่ละ

โรงเรียนนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับขนาดของโรงเรียน สภาพความพร้อมของโรงเรียน จำนวนอาคารเรียนว่ามี กี่หลัง หรือการมีสิ่งอำนวยความสะดวก อย่างเช่น คอมพิวเตอร์ ห้องทดลอง ต่าง ๆ แต่คุณภาพ การศึกษาของโรงเรียนนั้นขึ้นอยู่กับจัดการเรียนการสอนของครูเป็นหลักที่เป็นตัวบ่งบอกถึง คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนนั้น ๆ ว่าครูปฏิบัติการสอนอย่างไรในชั้นเรียน นำเอาวิธีการปฏิบัติการ สอนของครูมาประเมินคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

จังหวัดกำแพงเป็นจังหวัดที่ยังไม่มีความเจริญมากนัก แต่เมื่อเปรียบเทียบกับผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน พบว่า ผลการสอบในปีที่ผ่านมาของนักเรียนเกรด 12 ของโรงเรียนในจังหวัดกำแพง ผลการสอบเกรด 12 มีจำนวนนักเรียนสอบผ่านเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นที่พอใจของกรมกระทรวง อบรม เยาวชน และกีฬา จังหวัดกำแพง และเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพการจัดการศึกษาแต่ ละโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ดังมีรายละเอียดจำนวนนักเรียนสอบผ่านในตารางผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเกรด 12 ทุกโรงเรียนในจังหวัดกำแพง ปีการศึกษา 2012 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเกรด 12 ทุกโรงเรียนในจังหวัดกำแพง
ปีการศึกษา 2012

เลข	รายชื่อโรงเรียน	แผนการเรียนวิทยาศาสตร์			แผนการเรียนสังคมศาสตร์			รวมทั้งหมด		ลำดับ ที่
		จำนวน	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
		นักเรียนเข้า สอบ	นักเรียนสอบ ผ่าน	(%)	นักเรียน เข้าสอบ	นักเรียน สอบผ่าน	(%)	นักเรียน สอบผ่าน	(%)	
1	Hun Sen Sras Banteay	38	38	100	25	24	96.00	62	98.41	1
2	Hun Sen Taing Kauk	236	232	98.31	54	48	88.89	280	96.55	2
3	Chea Sim Pralay	51	49	96.08	0	0	0.00	49	96.08	3
4	Hun Sen Rungroeng	108	102	94.44	0	0	0.00	102	94.44	4
5	Baray	257	242	94.16	0	0	0.00	242	94.16	5
6	Rasmeay Sophoan	221	217	98.19	97	81	83.51	298	93.71	6
7	Hun Sen Balaing	320	309	96.56	114	94	82.46	403	92.86	7
8	Treal	144	137	95.14	114	102	89.47	239	92.64	8
9	Hun Sen Tbeg	196	179	91.33	0	0	0	179	91.33	9
10	Kampong Thom	629	605	96.18	167	108	64.67	713	89.57	10
11	Stung Sen	115	115	100	94	72	76.60	187	89.47	11
12	KampongCheuTeal	102	98	96.08	166	141	84.94	239	89.18	12
13	Taing Krasaing	220	206	93.64	53	28	52.83	234	85.71	13
14	Prasat Balaing	97	82	84.54	0	0	0.00	82	84.54	14

ที่มา: กรมกระทรวงอบรม เยาวชน และกีฬา จังหวัดกำแพง ปีการศึกษา 2012

หมายเหตุ: แผนการเรียนสังคมศาสตร์ หมายถึง เป็นแผนการเรียนที่นักเรียนต้องเรียนวิชาเกี่ยวกับ
ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วิชาหน้าที่พลเมือง เป็นต้น และเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ในระดับพื้นฐาน

ตารางที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเกรด 12 ทุกโรงเรียนในจังหวัดกำแพง
ปีการศึกษา 2012 (ต่อ)

เลข	รายชื่อโรงเรียน	แผนการเรียน วิทยาศาสตร์			แผนการเรียนสังคมศาสตร์			รวมทั้งหมด		ลำดับ ที่
		จำนวน นักเรียน เข้าสอบ	จำนวน นักเรียน สอบผ่าน	ร้อยละ (%)	จำนวน นักเรียน เข้าสอบ	จำนวน นักเรียน สอบ ผ่าน	ร้อยละ (%)	จำนวน นักเรียน สอบ ผ่าน	ร้อย ละ (%)	
15	Tuol Kbel	103	94	91.26	42	27	64.29	121	83.4	15
16	Kampong Thmar	150	145	96.67	77	44	57.14	189	83.2	16
17	Chea Sim Kampong Thmar	210	206	98.10	119	66	55.46	272	82.6	17
18	Hun Sen Phnom Santouk	53	52	98.11	37	21	56.76	73	81.1	18
19	Sandann	82	72	87.80	78	54	69.23	126	78.7	19
20	Hun Sen Krava	39	38	97.44	51	31	60.78	69	76.6	20

ที่มา: กรมกระทรวงอบรม เยาวชน และกีฬา จังหวัดกำแพง ปีการศึกษา 2012

คุณภาพการศึกษาในแต่ละโรงเรียน ขึ้นอยู่กับคุณภาพในการจัดการเรียนการสอน คุณภาพในการจัดการเรียนการสอน ขึ้นอยู่กับสมรรถนะของครูในการสอน และสมรรถนะของครูในการสอน ขึ้นอยู่กับการที่ได้ลงไปช่วยเหลือ ช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่ครูมีหรือชี้แนะแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุง เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน (กรมกระทรวงอบรม เยาวชน และกีฬา จังหวัดกำแพง, 2005)

จากการได้รับการนิเทศการสอน ครูได้รับการชี้แนะให้ปรับปรุงแก้ไขในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเอง อีกส่วนหนึ่ง ครูยังต้องพึ่งพาตนเอง เนื่องจากรัฐบาลและโรงเรียนไม่มีงบประมาณในการจัดอบรม หรือจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้ครูต้องใช้ความมานะพยายามในการปรับปรุงตนเอง เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเกิดประสิทธิผลกับนักเรียนมากที่สุด การพัฒนาตนเองของครูทำให้นักเรียนมีความเชื่อถือในความเป็นครูมืออาชีพ สอนเก่ง ซึ่งจะส่งผลต่อรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการสอนพิเศษนอกเวลาเรียน ในขณะเดียวกัน ประสิทธิภาพการสอนของครูก็ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น

จากความสำคัญและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการดำเนินการนิเทศการสอนและ การพัฒนาตนเองของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดกำแพง ราชอาณาจักรกัมพูชาว่ามีการดำเนิน การนิเทศการสอน และครูมีการพัฒนาตนเองอย่างไร เพราะตามนโยบายการจัดการศึกษา กระทรวงอบรม เยาวชน และกีฬา มีนโยบายในการพัฒนาระบบการจัดการศึกษาโดยเอากำแพงเป็นศูนย์ในการพัฒนาการจัดการศึกษา ตามแบบอย่างโรงเรียนวิทยาลัย กำแพงเผด็จ ซึ่งเป็โรงเรียนที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระราชทานให้สร้างโรงเรียนนี้ เพื่อช่วยเหลือและเป็นของขวัญทางการศึกษาแก่ประชาชนชาวกำพูชาและขยายไปจังหวัดอื่นๆ ทั่วประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินการนิเทศการสอน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดกำแพง ราชอาณาจักรกัมพูชา
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาตนเองของครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดกำแพง ราชอาณาจักรกัมพูชา

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่อยู่ในจังหวัด กำแพงเพชร ราชอาณาจักรกัมพูชา ในปีการศึกษา 2013

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลการนิเทศการสอน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการฝ่าย วิชาการ และครูหัวหน้าหมวดวิชา จำนวน 240 คน
2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้านการพัฒนาตนเองของครู ได้แก่ ครูที่มีชื่อเสียงและมีความชำนาญด้าน การสอนโรงเรียนละ 1 คน จำนวน 20 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง ซึ่งโรงเรียนจะเป็นผู้คัดเลือก รายชื่อให้

ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการดำเนินการนิเทศการสอนและการพัฒนาตนเองของครูใน โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดกำแพงเพชร ราชอาณาจักรกัมพูชา โดยผู้วิจัยได้ศึกษาจาก กรอบแนวคิด ทฤษฎี หลักการของนักการศึกษาและของกระทรวงอบรม เยาวชนและกีฬา ราชอาณาจักรกัมพูชา ได้ประมวลกรอบเนื้อหาการดำเนินการนิเทศการสอน เพื่อนำมาใช้ในการวิจัย ดังนี้

การดำเนินการนิเทศการสอน

การเตรียมการก่อนการสังเกตการสอน

- การประชุมก่อนการสังเกตการสอน
- การแจ้งกำหนดการสังเกตการสอนของครูให้ทราบล่วงหน้า
- การกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ในการสังเกตการสอน
- การเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการสังเกตการสอน
- การตรวจแผนการสอน และสมุดรายงาน 4 เล่ม

การสังเกตการสอน

- การสังเกตสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน
- การสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูในชั้นเรียน

การดำเนินการหลังการสังเกตการสอน

- การวิเคราะห์ผลจากการสังเกตการสอนของครู
- การประชุมแจ้งผลหลังการสังเกตการสอน
- การแนะนำวิธีการจัดการเรียนการสอนเพิ่มเติมและการติดตามพัฒนาการของครู

การพัฒนาตนเองของครู

ด้านการเตรียมการสอน

ด้านการจัดการเรียนการสอน

ด้านการประเมินตนเอง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึง โรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับเกรด 10 ถึงเกรด 12 ในจังหวัดกำแพงเพชร

การดำเนินการนิเทศการสอน หมายถึง การปฏิบัติการนิเทศการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมี 3 ขั้นตอน คือ การเตรียมการก่อนการสังเกตการสอน การสังเกตการสอน และการดำเนินการหลังการสังเกตการสอน

สมุดรายนงาน 4 เล่ม หมายถึง สมุดบันทึกการปฏิบัติงานประจำสำหรับครูแต่ละคนที่ทำหน้าที่เป็นครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมี 1) สมุดบันทึกการประชุมต่าง ๆ ในโรงเรียน 2) สมุดบันทึกเกี่ยวกับการเรียนการสอนของครู 3) สมุดบันทึกคะแนนประจำเดือนของนักเรียนแต่ละเดือน และ 4) สมุดบันทึกการขาดเรียนของนักเรียน

การพัฒนาตนเองของครู หมายถึง การพัฒนาตนเอง 3 ด้าน คือ ด้านการเตรียมการสอน ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการประเมินตนเอง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

วิจัยครั้งนี้ ประโยชน์ที่ผู้วิจัยคาดว่าจะได้รับ คือ

1. ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางในการดำเนินการนิเทศการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในราชอาณาจักรกำแพงเพชร เพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนยิ่งสูงขึ้น
2. ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางให้ครูพัฒนาตนเอง ด้านการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บทที่ 2

ทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการดำเนินการนิเทศการสอนและการพัฒนาตนเองของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดกำแพงเพชร ราชอาณาจักรกัมพูชา ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานและแนวทางในการดำเนินการวิจัย ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

การนิเทศการสอน

ความหมายของการนิเทศการสอน
จุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอน
หลักการนิเทศการสอน
บทบาทและหน้าที่ของผู้นิเทศการสอนในชั้นเรียน
พฤติกรรมการนิเทศการสอน
การใช้กิจกรรมการนิเทศการสอน
กระบวนการนิเทศการสอน

การพัฒนาตนเองของครู

ความหมายของการพัฒนาตนเอง
ความสำคัญของการพัฒนาตนเอง
หลักการพัฒนาตนเอง
วิธีการพัฒนาตนเอง
กระบวนการพัฒนาตนเอง
การเตรียมการสอน
การจัดการเรียนการสอน
วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู
การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน
การประเมินตนเอง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การนิเทศการสอน

การนิเทศการสอนเป็นส่วนหนึ่งของการนิเทศการศึกษาและก็เป็นส่วนย่อยในการนิเทศภายใน ซึ่งการนิเทศการสอนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนา การปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของครูที่มีปัญหาในด้านการสอนโดยตรง และเป็นส่วนหนึ่งสามารถช่วยครูให้มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิชาชีพ และสร้างความสัมพันธ์กันระหว่างบุคลากรภายในโรงเรียนเดียวกัน ดังนั้นักการศึกษาได้ให้หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการนิเทศการสอนดังต่อไปนี้

ความหมายของการนิเทศการสอน

Burton and Brueckner (1955: 11) ได้กล่าวว่า การนิเทศการสอนเป็นเทคนิคของผู้เชี่ยวชาญเพื่อส่งเสริมปรับปรุงการเรียนการสอน โดยอาศัยความร่วมมือกันระหว่างบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของโรงเรียน

Lovell and Wiles (1983: 4-5) ได้กล่าวว่า การนิเทศการสอน เป็นพฤติกรรมที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบที่จัดขึ้นอย่างเป็นทางการจากโรงเรียนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการปฏิสัมพันธ์กับระบบพฤติกรรมการสอนของครูที่จะคงไว้ หรือมีการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุง รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีคุณภาพทางการเรียน

Harris (1985: 10) ได้กล่าวว่า การนิเทศการสอนหมายถึง การที่บุคลากรในโรงเรียนกระทำกับบุคคลหรือสิ่งใดเพื่อคงไว้หรือเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานในโรงเรียนที่ส่งผลโดยตรงต่อกระบวนการสอนที่ใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน การนิเทศการสอนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนมากกว่าที่จะเกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน แต่เป็นงานหลักสำคัญของโรงเรียนและเป็นไปเพื่อการคงไว้และการปรับปรุงกระบวนการสอนและกระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน

Glickman and others (2010: 6-9) ได้ให้ความหมายของการนิเทศการสอนว่า การนิเทศการสอนเป็นกระบวนการสำหรับปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน การสร้างความสัมพันธ์และการให้ความร่วมมือในการทำงานเกี่ยวกับงานการสอนระหว่างผู้นิเทศกับครู เพื่อให้โรงเรียนได้ประสบความสำเร็จ

Adams and Dickey (1953, อ้างถึงใน วัชรวิลา เล่าเรียนดี, 2554: 4) ให้ความเห็นเกี่ยวกับการนิเทศการสอนว่า เป็นการให้บริการทางการสอนและการปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น เป็นการสร้างสรรค์ เป็นการร่วมมือกันระหว่างบุคลากรทางการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน การนิเทศต้องไม่ใช้อำนาจกับครู แต่เป็นการตอบสนองความต้องการของครูให้อิสระ เสรีภาพแก่ครูในการทำงานเพื่อให้สามารถปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

วัชรวิทย์ เล่าเรียนดี (2554: 5) ได้ให้ความหมายของการนิเทศการสอน ว่าเป็นกิจกรรมและที่ไม่ใช่การให้บังคับเพื่อช่วยเหลือสนับสนุนให้ครูปรับปรุง และพัฒนาการเรียนการสอนที่สร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับนักเรียนเป็นเป้าหมายหลักที่สำคัญโดยเน้นความเป็นประชาธิปไตย ความร่วมมือ การสร้างขวัญกำลังใจและการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีร่วมกัน

จากความหมายดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การนิเทศการสอน หมายถึง เป็นกิจกรรมการให้บริการ ให้ความช่วยเหลือในด้านการจัดการเรียนการสอน และการปรับปรุงให้มีความก้าวหน้าในการสอนของครูได้ดีขึ้น เพื่อกระตุ้นให้ครูปฏิบัติงานการสอนอย่างยั่งยืน และเป็นการส่งเสริมให้ครูมีความรู้ในเรื่องการประเมินผลตนเอง การนำตนเอง และการนิเทศตนเอง เพื่อให้ได้มาซึ่งประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอนที่มีผลต่อคุณภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูง

จุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอน

เนื่องจากการนิเทศการสอนเป็นงานที่มีความซับซ้อนและมุ่งช่วยปรับปรุง พัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูโดยตรง เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ การกำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอนที่ชัดเจนจะเป็นการนำแนวทางในการปฏิบัตินิเทศการสอนได้อย่างชัดเจนช่วยต่อการจัดกระบวนการในการนิเทศได้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิภาพด้วย ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอนที่แตกต่างกันดังต่อไปนี้

Oliva (1981: 7) ได้กล่าวว่า การนิเทศการสอนเป็นการบริการทางความคิดที่ให้แก่ครูทั้งในรูปแบบรายบุคคลและรูปแบบเป็นกลุ่ม และเป็นวิธีการที่ให้ความช่วยเหลือครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยตรง

Alfongso and others (1981: 35) ได้กล่าวว่า การนิเทศการสอนมีจุดมุ่งหมายเพื่อหาวิธีทางหรือแนวทางในการช่วยเหลืออำนวยความสะดวกต่อการเรียนการสอนของครูและนักเรียน ให้ได้บรรลุตามเป้าหมายของโรงเรียน

Wiles and Lovell (1983: 4) ได้กล่าวว่า การนิเทศการสอนเป็นการแสดงพฤติกรรมอย่างเป็นระบบที่มีการจัดเตรียมการ มีแผนการปฏิบัติไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้ครูมีการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพสูงสุดเกิดแก่นักเรียน

Glickman and others (1990: 7-9) ได้กล่าวว่า การนิเทศการสอนมีจุดมุ่งหมาย เพื่อการปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งผู้นิเทศต้องมีความรู้และยอมรับเกี่ยวกับตัวครูและโรงเรียนที่เป็นอยู่ มีทักษะมนุษยสัมพันธ์ และทักษะในการสังเกต การวางแผน และการประเมินเพื่อชี้แนะในการปรับปรุงครูในการจัดการเรียนการสอน โดยผ่านการให้การนิเทศครูและบุคลากรทางการนิเทศการสอนในด้าน ดังนี้

1. การให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง (Direct assistance to teachers) ผู้นิเทศประสานงาน และการสังเกตการสอน และช่วยครูในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน
2. การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum development) ผู้นิเทศให้ความช่วยเหลือในการแก้ไขปรับปรุงเนื้อหา แผนการสอน และการใช้สื่อในการเรียนการสอนในชั้นเรียน
3. การพัฒนาบุคลากร (Staff development) จัดให้บุคลากรทำงานตรงตามความเหมาะสมและความสามารถของบุคลากร การสนับสนุนเปิดโอกาสให้บุคลากรได้เรียนรู้เพื่อให้มีการพัฒนาตนเองของบุคลากร
4. การพัฒนากลุ่ม (Group development) การให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกันเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน
5. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) สนับสนุนให้ครูศึกษาปัญหาหรือการค้นหาค้นหาสาเหตุที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน และปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ได้บรรลุตามจุดประสงค์ของโรงเรียน

Adams & Dickey (1953, อ้างถึงใน จุไรรัตน์ สุธรรง 2552: 5) กล่าวถึง ความมุ่งหมายของการนิเทศไว้ว่า

1. เพื่อช่วยให้ครูค้นหาและวิธีทำงานด้วยตนเอง (Self-directive)
2. เพื่อช่วยให้ครูจำแนกและวิเคราะห์ปัญหาของตนเอง (Isolate and analyze their problems)
3. เพื่อช่วยให้ครูรู้สึกมั่นคงและปลอดภัย และพัฒนาความเชื่อมั่นในการใช้ความสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ (Security and develops confidence in their ability to solve problem)
4. เพื่อให้ครูคุ้นเคยกับแหล่งวิทยาการในการแก้ปัญหาต่าง ๆ (Sources of aid in solving their problems)
5. ช่วยเผยแพร่ให้ชุมชนเข้าใจแผนการเรียนการสอนของโรงเรียน (Interpret the school program to the community)
6. ช่วยให้ครูพัฒนาแนวคิดและเข้าใจถึงปรัชญาการศึกษาอย่างถ่องแท้ (Strives to develop with teacher a sound education philosophy)

จากแนวคิดของนักการศึกษาดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การนิเทศการสอนมีจุดมุ่งหมาย คือ การปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมให้ครูมีพัฒนาการมีความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพครูทั้งในรูปแบบรายบุคคลและ/หรือในรูปแบบกลุ่ม เพื่อส่งผลต่อผลทางการเรียนของนักเรียน โดยนำกระบวนการนิเทศเข้ามามีส่วนร่วมช่วยในการจัดการเรียนการสอนของครู ให้มีความรู้ ทักษะ และเทคนิคในการปฏิบัติการสอนในด้านการแปลงหลักสูตรไปสู่ การสอน เทคนิควิธีการเรียนการสอนใหม่ ๆ การผลิตสื่อและนำสื่อไปใช้ในการสอนได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ตาม

เนื้อหาที่สอน และให้ครูรู้จักปรับปรุง พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและอย่างมีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน และเกิดประสิทธิผลแก่นักเรียนได้ตามเป้าหมายของการศึกษา

หลักการนิเทศการสอน

Burton and Brueckner (1955, อ้างถึงใน Sergiovanni and Starratt, 1988: 29-30) ได้กล่าว ถึงหลักการนิเทศการสอนดังนี้

1. การบริหาร คือ ต้องคำนึงถึงการจัดเตรียมการอำนวยความสะดวกในด้านวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ และการดำเนินงานโดยทั่วไป
2. การนิเทศ ต้องคำนึงถึงการปรับปรุงการเรียนการสอนโดยเฉพาะ
3. การบริหารและการนิเทศมีบทบาทหน้าที่ที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ การดำเนินงานทั้งสองอย่างจะต้องดำเนินไปเป็นคู่ขนานกัน มีความสอดคล้องกัน มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เป็นส่วนประกอบของกันและกัน และรับผิดชอบภารกิจในการดำเนินงานของโรงเรียนร่วมกัน
4. การนิเทศที่ดี คือ ต้องอยู่บนพื้นฐานของปรัชญาและวิทยาศาสตร์
5. การนิเทศที่ดี คือ ต้องอยู่บนพื้นฐานของปรัชญาประชาธิปไตย
6. การนิเทศที่ดี ต้องใช้วิธีการหรือกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และมีเจตคติที่ดีต่อกระบวนการและคำนึงถึงการปรับเปลี่ยนทางการศึกษาของสังคม และการหาแนวทางที่ดี เพื่อนำมาประยุกต์ให้สอดคล้องตามกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาการของนักเรียนแต่ละบุคคลด้วย
7. การนิเทศที่ดีนั้น ต้องอยู่บนสถานการณ์ที่มีการควบคุมทางวิทยาศาสตร์ที่แน่นอน ดังนั้นจะต้องหาวิธีการเพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหาที่ทำให้กระบวนการเรียนการสอนมีการปรับปรุงในทางที่ดีขึ้น รวมถึงการประเมินผลผลิตและกระบวนการดำเนินการด้วย
8. การนิเทศที่ดี เป็นการสร้างสรรค์ และพยายามคิดพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ ไม่มีการสิ้นสุด
9. การนิเทศที่ดี จะต้องมีการดำเนินการด้วยวิธีการที่มีระบบระเบียบ มีการประสานการปฏิบัติการอย่างเป็นแบบแผน และดำเนินการไปเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่อง
10. การนิเทศที่ดี จะต้องพิจารณาให้ความสำคัญกับผลที่ได้รับ
11. การนิเทศที่ดี จะต้องเป็นวิชาชีพ คือ เป็นการแสวงหาวิธีการต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เพื่อนำมาทำการประเมินบุคลากร กระบวนการ และผลลัพธ์ที่ได้รับ แล้วจะก้าวไปสู่การกระบวนการที่เป็นมาตรฐาน และสามารถนิเทศตนเองได้

กรมกระทรวงอบรม เยาวชน และกีฬา ประจำจังหวัดกำแพง (2005: 12-13) ได้กล่าวถึง หลักการนิเทศการสอน 2 อย่าง คือ

1. หลักการนิเทศการสอนแบบพัฒนา มุ่งแก้ไขปรับปรุงความรู้ความสามารถของครูให้ดีขึ้น โดยไม่มีการบีบบังคับครู การเลือกรูปแบบการนิเทศแบบนี้ มี 3 รูปแบบคือ

1.1 การนิเทศแบบรายบุคคลโดยมีการดำเนินการนิเทศเป็น 3 ขั้นตอนคือ

ขั้นที่ 1 ผู้นิเทศพบกับครูและทำการวางแผนในการนิเทศร่วมกันกับครูก่อนเข้าไป สังเกตการสอน (Pre-conference)

ขั้นที่ 2 สังเกตการสอน (Observation)

ขั้นที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลและประชุมกับครูเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ (post-conference to feedback)

1.2 การนิเทศแบบกลุ่ม เป็นการจัดตั้งคณะครูให้ทำงานเป็นทีม ช่วยกันทำงานมีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อพัฒนางานวิชาการด้านวิชาชีพของตนเอง โดยการแลกเปลี่ยน การสังเกตการสอนกันแล้วประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับในกลุ่มงานเดียวกัน

1.3 การนิเทศตนเอง เป็นการเตรียมและจัดการการวางแผนโดยตัวครูเอง ครูมีการกำหนด จุดมุ่งหมายและเวลาในการปฏิบัติงานด้วยตนเอง แต่มีผู้ทำหน้าที่นิเทศคอยช่วยเหลือแนะนำ และครู ทำการรวบรวมข้อมูลและประเมินด้วยตนเอง ผู้นิเทศคอยให้คำปรึกษาและให้ข้อมูลย้อนกลับในการ ปรับปรุงพัฒนาการของครู

2. หลักการนิเทศการสอนแบบประเมิน มุ่งหาจุดเด่น หาความสามารถ และประเมินการสอน ของครูการเลือกรูปแบบการนิเทศแบบนี้ มี 3 รูปแบบคือ

2.1 การนิเทศแบบไม่ได้แจ้งให้ทราบล่วงหน้า การนิเทศแบบนี้ผู้นิเทศ ทำการนิเทศโดยใช้ เวลาสั้น ๆ แต่ไม่บอกครูให้รู้ตัวก่อนในการเข้าไปสังเกต เพื่ออยากทราบว่า ครูได้ปฏิบัติงานการสอน ได้ถูกต้อง และมีอุดมการณ์ความเป็นครูหรือไม่ เพียงใด

2.2 การนิเทศแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ การนิเทศแบบนี้ ผู้นิเทศรวบรวมแผนการสอน และ สมุดบันทึกประจำ 4 เล่มของครู เพื่อทำการประเมิน วิเคราะห์คะแนนทดสอบของนักเรียน จำนวน นักเรียนที่ควรซ้ำชั้น จำนวนนักเรียนที่ตก และการเขียนรายงานต่าง ๆ ตรวจสอบว่าผลสัมฤทธิ์ของ นักเรียนสอดคล้องตามจุดมุ่งหมายของโรงเรียนที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร แล้วได้เพียงไหน มี ข้อบกพร่องที่จะปรับปรุงแก้ไขอย่างไรในครั้งต่อไป

2.3 การนิเทศแบบประเมินพฤติกรรมครู การนิเทศแบบนี้เป็นการสังเกตการกระทำของครู อาจจะไปนั่งดูครูสอนในชั้นเรียน หรือเวลาที่มีการประชุมกลุ่มสาระการเรียนรู้และประเมิน ประสิทธิภาพครูในการแสดงพฤติกรรมออกมาของครู

จากแนวคิดเกี่ยวกับหลักการของนิเทศการสอนดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การนิเทศการสอนมีหลักการในการดำเนินการนิเทศตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์การนิเทศต้องยึดหลักการมนุษยสัมพันธ์ เป็นกระบวนการแบบประชาธิปไตย เพื่อมุ่งให้ครูได้พัฒนาด้านการจัดการเรียนการสอน โดยการช่วยเหลือ การสร้างแรงจูงใจในการกระตุ้นการทำงานของครูโดยการกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ใน การนิเทศอย่างชัดเจนและดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องโดยตั้งอยู่บนรากฐานของความเป็นประชาธิปไตย เน้นการให้ความร่วมมือเป็นสำคัญระหว่างผู้นิเทศและผู้ได้รับการนิเทศ

บทบาทและหน้าที่ของผู้นิเทศการสอน

การนิเทศการสอนในชั้นเรียนเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารโรงเรียนที่มีความสำคัญและจำเป็นต้องมีการติดตาม คอยช่วยเหลือครูผู้สอนที่มีประสบการณ์น้อย และ/หรือจำเป็นต้องการความช่วยเหลือแก้ไขปรับปรุงในจุดที่บกพร่องของตัวครูผู้สอน อีกอย่างการนิเทศการสอนเป็นงานที่มีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับครูผู้สอน เพื่อช่วยกันผลิตผลผลิตให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพมากที่สุดเท่าที่จะทำได้แก่นักเรียน ฉะนั้นการที่จะดำเนินการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนของครูผู้สอนให้มีประสิทธิภาพให้มีความก้าวหน้าทางวิชาชีพอย่างยั่งยืนนั้น ดังนั้นคนที่จะมาทำการนิเทศการสอนในชั้นเรียนให้บรรลุจุดประสงค์และมีประสิทธิผลสูง ผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการนิเทศการสอนของครูในชั้นเรียนนั้น มีหลายอย่างด้วยกัน

Lovell and Wiles (1975: 28) ได้กล่าวว่า ผู้มีบทบาทในการทำการนิเทศการสอนมีดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์
2. ผู้อำนวยการ
3. รองผู้อำนวยการ
4. ผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอน
5. หัวหน้าหมวดวิชา

Lucio and McNeil (1979: 25) ได้กล่าวถึงผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศการสอนในโรงเรียนมีดังนี้

1. ผู้อำนวยการโรงเรียน
2. รองผู้อำนวยการ
3. หัวหน้าหมวดวิชา
4. ครูผู้ช่วยสอน
5. ครูที่มีประสบการณ์ชำนาญในเรื่องการสอน

Glickman and others (2010: 9) ได้กล่าวถึงผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศการสอนในโรงเรียนมีดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์
2. ผู้อำนวยการโรงเรียน

3. หัวหน้าหมวดวิชา
4. เพื่อนครูด้วยกัน
5. ครูที่มีประสบการณ์ในการสอน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในโรงเรียนโดยทั่วไปผู้ที่มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการนิเทศการสอนคือมีศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชา และครูผู้สอน

บทบาทของศึกษานิเทศก์

การนิเทศการสอนมุ่งเจาะจงไปที่การพัฒนาปรับปรุงครูผู้สอน พยายามหาทุกวิถีทางที่จะปรับปรุงครูที่ยังมีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ยังไม่สมบูรณ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ตั้งแต่การเตรียมตัวก่อนการเริ่มสอน การนำหลักสูตรไปใช้ การจัดสร้างและการเตรียมสื่อการเรียนการสอน เทคนิควิธีสอนของครู สภาพการดำเนินการสอน การบริหารชั้นเรียนของครู เพื่อให้มีบรรยากาศเอื้อต่อการอยากเรียนของนักเรียน ดังนั้นนักการศึกษาได้กล่าวถึงบทบาทของศึกษานิเทศก์ ดังนี้

Oliva and Pawlas (1997, อ้างถึงใน วัชราน เล่าเรียนดี 2554: 8) ได้กำหนดบทบาทศึกษานิเทศก์ไว้ 4 ประการ คือ

1. บทบาทผู้ประสานงาน (Coordinator) ซึ่งคอยประสานโปรแกรมต่าง ๆ ในแต่ละระดับ และช่วยครูให้ตระหนักถึงปัญหาของกันและกัน
2. บทบาทที่ปรึกษา (Consultant) เป็นที่ปรึกษาให้แก่ครูเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มที่ต้องการคำแนะนำ
3. บทบาทผู้นำกลุ่ม (Group leader) เป็นผู้ที่รู้วิธีที่จะทำงานร่วมกับกลุ่มให้ประสบผลสำเร็จ และทำให้กลุ่มทำงานให้เสร็จ
4. บทบาทผู้ประเมิน (Evaluator) เป็นผู้ช่วยครูประเมินผลการสอน ประเมินหลักสูตร และประเมินตัวเอง

กระทรวงอบรม เยาวชน และกีฬา (1999: 19-21) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ที่จะลงไปนิเทศครูผู้สอนดังนี้

1. ประชุมวางแผนร่วมกันระหว่างคณะผู้นิเทศ เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ วิธีนิเทศครูและกำหนดภารกิจที่สมาชิกต้องรับผิดชอบในการสังเกตการสอนของครูแต่ละวิชา
2. เตรียมเอกสารและแบบสอบถามต่าง ๆ สำหรับสอบถามครู นักเรียน
3. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนของครู
4. การลงไปทำการสังเกตการสอนของครูในชั้นเรียน

5. ประชุมกับครูเพื่อชี้แนะข้อบกพร่อง และให้คำแนะนำในการปรับปรุงการเรียนการสอนของครูและนักเรียน
6. ทำการประเมินให้คะแนนการปฏิบัติการเกี่ยวกับการเรียนการสอนของครู
7. ทำการประชุมกับหัวหน้าหมวดวิชาแต่ละวิชา เพื่อศึกษาการจัดวาระการประชุมของหัวหน้าหมวดวิชา และให้คำแนะนำในการปรับปรุงการเรียนการสอนของครู
8. ศึกษาวิเคราะห์ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาในการสังเกตการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างครูในหมวดวิชาเดียวกันโดยการสาธิตการสอนให้ดูในแต่ละหมวดวิชา เพื่อช่วยปรับปรุง ให้ความรู้ ประสบการณ์ วิธีสอนต่าง ๆ เพิ่มเติม

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ศึกษานิเทศก์มีบทบาทในการดำเนินการนิเทศการสอนในเรื่องประสานงาน การคอยให้คำปรึกษา เป็นผู้นำและให้ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน และการประเมินติดตามการปฏิบัติการการสอนของครูในโรงเรียน เพื่อให้ผลทางการเรียนของนักเรียนได้บรรลุผลตามนโยบายและจุดมุ่งหมายของประเทศชาติ

บทบาทของผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

การนิเทศการสอนเกิดขึ้นและดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนได้ ขึ้นอยู่กับการเอาใจใส่ของคณะผู้อำนวยการในโรงเรียน เพราะว่าคณะผู้อำนวยการเป็นผู้นำ เป็นบุคคลที่มีหน้าที่อย่างสำคัญในการพัฒนาโรงเรียนรวมทั้งกระบวนการดำเนินการนิเทศการสอนด้วย เพราะว่าการนิเทศการสอนถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการงานในโรงเรียน การดำเนินการไปได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพนั้นผู้อำนวยการเป็นคนคิดวางแผน จัดเตรียมอุปกรณ์ สื่อประกอบการเรียนการสอน จัดชั้นเรียนแก่บุคคลที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนในโรงเรียน ซึ่งมีนักการศึกษาได้กล่าวถึงหน้าที่ของผู้อำนวยการที่เป็นผู้ทำหน้าที่นิเทศการสอนดังนี้

Wiles (1967: 261-266) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้อำนวยการโรงเรียนที่เกี่ยวกับผู้อำนวยการซึ่งในฐานะเป็นผู้นิเทศไว้ 6 บทบาทดังต่อไปนี้

1. บทบาทในด้านมนุษยสัมพันธ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนจำเป็นต้องมีความสามารถและเทคนิคในการสังเกตการสอน และเข้ากับผู้ร่วมงานและคนภายนอกได้ดี โดยรู้จักจัดข้อขัดแย้งภายในกลุ่ม และสามารถสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน เพราะว่าการมีมนุษยสัมพันธ์จะช่วยให้ผู้อำนวยการที่เป็นผู้นิเทศทำหน้าที่สำเร็จด้วยดี การรู้จักใจผู้ร่วมงานย่อมทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข และยังช่วยให้มีการปรับปรุงตนเองให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

2. บทบาทในฐานะผู้นำ ผู้อำนวยการจำเป็นต้องเรียนรู้เพิ่มเติม แล้วหาแนวทางในการพัฒนาโรงเรียน ทั้งกระบวนการบริหารและวิธีการช่วยเหลือบุคลากรในโรงเรียน เพราะว่าผู้อำนวยการที่ดีนั้นจะต้องพัฒนาความเป็นผู้นำให้แก่ผู้ร่วมงาน การสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากร

การมอบหมายหน้าที่ให้รับผิดชอบในการตัดสินใจแทนตน ผู้ที่ได้รับมอบหมายจะเป็นผู้ใช้อำนาจควบคุมงานและจัดการงานให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ซึ่งผู้อำนวยการไม่สามารถสั่งการได้ทุกเรื่อง จึงต้องมอบหมายให้มีผู้นำแต่ละฝ่ายหรือแผนกเป็นผู้มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ ดังนั้นการเป็นผู้นำจึงจำเป็นต้องมีความเป็นผู้นำที่จะนำผู้อื่น ทั้งเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม โดยใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการนำ ผู้ร่วมงานมีความเลื่อมใส มั่นใจ และเต็มใจให้ความร่วมมือแก่ผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการโรงเรียนอย่างจริงจัง

3. บทบาทในการจัดการในโรงเรียนหรือหน่วยงาน ผู้อำนวยการที่เป็นผู้นำจึงจำเป็นต้องพัฒนาโรงเรียนหรือหน่วยงาน เช่น ให้ทุกคนในโรงเรียนหรือหน่วยงานมีเป้าหมายอันเดียวกัน มีขั้นตอนในการดำเนินงานและตัดสินใจ และส่งเสริมให้ทุกคนมีวินัยในตนเอง

4. บทบาทในการบริหารบุคลากรในองค์กร ผู้อำนวยการจะต้องมีการเลือกบุคลากรและมอบหมายงานให้ตรงตามความสามารถ และความต้องการของบุคลากรภายในโรงเรียนหรือหน่วยงาน

5. บทบาทในการสร้างขวัญของครู ผู้อำนวยการจะต้องช่วยสร้างความมั่นใจในตนเองให้กับครูโดยการหาทางที่จะให้ครูแสดงความสามารถของตน รู้สึกว่าตนมีความสำคัญเป็นที่ต้องการของเพื่อนครูด้วยกัน ตลอดจนบริการและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และให้ความเห็นอกเห็นใจเพื่อนครูด้วยกัน การบริหารหรือการนิเทศที่ดี จำต้องรับฟังข้อคิด ข้อเสนอ ทั้งในด้านการปรับปรุงและปัญหาส่วนบุคคลด้วยเช่นกัน การส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผน ส่งเสริมให้ครูก้าวหน้า ย่อมมีส่วนสร้างขวัญและกำลังใจอันจะเป็นผลดีต่อการปรับปรุงงาน

6. บทบาทในการพัฒนาบุคลากร ผู้อำนวยการควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรได้เพิ่มพูนประสบการณ์ได้หลายลักษณะ ทั้งนี้นอกจากจะเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานแล้ว การพัฒนาบุคลากรย่อมยังประโยชน์ในการปรับปรุงการเรียนการสอนจากประสบการณ์ที่ได้รับอีกด้วย

Harris (1985: 10-12) ได้กำหนดงานของการนิเทศการสอนภายในโรงเรียนมี 10 ประการ ดังนี้

1. งานการพัฒนาหลักสูตร (Developing curriculum) ผู้อำนวยการที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำวางแผนออกแบบในการจัดการเรียนการสอนให้แก่ครู มอบหมายงานการสอนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับครู จัดทำคู่มือการใช้หลักสูตร กำหนดมาตรฐาน กำหนดให้ทำแผนการเรียนการสอน

2. การจัดระบบการเรียนการสอน (Organizing for instruction) การจัดชั้นเรียน การจัดทำตารางการเรียนการสอน การจัดบริหารบุคลากร สถานที่ วัสดุประสงค์การเรียนการสอนวัสดุอุปกรณ์ ตามความเหมาะสมตรงตามเวลา และการสอนของครู

3. การจัดบุคลากรผู้สอน (Providing staff) การจัดบริหารบุคลากรครูผู้สอนทำงานเหมาะสมตรงตามความสามารถ ส่งเสริมให้มีกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม

4. การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก (Providing facilities) การออกแบบหรือปรับปรุงวิธีการอำนวยความสะดวกต่อการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนในโรงเรียน

5. การจัดสื่อวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ (Providing materials) การเลือกวัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมกับการนำไปใช้ และทำการประเมินว่าสื่ออุปกรณ์ที่จัดให้ครูผู้สอนนั้นมีความเหมาะสมหรือควรปรับปรุงในการจัดการเรียนการสอนในครั้งต่อไปหรือไม่

6. การจัดฝึกอบรมครูประจำการ (Arranging for in-service education) การวางแผนการจัดประสบการณ์ให้มีการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน เช่น การจัดฝึกอบรม การจัดทัศนศึกษา ฝึกปฏิบัติการ ร่วมทั้งการศึกษาระบบการบริหารในโรงเรียนด้วย

7. การจัดปฐมนิเทศบุคลากร (Orienting staff members) การจัดปฐมนิเทศเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานพื้นฐานที่ครูต้องรับผิดชอบ การแนะนำครูใหม่ แจงให้ทราบนโยบายและแผนการจัดการพัฒนาของโรงเรียน

8. การจัดบริการพิเศษในการประสานงานให้แก่แก่นักเรียน (Relating special pupil services) การช่วยครูให้มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ และเอาใจใส่ดูแลความปลอดภัยแก่นักเรียน และประชาสัมพันธ์นโยบายแผนพัฒนาโรงเรียน สร้างความสัมพันธ์ภายในโรงเรียนระหว่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนให้มีความสอดคล้องตามนโยบาย และเป้าหมายของโรงเรียน

9. การพัฒนาความสัมพันธ์กับชุมชน (Developing public relations) การจัดประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของโรงเรียนให้ชุมชนได้ทราบเพื่อให้สังคมสาธารณะมีความวางใจ มีความเชื่อมั่นในโรงเรียน มีความมั่นใจกับกระบวนการเรียนการสอนของครูในโรงเรียน

10. การประเมินผลการสอน (Evaluating instruction) การวางแผน การจัดการปฏิบัติการตามแผน โดยการรวบรวมข้อมูล นำมาวิเคราะห์ และร่วมกันคิดปรับปรุงแก้ไขการสอน

กระทรวงอบรม เยาวชน และกีฬา (1999: 26) ได้กำหนดหน้าที่ของผู้อำนวยการโรงเรียนในการนิเทศการสอนของครูมีดังต่อไปนี้

1. การจัดการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนการติดตามผลการเรียนของนักเรียนการมอบหมายงานให้ครูรับผิดชอบ และการจัดชั้นเรียนและตารางสอนให้ครู
2. การจัดการบริหารบุคลากร และการให้ความช่วยเหลือการจัดการเรียนการสอนของครู
3. การแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบนิเทศการสอนในชั้นเรียนของครู
4. ติดตามตรวจแผนการสอนของครูในโรงเรียน
5. การจัดการทำบัญชีงบประมาณ สื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ ในโรงเรียน
6. การประชาสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

Glickman and others (2010: 10-11) ได้กล่าวถึงผู้มีบทบาทในการทำการนิเทศการสอนมี ดังนี้

1. งานการให้การช่วยเหลือโดยตรง (Direct assistance) คือการให้ความช่วยเหลือครูโดยการเข้าไปสังเกตการสอน แล้วให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อชี้แนะให้ครูปรับปรุงการเรียนการสอนด้วยวิธีต่างๆ

2. งานการพัฒนากลุ่ม (Group development) คือ การประสานงานรวบรวมกันทำงานเป็นกลุ่ม ประชุมร่วมกันเพื่อปรับปรุง ช่วยกันร่วมกันหาแนวทาง วิธีการจัดการเรียนการสอน

3. งานการพัฒนาวิชาชีพ (Professional development) เป็นการเปิดโอกาสให้ครูได้เรียนรู้เรื่องใหม่ ๆ เพื่อให้ครูสามารถปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนได้ดีขึ้น และมีความชำนาญทางด้านวิชาชีพของตนเอง

4. งานพัฒนาหลักสูตร (Curriculum development) คือ กระบวนการแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอนของครู ซึ่งผู้ทำหน้าที่นี้เทศช่วยครูปรับสาระการเรียนรู้ แผนการสอน สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนในชั้นเรียน

5. งานการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) เป็นการศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูอย่างเป็นระบบ ผู้ทำหน้าที่นี้เทศสามารถช่วยให้ครูประเมินตนเอง ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนโดยผ่านกระบวนการทางวิจัยในชั้นเรียน

วัชรา เล่าเรียนดี (2554: 8-9) ได้กล่าวถึงผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการที่ทำหน้าที่เป็นผู้นิเทศครูมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการสอน คือ เป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีสอนอย่างน้อยวิธีที่ดีที่สุดหนึ่งวิธี

2. เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร คือ เป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและวิธีปรับปรุงหลักสูตร

3. เป็นผู้สื่อสาร สื่อความหมาย คือ เป็นผู้ที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ กับความคิดเห็นของครูและเป็นผู้หน้าที่ดี

4. เป็นผู้จัดการ คือ เป็นผู้ที่มีทักษะในการคิดโปรแกรมต่างๆ ที่มีประโยชน์สำหรับครู

5. เป็นผู้คอยกระตุ้น คือ เป็นผู้ที่คอยแนะนำความคิดเห็นให้ครูได้พิจารณา

6. เป็นผู้จัดการในการช่วยครูบรรจุใหม่ คือ เป็นผู้ที่รับผิดชอบในการช่วยเหลือครูบรรจุใหม่ที่ไม่คุ้นเคยกับโรงเรียนและชุมชน

7. เป็นนักประชาสัมพันธ์กับชุมชน คือ เป็นผู้เผยแพร่ข้อมูลต่างๆ ของโรงเรียนให้ชุมชนทราบ

8. เป็นนักวิจัย เป็นผู้ที่นำผลการวิจัยมาให้ครูใช้และดำเนินการวิจัยโดยเฉพาะการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

9. เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง คือ เป็นตัวเร่งหรือตัวนำการเปลี่ยนแปลงโดยการช่วยให้ครูมีการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงพัฒนา

10. เป็นครูต้นแบบ คือ เป็นผู้ที่สามารถสาธิตวิธีสอนที่มีประสิทธิภาพแก่ครูและสามารถสอนและแนะนำครูได้

บทบาทของหัวหน้าหมวดวิชา

นอกจากผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการแล้ว ผู้ที่มีบทบาทในการดำเนินการนิเทศการสอนของครูผู้สอน ที่สามารถติดตามผลการเรียนการสอนของครูได้ใกล้ชิดกับครูผู้สอนมากกว่าคณะผู้อำนวยการคือหัวหน้าหมวดวิชาที่เป็นผู้รับผิดชอบในการดูแลครูภายในสาขาวิชาที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับครู มีหน้าที่กำหนดหรือนัดครูประชุม ติดตามผลการดำเนินการเรียนการสอนของครู การผลิตและการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน การใช้หลักสูตร และงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนของครู ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของครูหัวหน้าหมวดวิชาที่หน้าที่เป็นผู้นิเทศการสอนในชั้นเรียนของครูดังนี้

Sergiovanni and Starratt (1983: 13-14) ได้กล่าวถึงงานของหัวหน้าหมวดวิชาที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของครูดังนี้

1. ช่วยครูในด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และวัตถุประสงค์การสอน
2. ช่วยครูในด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร
3. ช่วยครูในด้านการสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอน
4. ช่วยครูในด้านการทำแผนการสอน
5. ช่วยครูในด้านการประเมิน และการเลือกสื่อการเรียนการสอน
6. ช่วยครูในด้านการเลือกวิธีและกระบวนการเรียนการสอนของครู
7. กำหนดโปรแกรมการประเมินนักเรียนและครู

Glickman and others (2010: 9) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของหัวหน้าหมวดวิชาว่า ครูหัวหน้าหมวดวิชามีส่วนร่วมในการนิเทศการสอน คือ เป็นผู้สังเกตการสอน ช่วยปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของครู เพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เป็นที่ปรึกษาในด้านการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสอนของครู ช่วยเพิ่มพูนทักษะการสอนใหม่ ๆ แก่ครูในหมวดวิชา

บทบาทของครู

ครูทำหน้าที่เกี่ยวกับการนิเทศการสอนได้เป็น 2 วิธีดังต่อไปนี้

1. ครูเป็นผู้นิเทศให้แก่เพื่อนครูด้วยกัน เพราะว่าครูผู้สอนสามารถร่วมกันวางแผนนิเทศการสอนร่วมกัน ทำการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เทคนิควิธีสอนให้กันและกัน ร่วมกันแก้ปัญหา

การสอน ตัดสินใจร่วมกัน และดำเนินการตามขั้นตอนที่สามารถตรวจสอบได้ แก้ไข ปรับปรุงได้ตลอด กระบวนการ ที่จะทำให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความก้าวหน้าต่อไปในอนาคต ซึ่ง วัชราน เล่าเรียนดี (2554: 248) ได้กล่าวถึงแนวทางการดำเนินการนิเทศแบบ เพื่อนช่วยเพื่อน โดยที่ครูและเพื่อนครูที่สอนในกลุ่มสาระหรือในหมวดวิชาเดียวกันจับคู่ร่วมมือกัน พัฒนาหรือปรับปรุง แก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของตนเอง ที่ส่งผลถึงพัฒนาการเรียนรู้ของ นักเรียนโดยมีการดำเนินการนิเทศดังนี้ 1) ครูและเพื่อนครูร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา กำหนดเรื่อง หรือ ประเด็นที่จะพัฒนาร่วมกัน 2) ครูและเพื่อนครูร่วมกันพิจารณาเลือกวิธีการแก้ปัญหา หรือวิธีการ พัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียน 3) ครูและเพื่อนครูร่วมปรึกษาวางแผนการจัดการเรียนการสอนของ ตนเอง โดยใช้วิธีการที่ได้เลือกแล้ว 4) ครูและเพื่อนครูวางแผนการสังเกตการสอนกันและกัน สร้าง หรือเลือกเครื่องมือสังเกตการสอนและกำหนดวัน เวลาที่จะสังเกตการสอน และการให้ข้อมูล ย้อนกลับ 5) ผลัดกันสังเกตการสอนกันและกัน 6) ร่วมกันวิเคราะห์ผลการสังเกต บันทึกพัฒนาการ ของตนเองและของนักเรียนให้ข้อมูลย้อนกลับกันและกันเป็นระยะตามปฏิทินที่กำหนดไว้ 7) ประเมินผลความสำเร็จของการนิเทศ และการจัดการเรียนการสอนด้วยการประเมินผลการสอน ของตนเอง ประเมินผลการของนักเรียน และสอบถามความคิดเห็น และ 8) รายงานผลสำเร็จ (Report of success)

2. ครูที่ทำหน้าที่นิเทศตนเองหรือนิเทศแบบนำตนเอง (Self-directed development) ครู เป็นผู้ดำเนินการ กำหนด เป้าหมาย วิธีการพัฒนา และดำเนินการพัฒนาด้วยตนเอง ภายใต้การให้ ความช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริมของผู้อำนวยการ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบ โครงการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน ซึ่ง วัชราน เล่าเรียนดี (2554: 247-248) ได้กล่าวถึงแนวทางการ ดำเนินการพัฒนาตนเอง (Self-directed development) ดังนี้ 1) ครูเลือกปัญหา ประเด็น หรือเรื่อง ที่สนใจที่จะปรับปรุงและพัฒนา 2) เลือกวิธีการ เทคนิควิธีที่เหมาะสม และสนใจจะนำมาใช้ 3) เขียน แผนการสอน แผนการนิเทศตนเอง และแผนการปฏิบัติในการปรับปรุง และพัฒนาตนเอง สร้างหรือ เลือกเครื่องมือหรือวิธีสังเกต และบันทึกการสอนของตนเอง กำหนดวัน และเวลา รายงานผลการ พัฒนาการตนเองกับเพื่อน หรือผู้รับผิดชอบโครงการ 4) วิเคราะห์ข้อมูล และประมวลผลข้อมูลจากการ บันทึกการเรียนรู้ ของนักเรียน ผลการเรียนรู้ของนักเรียน แบบบันทึกผลการจัดการเรียนการสอนของ ตนเอง และจากแบบประเมินผลการสอนของตนเองและ 5) ไตร่ตรอง สะท้อนความคิดเกี่ยวกับ ผลงานของตนเอง และนำเสนอรายงานผลสำเร็จ

จากแนวคิดของนักการศึกษาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการนิเทศการสอนจะมีบุคลากรที่เกี่ยวข้อง กับการดำเนินการนิเทศการสอนในชั้นเรียนในโรงเรียนมีอยู่ 4 ฝ่ายด้วยกัน คือ ศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการโรงเรียนและรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชา และครู โดยแต่ละฝ่ายมี หน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการสอนในลักษณะที่แตกต่างกันไปตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายที่

รับผิดชอบหน้าที่ในโรงเรียน แต่อย่างไรก็ตาม ทั้ง 4 ฝ่ายล้วนแต่มีเป้าหมายอันเดียวกันคือ เพื่อช่วยเหลือ พัฒนา ปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู ให้มีความก้าวหน้า ก้าวสู่เป็นผู้มีความชำนาญ เชี่ยวชาญในด้านวิชาชีพของตนเอง และส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีประสิทธิภาพ เป็นที่พึงพอใจของผู้ปกครอง ชุมชน และประเทศชาติ

พฤติกรรมการณ์เทศการสอน

Glickman and others (1995, อ้างถึงใน วัชรรา เล่าเรียนดี, 2554: 116) ได้กำหนดวิธีการหรือพฤติกรรมการณ์เทศ 4 แบบ ซึ่งแต่ละแบบจะใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ต้องคำนึงถึงระดับความสามารถในการพัฒนาของครู ความผูกพันต่อภาระหน้าที่และระดับความเชี่ยวชาญของครู ฉะนั้นผู้นิเทศควรพิจารณาเลือกพฤติกรรมการณ์เทศให้เหมาะสมและตรงตามความสามารถ ความชอบของครูผู้ได้รับการนิเทศ ซึ่งพฤติกรรม 4 แบบนั้นมีดังนี้

1. พฤติกรรมการณ์เทศแบบชี้นำควบคุม (Directive control behaviors) มีลักษณะดังนี้

- 1) การนำเสนอ (Presenting) เพื่อให้เข้าใจปัญหาโดยผู้นิเทศเป็นผู้เริ่มพูดถึงความจำเป็นและปัญหาที่เกิดขึ้นจากการสังเกตการสอนหรือได้ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อพยายามที่จะบอกครูว่ามีปัญหาในการจัดการเรียนการสอนของครูที่จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไข
- 2) การสร้างความเข้าใจตรงกัน (Clarifying) เพื่อให้ครูได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่มองเห็นและยอมรับปัญหาดังกล่าวว่าคุณครูคิดอย่างไรกับปัญหานั้น
- 3) การฟัง (Listening) เพื่อทำความเข้าใจกับความคิดเห็นของครู ผู้นิเทศต้องพยายามฟังและรวบรวมข้อมูลให้ได้มากที่สุดในเวลาอันน้อยที่สุด ผู้นิเทศจะต้องตั้งใจฟัง เพื่อให้เข้าใจมุมมองและความคิดเห็นของครู และแน่ใจว่าคุณครูยอมรับว่ามีความจำเป็นต้องแก้ปัญหานั้น
- 4) การแก้ปัญหา (Problem solving) ผู้นิเทศพยายามคิดพิจารณาแนวทางที่เป็นไปได้ในการช่วยครูแก้ปัญหานั้น โดยคิดหาแนวทางการแก้ไขที่เหมาะสมที่สุดก่อนที่จะเสนอแนะให้แก่ครู
- 5) การชี้นำแนะนำวิธีปฏิบัติ (Directing) ผู้นิเทศชี้นำแนะนำวิธีปฏิบัติให้แก่ครูว่าคุณครูจะต้องทำอะไรบ้าง อธิบายวิธีการให้ครูได้เข้าใจ ตั้งความคาดหวังว่าคุณครูควรทำอะไร อย่างไรบ้าง ให้ได้ผลอย่างไร
- 6) การสร้างความเข้าใจตรงกัน (Clarifying) ผู้นิเทศซักถามครูเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติที่ได้รับการแนะนำและความคาดหวังจากการปฏิบัติเพื่อสร้างความเข้าใจให้ชัดเจนตรงกันก่อนการปฏิบัติ
- 7) การกำหนดมาตรฐาน (Standardizing) เพื่อกำหนดตัวบ่งชี้ตามความคาดหวัง หลังจากที่ทำความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับความคาดหวังและแนวทางการปฏิบัติ ผู้นิเทศย้ำเกี่ยวกับแผนการปฏิบัติให้การช่วยเหลือแนะนำ จัดสื่อที่จำเป็นให้กำหนดเกณฑ์พิจารณาความสำเร็จ ระบุเวลาที่จะให้บริการด้านต่าง ๆ กำหนดวันและเวลาการติดตามช่วยเหลือและ
- 8) การกระตุ้นเสริมแรง (Reinforcing) ผู้นิเทศพยายามทบทวนและพูดย้ำถึงความคาดหวังสิ่งที่ต้องปฏิบัติ ทบทวนแผนปฏิบัติงาน และวันเวลาดูติดตามผลปิดประชุมเมื่อแน่ใจว่าทุกเรื่องเป็นที่เข้าใจตรงกัน

2. พฤติกรรมการนิเทศแบบชี้แนะให้ข้อมูล (Directive informational behaviors) เป็นการดำเนินการใช้พฤติกรรมตามลำดับเช่นเดียวกันกับการนิเทศแบบชี้แนะ ควบคุม เพียงแต่ไม่ชี้แนะหรือไม่แนะนำวิธีการปฏิบัติให้ครูโดยตรง แต่ให้ข้อมูลและวิธีการหลายวิธีให้ครูได้เลือกปฏิบัติ ซึ่งผู้นิเทศควรจะต้องพยายามลดพฤติกรรมการนิเทศแบบชี้แนะควบคุมให้น้อยลงและพยายามส่งเสริมครูในการตัดสินใจมากขึ้นเรื่อย ๆ จนครูสามารถร่วมคิดร่วมปฏิบัติงานได้กับบุคคลอื่น โดยไม่ต้องอาศัยผู้นิเทศช่วยแนะนำตลอดเวลาต่อไป ซึ่งพฤติกรรมการนิเทศแบบชี้แนะให้ข้อมูลมีลักษณะและการปฏิบัติดังนี้

- 1) การนำเสนอ (Presenting) เป็นการนำเสนอข้อมูลจากการสังเกตการสอนของผู้นิเทศเพื่อให้ครูเข้าใจและยอมรับเป้าหมายที่จะต้องเปลี่ยนแปลงจากปัญหาในการจัดการเรียนการสอนของครู
- 2) การสร้างความเข้าใจตรงกัน (Clarifying) ผู้นิเทศจะถามความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับเป้าหมายที่จะต้องเปลี่ยนแปลงความจำเป็นที่ต้องเปลี่ยนแปลง และวิธีการที่จะเปลี่ยนแปลงจากการนำเสนอข้อมูลรายละเอียดที่ได้สังเกตและบันทึก
- 3) การฟัง (Listening) ผู้นิเทศตั้งใจฟังความคิดเห็นมุมมองของครูเพื่อให้เข้าใจว่าครูมองเห็นและยอมรับเป้าหมายที่จะต้องเปลี่ยนแปลงและปรับปรุง และรู้วิธีการปรับปรุงแก้ไขหรือไม่มากนัก
- 4) การแก้ปัญหา (Problem solving) ผู้นิเทศพิจารณาแนวทางการแก้ปัญหาที่เป็นไปได้หลายแนวทางเพื่อให้ครูเลือกและให้ครูอธิบายสาเหตุของปัญหาให้ชัดเจน
- 5) การชี้แนะและแนะนำวิธีปฏิบัติ (Directing) ผู้นิเทศเสนอแนวทางการแก้ปัญหาที่เป็นไปได้ให้ครูเลือกวิธีที่เหมาะสมที่สุด พร้อมกับให้บอกเหตุผลที่เลือกวิธีนั้น
- 6) การแนะนำ (Directing) ผู้นิเทศกำหนดขอบข่ายหรือรอบที่ครูจะต้องปฏิบัติและดำเนินการโดยพูดแนะนำครูเกี่ยวกับวิธีการที่ครูเลือกใช้
- 7) การสร้างความเข้าใจตรงกัน (Clarifying) เพื่อให้เข้าใจตรงกันกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูจะปฏิบัติ ผู้นิเทศให้ครูอธิบายซ้ำและอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการและกิจกรรมที่จะปฏิบัติ
- 8) การกำหนดมาตรฐาน (Standardizing) ผู้นิเทศช่วยครูกำหนดเกณฑ์การปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับพฤติกรรมที่จะแก้ไขและเกณฑ์การตัดสินผลสำเร็จตามเป้าหมายและกำหนดวัน-เวลาที่แล้วเสร็จ
- 9) การเสริมแรง (Reinforcing) ผู้นิเทศสรุปการประชุมทบทวนเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลงกิจกรรม เกณฑ์ประเมินความสำเร็จตามเป้าหมาย วัน-เวลาการติดตามผลและสังเกตการสอนครู

3. พฤติกรรมการนิเทศแบบร่วมมือ (Collaborative approach) โดยทั้งผู้นิเทศและครูจะร่วมกันตัดสินใจในวิธีการแก้ปัญหาและการปฏิบัติงานตลอดเวลาทั้งครูและผู้นิเทศจะให้ข้อเสนอแนะกันและกันเพื่อร่วมกันพิจารณาหาข้อตกลงร่วมกันในการปฏิบัติ ซึ่งพฤติกรรมการนิเทศแบบร่วมมือมีลักษณะและการปฏิบัติดังนี้

- 1) การสร้างความเข้าใจตรงกัน (Clarifying) ผู้นิเทศทำความเข้าใจกับปัญหาที่ครูพูดถึง เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับปัญหาที่ครูได้นำเสนอโดยพยายามกระตุ้นให้ครูระบุสาเหตุของปัญหาและประเด็นของปัญหาให้ชัดเจน
- 2) การฟัง (Listening) ผู้นิเทศฟังอย่างตั้งใจ เพื่อให้เกิดความเข้าใจชัดเจนมากขึ้นเกี่ยวกับปัญหาความคิดเห็นของครูที่มีต่อปัญหาการสอนของตนเอง ก่อนที่จะคิดพิจารณาแนวทางการแก้ไขปัญหานั้น
- 3) การตอบสนอง (Reflecting) เพื่อ

ความเข้าใจมากขึ้นเกี่ยวกับปัญหาและรายละเอียดของปัญหาที่ครูนำเสนอ ผู้นิเทศต้องตอบสนองด้วยการรับรู้และปัญหาของครู เพื่อให้แน่ใจว่าเข้าใจตรงกันว่าปัญหาที่แท้จริงของครูคืออะไร

4) การนำเสนอ (Presenting) ผู้นิเทศเสนอมุมมองและความคิดเห็นของตนเองให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาหรืออุปกรณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นจากการแก้ปัญหาตามความคิดเห็นของครูเสนอข้อมูลที่ครูอาจจะมองข้ามความสำคัญ การเสนอความคิดเห็นของตนเองของผู้นิเทศในขั้นที่ผู้นิเทศจะช่วยให้ครูได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาเพิ่มขึ้น และมองเห็นสาเหตุและแนวทางการแก้ปัญหาที่ชัดเจนมากขึ้น

5) การสร้างความเข้าใจตรงกัน (Clatifying) โดยผู้นิเทศพยายามทำให้ครูเข้าใจความคิดเห็น การรับรู้ของผู้นิเทศให้ชัดเจนมากขึ้น เพื่อปรับความเข้าใจตรงกันและมีแนวคิดในการแก้ปัญหาไปในทิศทางเดียวกัน

6) การแก้ปัญหา (Problem solving) ทั้งผู้นิเทศและครูมีการแลกเปลี่ยนข้อแนะนำและทางเลือกใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาก่อนที่จะร่วมกับสรุปเกี่ยวกับวิธีแก้ปัญหา หรือเลือกทางเลือกในการแก้ปัญหาที่เป็นไปได้และเหมาะสม

7) การกระตุ้นส่งเสริม (Encouraging) เป็นการกระตุ้นส่งเสริมและการยอมรับข้อโต้แย้งที่อาจจะเกิดขึ้น เมื่อมีข้อขัดแย้งเกิดขึ้น ผู้นิเทศต้องยอมรับข้อขัดแย้งและหาทางประนีประนอมเพื่อหาข้อยุติกันต่อไป เพราะความขัดแย้ง ความเห็นไม่ตรงกัน สามารถจะได้อะไรซึ่งวิธีแก้ปัญหาที่ดีและเหมาะสม

8) ขั้นตอนการเจรจาตกลงร่วมกันเพื่อหาข้อยุติ (Negotiating) เป็นการเจรจาเพื่อหาข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาที่เป็นที่ยอมรับของครูและผู้นิเทศ เพื่อให้ทั้ง 2 ฝ่าย เห็นด้วยกับรายละเอียดของแนวทางการปฏิบัติ อาจมีการอภิปรายซึ่งแนวทางที่ได้ช่วยกันเลือก

9) การกำหนดมาตรฐาน (Standardizing) การกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติเป็นการตกลงร่วมกันในรายละเอียดของแนวทางและแผนปฏิบัติ รวมทั้งกำหนด วัน เวลา สถานที่ ที่จะดำเนินการตามแผน ใช้สื่ออะไรบ้าง มีใครบ้าง เป็นผู้ร่วมงาน รายละเอียดเหล่านี้ต้องเจรจาปรึกษาหารือกันให้ชัดเจน

10) การตอบสนอง (Reflecting) เป็นการพิจารณาไตร่ตรองเพื่อสรุปแผนขั้นสุดท้าย ผู้นิเทศสรุปแนวทางและแผนปฏิบัติงานโดยครูยอมรับเข้าใจตรงกันในทุกเรื่อง อาจจะทำให้ครูทบทวนแผนและแนวทางการปฏิบัติอีกครั้ง และมีการจัดบันทึกข้อตกลงร่วมกันในการปฏิบัติงานเพื่อแก้ปัญห การยอมรับนัดหมายการดำเนินการทุกขั้นตอนตามแผนก่อนนัดการประชุม

4. พฤติกรรมการนิเทศแบบไม่ชี้แนะ (Non-directive approach) ผู้นิเทศจะใช้พฤติกรรมในการพูดคุยทำงานร่วมกับครูโดยที่ครูจะเป็นผู้ที่ตัดสินใจด้วยตัวเอง ผู้นิเทศเป็นเพียงผู้ช่วยในการสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ ที่ครูร้องขอเท่านั้น ซึ่งพฤติกรรมในการนิเทศแบบไม่ชี้แนะมีลักษณะและการปฏิบัติดังนี้

1) การฟัง (Listening) ผู้นิเทศฟังครูพูด ครูเสนอแนวคิด ความต้องการ อย่างตั้งใจและพยายามทำความเข้าใจกับเรื่องที่ครูพูดให้มากที่สุด

2) การตอบสนอง (Reflecting) ผู้นิเทศพูดสรุปความคิดเห็นตามความต้องการของครูหรือปัญหาของครู แสดงความเห็นใจ สนใจ แต่ไม่ควรแสดงความคิดเห็นส่วนตัวใด ๆ พยายามจับใจความสำคัญในเรื่องที่ครูพูดให้มากที่สุด ผู้นิเทศต้องมีการตอบสนองต่อการพูด การเสนอของครูตลอดเวลา พร้อมกับทบทวนความเข้าใจของตนเองเกี่ยวกับ

เรื่องที่ครูพูด เพื่อตรวจสอบความเข้าใจตรงกัน แต่ไม่จำเป็นต้องถอนข้อความการพูดของครูทุกครั้ง

3) การสร้างความเข้าใจให้ตรงกัน (Clarifying) ผู้นิเทศต้องพยายามทำความเข้าใจกับปัญหาเรื่องราวที่ครูพูดให้ละเอียดและชัดเจนตรงกันให้มากที่สุด อาจจะให้ข้อมูลเพิ่มเติมที่เกี่ยวกับปัญหาหรือเรื่องราวที่ครูพูดเพื่อให้สามารถมองปัญหาหลายมุม และเพื่อให้ครูได้แนวคิดมุมมองมากขึ้น 4) การกระตุ้นส่งเสริม (Encouraging) ผู้นิเทศต้องแสดงออกด้วยความสนใจ เต็มใจที่จะรับฟังเรื่องราวปัญหาต่าง ๆ ของครูในขณะที่ครูพยายามพูดแสดงความคิดเห็นเลยความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาหรือเรื่องราวนั้น ๆ ให้การกระตุ้นด้วยคำพูดใช้ท่าทางประกอบรวมทั้งพูดเสริมกำลังใจ สนับสนุน ชมเชย ซึ่งจะช่วยให้ครูสามารถตัดสินใจได้ด้วยความมั่นใจ 5) การแก้ปัญหา (Problem solving) ผู้นิเทศพยายามพูดกระตุ้นให้ครูพิจารณาแนวทางการปฏิบัติหรือแนวทางการแก้ปัญหาอื่น ๆ โดยให้ครูกิจการหาวิธีการแก้ปัญหาด้วยตัวเอง สอบถามในรายละเอียดของแนวทางการแก้ปัญหา กระตุ้นให้คิดทางเลือกให้หลากหลายเพื่อเปรียบเทียบ และให้ได้ซึ่งวิธีที่เหมาะสมที่สุด โดยใช้เวลาในการคิดและพูดอย่างเพียงพอ หลังจากที่ได้แนวทาง การแก้ปัญหาแล้วผู้นิเทศกระตุ้นให้ครูพูดอธิบายถึงผลที่อาจจะเกิดขึ้น จากการนำวิธีนั้นไปแก้ปัญหา รวมทั้งอาจจะให้อธิบายผลที่จะเกิดขึ้นจากวิธีอื่น ๆ ที่ไม่ได้เลือก เพื่อให้ครูกิจการมีโอกาสคิดเปรียบเทียบแต่ละแนวทางการแก้ปัญหาจากผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ในการใช้แต่ละวิธี 6) การนำเสนอ (Presenting) ผู้นิเทศให้ครูนำเสนอปัญหาและแนวทางหรือวิธีการแก้ปัญหาอีกครั้ง พยายามพูดให้ครูเต็มใจ ตั้งใจที่จะปฏิบัติและยอมรับว่าเป็นความผูกพันและภาระหน้าที่ในเรื่องที่ครูได้ตัดสินใจไปแล้ว โดยพยายามให้ครูเลือกวิธีที่ปฏิบัติได้จริงด้วยตนเอง ภายในระยะเวลาพอควรและรับผิดชอบในการดำเนินการโครงการโดยตลอด 7) การกำหนดมาตรฐาน (Standardizing) ผู้นิเทศให้ครูกำหนดเกณฑ์ในการปฏิบัติงานกำหนดเวลาแล้วเสร็จ ระบุมาตรฐานของผลงานที่ปฏิบัติงานใดควรเริ่มต้นก่อนหลัง และจะเสร็จเมื่อใด ต้องการสื่อ อุปกรณ์ใดบ้างที่จำเป็น เมื่อใดที่ครูสามารถอธิบายและตอบคำถามต่าง ๆ เหล่านี้ให้ชัดเจน การประชุมการนิเทศใกล้จะสมบูรณ์ และ 8) การตอบสนอง (Reflecting) เป็นการตอบสนองทบทวนเกี่ยวกับแผนการปฏิบัติงานของครูก่อนจบการประชุม ผู้นิเทศต้องให้ครูสรุปแผนการปฏิบัติรายละเอียดของวิธีการดำเนินงานอีกครั้ง หลังจากนั้นครูสามารถเริ่มดำเนินการตามโครงการและและปฏิบัติงานนั้นได้

การใช้กิจกรรมการนิเทศการสอน

กิจกรรมการนิเทศการสอนเป็นวิธีที่ผู้นิเทศควรคำนึงถึงความเหมาะสมและความสอดคล้องที่จะเลือกใช้กับสถานการณ์หรือสภาพและปัญหาของโรงเรียน ในการเลือกกิจกรรมนิเทศนั้นผู้นิเทศควรคำนึงถึงจำนวนผู้รับการนิเทศ วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมในการนิเทศ ซึ่ง ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และทำการเลือกกิจกรรมนิเทศของนักการศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมนิเทศการสอนของครูผู้สอน ดังต่อไปนี้

(จุไรรัตน์ สุตรุ่ง, 2552; Adams and Dickey, 1953; Glatthorn, 1984; Glickman and others, 1995, 2004; Lucio and McNeil, 1979; Robert and Mills, 1965)

1. การสาธิตการสอน (Demonstration) เพื่อให้ผู้ดูการสอนนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาตนเองในการจัดการเรียนการสอนและช่วยสร้างความสัมพันธ์ สร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนเดียวกัน โดยมีขั้นตอนในการสาธิตการสอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นตอนการสาธิตการสอน คือ ศึกษาปัญหา สำรวจความต้องการ เพื่อนำไปดูการสอนเรื่องที่ต้องการ แจ้งผู้สอนและผู้ชมการสอนให้ทราบวัตถุประสงค์ร่วมกันในเรื่องการชมการสอน แล้วให้ผู้ชมการสอนเตรียมบันทึกผลการชมการสอนตามรูปแบบที่กำหนดให้

ขั้นที่ 2 ปฏิบัติการสาธิต คือ ผู้ชมการสอน ศึกษา สังเกตกระบวนการ ขั้นตอนเทคนิควิธีการสอน รูปแบบต่าง ๆ และจดบันทึกไว้

ขั้นที่ 3 ประยุกต์/ดำเนินการ คือ ผู้ชมการสอน นำกระบวนการ เทคนิควิธีการสอนที่ได้จากการสอนมาอภิปราย สรุป ประยุกต์ใช้ดำเนินการในการจัดการเรียนการสอนของตน

ขั้นที่ 4 ประเมินผล คือ ผู้สังเกตติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้ไปชมการสอนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนหรือไม่ อย่างไรแล้วสรุปผล รายงานผล แจ้งให้ผู้ไปชมการสอนทราบ เพื่อนำผลไปปรับปรุงแก้ไขพัฒนาตนเองต่อไป

2. การให้ศึกษาเอกสารทางวิชาการ (Study Educational Documents) เพื่อให้ผู้รับการนิเทศมีโอกาสได้ศึกษาหาความรู้ความเข้าใจด้วยตนเองจากเอกสารทางวิชาการเพิ่มเติมขึ้นในการเตรียมตัวไปถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่น โดยมีขั้นตอนการศึกษาเอกสารทางวิชาการดังนี้

ขั้นที่ 1 เตรียมรับการนิเทศ คือ 1) ผู้นิเทศศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา เมื่อพบว่าครูไม่เข้าใจการจัดกระบวนการเรียนการสอน เช่น ไม่ได้เตรียมความพร้อมเด็กแรกเรียน เด็กไม่เข้าใจทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ครูไม่เข้าใจการสอนคณิตศาสตร์ในเรื่องโจทย์ปัญหาเศษส่วน 2) ผู้นิเทศเลือกผู้รับการนิเทศ จากการศึกษาข้อมูลผู้ที่มีปัญหามากและเหมาะสมจะใช้กิจกรรมการนิเทศนี้ และ 3) ผู้นิเทศจูงใจให้ผู้รับการนิเทศรับมอบหมายงานด้วยความเต็มใจ พอใจ โดยใช้คำพูดจูงใจหรือวิธีการต่าง ๆ เช่น “เห็นว่าคุณที่อ่านหนังสือเก่ง สรุปใจความเก่ง พูดเข้าใจง่าย ฯลฯ ขอมอบเอกสารให้อ่านเรื่องนี้ เพื่อนำมาเล่าให้เพื่อนครูฟังให้เข้าใจเหมือนกันทุกคน” เป็นต้น

ขั้นที่ 2 ศึกษาเอกสารทางวิชาการ คือ 1) ผู้นิเทศมอบเอกสารทางวิชาการให้ผู้รับการนิเทศไปศึกษาค้นคว้า ใช้เวลา 3-5 วัน และ 2) ผู้รับการนิเทศ ศึกษาเอกสารและสรุปย่อความรู้ที่ได้จากเอกสาร

ขั้นที่ 3 ถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการ คือ 1) ผู้นิเทศเตรียมสถานที่ประชุม อาจจะใช้ห้องพักครู หรือห้องประชุมอื่น ๆ หลังรับประทานอาหารกลางวันร่วมกัน หรือใช้ช่วงเวลาและสถานที่อื่น ๆ ที่เห็นเหมาะสม 2) แจ้งผู้รับการนิเทศ และคณะครูในโรงเรียนทราบ วัตถุประสงค์ให้ตรงกัน พร้อมแจ้งกำหนดวัน เวลา สถานที่ประชุม และ 3) ผู้รับการนิเทศ ถ่ายทอด ความรู้แก่คณะครู ทั้งนี้ไม่ควรใช้เวลานานเกินกว่าช่วงความสนใจ และไม่กินเวลาดีกิจกรรมอื่น ๆ

ขั้นที่ 4 ประเมินผล คือ 1) ผู้นิเทศสังเกตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครูผู้รับการนิเทศหลังจากที่ถ่ายทอดความรู้ให้แก่คณะครูแล้ว และ 2) ผู้นิเทศสอบถาม สันทนากับผู้รับการนิเทศ เพื่อสังเกตความเข้าใจและการนำไปปฏิบัติ

ขั้นที่ 5 สรุปข้อมูล คือ 1) ผู้นิเทศสรุปข้อมูลของผู้รับการนิเทศจากผลการประเมิน ถ้าเป็นไปได้ตามที่มีหวัง ควรยกย่องชมเชยผู้รับการนิเทศเป็นการสร้างขวัญกำลังใจ และ 2) ควรหมั่นเวียนให้ผู้อื่นได้รับการนิเทศแบบเดียวกันนี้บ้าง

3. การเยี่ยมชั้นเรียน (Classroom visit) เป็นการศึกษาปัญหา ความต้องการ กระตุ้นให้ครูปรับปรุงการสอน และประเมินการสอนของครูในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครูในข้อบกพร่องต่าง ๆ ขั้นตอนในการเยี่ยมชั้นเรียนดำเนินไปดังนี้

ขั้นที่ 1 สร้างข้อตกลงในการเยี่ยมนิเทศชั้นเรียน คือ 1) พบปะสนทนาสร้างความคุ้นเคย และสร้างเจตคติที่ดีในการนิเทศแก่ครู และ 2) วางแผนการเยี่ยมนิเทศชั้นเรียนร่วมกับครูในเรื่องต่างๆ เช่น กำหนดการเยี่ยมนิเทศชั้นเรียน กำหนดจุดมุ่งหมายในการเยี่ยมนิเทศชั้นเรียน กำหนดเรื่องที่จะนิเทศตามความต้องการจำเป็นโดยการจัดทำเอกสารประจำชั้น การจัดชั้นเรียนและบรรยากาศในชั้นเรียน และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และกำหนดวิธีการนิเทศ โดยสำรวจปัญหาความต้องการของครู สอบถามการปฏิบัติงานของครู ให้คำปรึกษาแนะนำ และเข้าไปสังเกตการสอนในชั้นเรียน

ขั้นที่ 2 เยี่ยมนิเทศชั้นเรียน คือ 1) กำหนดเวลาในการเข้าเยี่ยมชั้นเรียน 2) ให้ความเป็นกันเองเพื่อสร้างเจตคติที่ดีแก่ครู 3) เยี่ยมชั้นเรียนตามเวลาที่กำหนด และ 4) เยี่ยมตามเรื่องที่กำหนด

ขั้นที่ 3 ปรับปรุงการทำงาน คือ ครูนำผลการเยี่ยมนิเทศชั้นเรียนมาปรับปรุงแก้ไขการทำงาน

4. การสังเกตการสอน (Observation) เพื่อให้ครูสามารถพัฒนาหรือปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยใช้ข้อมูลย้อนกลับจากการสังเกตการสอนของผู้นิเทศ โดยมีขั้นตอนในการสังเกตการสอนดังนี้

ขั้นที่ 1 สร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้นิเทศ คือ ผู้นิเทศปฏิบัติตนให้เป็นเพื่อนร่วมวิชาชีพกับครู เป็นเพื่อนร่วมงานกับครู ให้ข้อมูลต่าง ๆ แก่ครู แก้ไขข้อขัดแย้งต่างๆ รับฟังข้อแนะนำต่าง ๆ ของครู ให้ความสนใจต่อครูในการปฏิบัติงาน ความจริงใจต่อครูทั้งต่อหน้าและลับหลังให้

เกียรติและยกย่องครูด้วยความจริงใจ แล้วหาทางสร้างความก้าวหน้าให้แก่ครูอยู่เสมอและผู้สังเกตการสอนให้ความรู้และสนับสนุนการทำงานของครู

ขั้นที่ 2 การปรึกษาหารือ และการเตรียมแผนการสอน คือ ผู้นิเทศปรึกษาหารือกับครูในเรื่องการสอน ทำการวางแผนการสังเกตการสอนร่วมกัน สร้างข้อตกลงใจในการสังเกตการสอนร่วมกัน และพิจารณาแผนการสอนร่วมกัน

ขั้นที่ 3 สังเกตการสอน คือ ผู้นิเทศเข้าไปนั่งสังเกตการสอนเงียบๆ โดยไม่ทำลายบรรยากาศการเรียนการสอน ในขณะที่สังเกตการสอน ผู้นิเทศต้องบันทึกพฤติกรรมการเรียนการสอน และบรรยากาศในชั้นเรียนอย่างละเอียดและบันทึกพฤติกรรมการสอนของครูโดยทำการสังเกตการสอนตั้งแต่ต้นจนจบการสอนแต่ละครั้ง

ขั้นที่ 4 วิเคราะห์พฤติกรรมการสอนร่วมกัน คือ ครูกับผู้นิเทศร่วมกันวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนการสอนและนำข้อมูลจากการบันทึกพฤติกรรมการสอนมาพิจารณาร่วมกัน เพื่อชี้แจงพฤติกรรมการสอนเด่นหรือด้อยอย่างไร พฤติกรรมใดเป็นปัญหา แล้วครูกับผู้นิเทศร่วมกันหาทางปรับปรุง หรือพัฒนาการสอนให้ดีขึ้น

ขั้นที่ 5 ปรับปรุงการสอน คือ ครูจะต้องยอมรับพฤติกรรมการสอนของตน นำเอาผลการวิเคราะห์ พฤติกรรมทั้งด้านดีและไม่ดีมาเป็นข้อมูลปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมประกอบการเตรียมแผนการสอนครั้งต่อไป

ขั้นที่ 6 ประเมินผล คือ ผู้นิเทศติดตามผลการปฏิบัติการสอนโดยดูผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสอบถามเจตคติของนักเรียนในห้อง

5. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) เพื่อศึกษาค้นคว้าสาเหตุของปัญหา วิธีการแก้ไขปัญหา และพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ขั้นตอนในการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา/ความต้องการ คือ 1) ผู้วิจัยศึกษาปัญหา/ความต้องการ อาจจะเป็นปัญหาเด็กเรียนช้า ปัญหาวินัยในชั้นเรียน โดยศึกษาจากเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ (1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (2) การผ่านจุดประสงค์ของนักเรียน และ (3) บันทึกพฤติกรรมของนักเรียน และ 2) วิเคราะห์ปัญหา/ความต้องการ โดยกระทำดังนี้ ทำการวิเคราะห์จุดเด่น-จุดด้อยของปัญหา/ความต้องการและวิธีแก้ไข และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา/ความต้องการ และ 3) กำหนดปัญหา/ความต้องการที่จะศึกษาค้นคว้า

ขั้นที่ 2 กำหนดจุดมุ่งหมาย และการดำเนินการ คือ ผู้วิจัยศึกษาหลักการ ทฤษฎี จากเอกสารผลการวิจัย และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ความต้องการ เพื่อกำหนดแนวทางแก้ไข แล้วกำหนดจุดมุ่งหมายและวิธีการในการศึกษาค้นคว้า

ขั้นที่ 3 ดำเนินการศึกษาค้นคว้า คือ 1) ศึกษาค้นคว้าตามจุดมุ่งหมายและวิธีการที่กำหนด โดยกระทำดังนี้ 1) ศึกษาปัญหาด้านการเรียนการสอน เก็บรวบรวมข้อมูลโดย สํารวจปัญหาโดยใช้

การสอบถาม การสัมภาษณ์ การศึกษาทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยใช้แบบทดสอบ สังเกตพฤติกรรมครู นักเรียน โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรม และ 2) ค้นคว้าทดลองโดยใช้แบบฝึก กลุ่มประสบการณ์ต่างๆ สื่อการสอน กิจกรรม และทักษะต่าง ๆ ที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นต้น และ 2) รวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้า

ขั้นที่ 4 วิเคราะห์ สรุป และรายงานผล คือ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยเลือกใช้สถิติง่าย ๆ และสอดคล้องกับเรื่องที่ศึกษาค้นคว้า เช่น ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเขียนรายงานผลการศึกษาค้นคว้าโดยใช้ภาษาที่เข้าใจได้ง่ายและถูกต้องตามหลักการรายงานผลการศึกษาค้นคว้า ดังนี้ บทที่ 1 ความเป็นมาและสภาพปัจจุบัน ปัญหา บทที่ 2 เอกสารและรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย บทที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูล และ บทที่ 5 สรุปผลและอภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า

ขั้นที่ 5 ทดสอบ/แก้ไขปรับปรุง คือ ผู้วิจัยนำผลการศึกษาค้นคว้าไปใช้ในชั้นเรียนวิเคราะห์ผลและสรุปผล แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุง เพื่อขยายผลการศึกษาค้นคว้าในครั้งต่อไป

6. การจัดนิทรรศการ (Exhibition) เพื่อให้คณะครู ผู้ชมนิทรรศการ มีความรู้ ความเข้าใจในด้านการทำ การใช้สื่อต่าง ๆ ในรูปแบบกระบวนการ เทคนิควิธีการต่าง ๆ ให้มีการพัฒนาตนเอง โดยมีขั้นตอนในการจัดนิทรรศการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 เตรียมดำเนินการ คือ 1) ในกรณีที่โรงเรียนเป็นผู้จัดนิทรรศการ ผู้อำนวยการร่วมกับคณะครูในโรงเรียนจัดเตรียม จัดนิทรรศการ เมื่อสิ้นภาคเรียนหรือใกล้สิ้นปีการศึกษา หรือระหว่างภาคเรียน หรือช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ตามความเหมาะสม จะเกิดกระบวนการกลุ่มการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมเสริมความเข้าใจยิ่งขึ้น และ 2) ในกรณีพาคณะครูไปชมการจัดนิทรรศการ จะต้องเตรียมการให้คณะครูได้จัดบันทึกการชมนิทรรศการนั้น

ขั้นที่ 2 ปฏิบัติงาน คณะครูชมนิทรรศการ พร้อมทั้งมีบันทึกการชมนิทรรศการ เพื่อให้การชมนิทรรศการนั้นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 3 พัฒนาตนเอง ผู้ไปชมนิทรรศการ นำแนวคิดจากการไปชมมาปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน

ขั้นที่ 4 ประเมินผล ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินการของครูว่าเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนไปอย่างไร และได้ประโยชน์อย่างไร โดยสรุปข้อมูลและแจ้งคณะครูเพื่อปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น

7. การประชุมปฏิบัติการ (Operational training) เป็นการประชุมที่เน้นให้ผู้เข้าร่วมประชุมมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะ ทั้งด้านทฤษฎีและด้านปฏิบัติอย่างแท้จริง เพื่อให้ผู้เข้าประชุมมีความรู้ ความเข้าใจและทักษะในการปฏิบัติงาน โดยสามารถนำไปพัฒนางานให้มีคุณภาพขึ้น ขั้นตอนในการจัดประชุมปฏิบัติการมีดังนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียมการประชุม คือ 1) ผู้นิเทศควรจำต้องมีการวางแผนในการกำหนดจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมจัดเตรียมสถานที่ที่ประชุม กำหนดวิธีการประชุม เลือกวิทยากร และกำหนดวิธี ดำเนินการหรือตารางปฏิบัติการ 2) การจัดสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ผู้นิเทศจะต้องจัดหาทรัพยากรที่เอื้อต่อความมุ่งหมายของการประชุม ส่งเสริมสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ โดยเลือกจัดสถานที่ที่ปลอดภัยและมีบรรยากาศร่มรื่น 3) การเตรียมเอกสาร ผู้นิเทศต้องมีการเตรียมเอกสารและข้อมูลต่างๆ ให้พร้อม จัดตารางประชุม และจัดกิจกรรมที่กระทำในระหว่างประชุม และ 4) การเตรียมบุคลากร ผู้นิเทศจัดเตรียมและเชิญวิทยากร แจ้งให้ผู้เข้าร่วมประชุมทราบล่วงหน้า โดยบอกจุดมุ่งหมายในการประชุมให้ชัดเจน และแจ้งประธานในที่ประชุมเปิด-ปิดการประชุม

ขั้นที่ 2 จัดประชุม คือ 1) ผู้นิเทศจัดแบ่งเป็นกลุ่มย่อย 2) ประชุมปฏิบัติการโดยผู้นิเทศให้ผู้เข้าร่วมประชุมพิจารณาด้วยเหตุผล โดยให้สมาชิกได้ปฏิบัติจริงทุกคน และผู้นิเทศควบคุมดูแลให้เป็นไปตามลำดับ และ 3) หลังจากนั้น ผู้นิเทศให้ผู้เข้าร่วมประชุมนำเสนอรายงานผลต่อที่ประชุม

ขั้นที่ 3 ประเมินผล คือ ผู้นิเทศทดสอบความรู้ของผู้เข้าประชุมปฏิบัติการ ประเมินผลสำเร็จของการประชุม และติดตามผลการปฏิบัติงานหลังจากประชุมปฏิบัติการ

จากแนวคิดของนักการศึกษาดังกล่าว เห็นว่า การจัดกิจกรรมการนิเทศการสอนหลากหลาย แต่การเลือกใช้กิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง หรือเป็นการเอากิจกรรมมาผสมกันนั้น ขึ้นอยู่กับความสอดคล้อง และความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนแห่งนั้น ๆ โดยมีการตั้งจุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมนิเทศเพื่อสามารถเลือกใช้กิจกรรมได้ถูกและเหมาะสมกับสภาพปัญหา ความต้องการของครู และโรงเรียน สามารถให้การดำเนินการนิเทศการสอนดำเนินไปได้อย่างราบรื่นและประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพอันจะเกิดประโยชน์อย่างสูงเท่าที่เป็นไปได้แก่ผู้ได้รับการนิเทศ

กระบวนการนิเทศการสอน

กระบวนการนิเทศการสอน หมายถึง การดำเนินการอย่างเป็นระบบจากการร่วมมือกันระหว่างผู้นิเทศ หมายรวมถึงศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชา และครูผู้สอน และผู้รับการนิเทศซึ่งหมายถึงครูและบุคลากรอื่น ๆ ที่ทำหน้าที่สอนในโรงเรียน หรือเป็นความร่วมมือกันระหว่างเพื่อนครูด้วยกันในโรงเรียน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนที่ส่งผลการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินการนิเทศการสอนดังนี้

กระทรวงอบรม เยาวชน และกีฬา (1999: 27) ได้กล่าวว่าการดำเนินการนิเทศ การสอนสามารถกระทำได้สองรูปแบบ คือ ผู้นิเทศ อาจแจ้งให้ผู้รับการนิเทศได้ทราบล่วงหน้า เพื่อให้ผู้รับการนิเทศได้เตรียมตัวก่อน และอีกรูปแบบหนึ่งคือไม่ต้องแจ้งให้ผู้รับการนิเทศได้ทราบล่วงหน้า เพื่อ

การปฏิบัติจริง ๆ ในการจัดการเรียนการสอนของครู ซึ่งขั้นตอนในการดำเนินการนิเทศการสอนในชั้นเรียนมีดังนี้

1. การเตรียมการก่อนการสังเกตการสอน
2. การสังเกตการสอน
3. หลังการสังเกตการสอน

การเตรียมการก่อนการสังเกตการสอน

กระบวนการนิเทศการสอนเป็นกระบวนการหนึ่งค่อนข้างมีความซับซ้อน เพราะว่าเป็นกระบวนการที่จำเป็นต้องมีการสร้างความสัมพันธ์ ความเป็นมิตร และทำความร่วมมือกันระหว่างผู้ทำหน้าที่สังเกตการสอนและผู้ได้รับการสังเกตการสอน ซึ่งการเตรียมการสังเกตการสอนเป็นขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งและต้องทำความเข้าใจกันก่อนระหว่างผู้สังเกตและผู้ได้รับการสังเกตการสอน เพื่อให้การดำเนินการสังเกตการสอนมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลก่อนการดำเนินการสังเกตการสอนควรมีการประชุมกันก่อน เพื่อให้ผู้ทำการสังเกตการสอนและผู้ที่ได้รับการสังเกตมีความคุ้นเคย มีความเป็นกันเอง ให้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น และการเตรียมการสังเกตการสอนที่สำคัญยิ่งคือการวางแผนการดำเนินการสังเกตการสอน การวางแผนการสังเกตการสอนเป็นงานที่มีความซับซ้อนมาก เพราะเป็นการวางแผนการทำงานเกี่ยวกับบุคคลหลายฝ่ายหลายประเภทภายในโรงเรียน กรมกระทรวงอบรม เยาวชน และกีฬา จังหวัดกำแพงเพชร (2005: 48) ได้กล่าวไว้ว่า โรงเรียนควรมีการกำหนดแผนการสังเกตการสอน โดยมีการวางแผนดังนี้ 1) กำหนดวัตถุประสงค์ในการสังเกตการสอนของครูผู้สอนให้ชัดเจนว่าจะไปสังเกตการสอนของครูผู้สอนเพื่ออะไร 2) กำหนดแต่งตั้งผู้รับผิดชอบทำการสังเกตการสอนของครูผู้สอน 3) วางแผนเลือกวิธีการสังเกตการสอนหรือใช้กิจกรรมใดในการสังเกตการสอน 4) การวางแผนในการสังเกตการสอนระหว่างผู้สังเกตการสอนกับครูผู้ได้รับการสังเกตการสอน 5) วางแผนการสังเกตการสอนอย่างสม่ำเสมอและกำหนดนโยบายในการนำผลหลังการสังเกตการสอนของครูมาปรับปรุงและพัฒนาครูอย่างไรและ 6) การประเมินการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนในโรงเรียน และประเมินผลของแผนการดำเนินการนิเทศการสอน

การประชุมก่อนการสังเกตการสอน

การสังเกตการสอนเป็นกิจกรรมหนึ่งของกิจกรรมการนิเทศการสอน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาปรับปรุงครูโดยตรงโดยการไปสังเกตการสอนของครูในชั้นเรียน ซึ่งการสังเกตการสอนดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องมีการประชุมก่อนไปสังเกตการสอนเพราะว่าการประชุมก่อนการสังเกตการสอนทำให้ผู้ทำหน้าที่นิเทศได้ศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการของครูผู้สอน ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการประชุมก่อนการสังเกตการสอนดังนี้

กระทรวงอบรม เยาวชน และกีฬา (1999: 27) ได้กล่าวว่า ก่อนการสังเกตการสอนต้องมีการประชุมกันก่อนการสังเกตการสอนดังนี้ 1) การตั้งประธานคณะกรรมการ และผู้รับผิดชอบในการสังเกตการสอนของครู 2) จัดแบ่งหน้าที่ผู้สังเกตตามหมวดวิชา หรือผู้มีความเชี่ยวชาญในด้านการสอนมานาน 3) ศึกษาเตรียมคำถาม และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสังเกตการสอนต่าง ๆ ก่อนทำการสังเกตการสอนของครู

Acheson and Gall (1997: 62-63) ได้กล่าวว่า การประชุมระหว่างผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศก่อนการสังเกตการสอน เพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจ สร้างความมั่นใจให้ครูและทำให้ครูรู้สึกว่าการสังเกตการสอนของตัวเองมีเกียรติ และร่วมกันวางแผนกำหนดเวลา วัตถุประสงค์ในการไปสังเกตการสอนของครู ตรงกันในการไปสังเกตการสอนในชั้นเรียน การประชุมกันก่อนเป็นการกระตุ้นให้ครูมีเวลาในการเตรียมการจัดการเรียนการสอนของตนเอง อีกอย่างทำให้ครูรู้สึกว่าตนเองทำงานโดยไม่มีการตรวจตราควบคุมจากคนที่มีอำนาจสูงกว่าตนแต่ตรงข้ามทำให้ครูรู้สึกอยากพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้นด้วยตนเอง

Glickman and others (1990: 281, 2010: 289) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศการสอน ซึ่งได้กล่าวในขั้นตอนการประชุมก่อนการสังเกตการสอนระหว่างผู้นิเทศกับครูผู้รับการนิเทศ ดังนี้ 1) กำหนดเหตุผลและจุดมุ่งหมายในการสังเกตการสอนของครู 2) กำหนดประเด็นที่จะไปสังเกตการสอนของครู 3) กำหนดวิธีการสังเกตและรูปแบบสำหรับใช้ในการสังเกตการสอน 4) กำหนดเวลาที่จะไปสังเกตการสอนในชั้นเรียน และ 5) กำหนดเวลานัดพบครูเพื่อประชุมหลังการสังเกตการสอน

Copeland and Boyan (1978, อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี, 2554: 189-190) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศการสอน ซึ่งได้กล่าวในขั้นตอนการประชุมก่อนการสังเกตการสอน (Pre-observation) ไว้ดังนี้ 1) ระบุพฤติกรรมของครูและของนักเรียนที่น่าสนใจหรือจำเป็นต้องมีการปรับปรุงและพัฒนา 2) กำหนดเกณฑ์หรือมาตรฐานขั้นต่ำของพฤติกรรมที่ต้องการจะปรับปรุงและพัฒนา และ 3) เลือกหรือสร้างเครื่องมือสังเกตพฤติกรรมนั้น

จากแนวคิดของนักการศึกษาดังกล่าว จึงเห็นว่า ในการดำเนินการนิเทศการสอนนั้นควรมีการประชุมก่อนการไปสังเกตการสอนของครูในชั้นเรียน เพื่อให้ผู้ทำหน้าที่สังเกตการสอนและครูผู้รับการสังเกตการสอนได้พูดคุยกัน ได้รู้จักกันมากยิ่งขึ้น และได้สร้างบรรยากาศเป็นกันเอง ร่วมกันกำหนดประเด็นและวัตถุประสงค์ในการสังเกตการสอน กำหนดวิธีการและเลือกเครื่องมือในการสังเกต กำหนดเวลาที่จะสะดวกในการไปสังเกตการณ์สอน ร่วมกันช่วยกันแก้ปัญหาและหาทางปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนหลังการสังเกตเห็นข้อบกพร่องในการจัดการเรียนการสอนของครู ที่สำคัญ อีกอย่างหนึ่งเพื่อเปิดการยอมรับซึ่งกันและกันระหว่างผู้นิเทศและผู้ได้รับการนิเทศ เพราะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ไมตรีกันและปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความต่อเนื่องกัน

การแจ้งกำหนดการสังเกตการสอนของครูให้ทราบล่วงหน้า

ในแต่ละปีการศึกษาโรงเรียนมีการจัดประชุมบุคลากรครูในโรงเรียนโดยมีผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการทุกฝ่าย หัวหน้าหมวดวิชา และครูผู้สอนทุกคนเข้าร่วมประชุม ในวาระการประชุม กระทรวงได้กำหนดให้โรงเรียนมีการวางแผนทำการสังเกตการสอนในชั้นเรียนทุกวิชา โดยดำเนินการสังเกตการสอนให้ได้อย่างน้อยเดือนละครั้งในแต่ละภาคเรียนของปีการศึกษา ฉะนั้นเพื่อให้การดำเนินการสังเกตการสอนดำเนินการไปอย่างราบรื่นและเกิดประสิทธิผล โรงเรียนมีการแจ้งกำหนดเวลาล่วงหน้าเพื่อให้ครูผู้สอนได้ทราบล่วงหน้าว่าในแต่ละเดือน แต่ละภาคการศึกษาจะมีผู้รับผิดชอบสังเกตการสอนของครู ในขณะเดียวกันเพื่อให้ครูได้เตรียมเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนและการสอนของครู เช่น สมุดเขียนแผนการสอน สมุดบันทึกการประชุม สมุดบันทึกคะแนนนักเรียน สมุดบันทึกการขาดเรียนของนักเรียน สมุดบันทึกบทเรียนทุกชั่วโมงที่ได้สอน และแผนการบริหารหลักสูตรรายวิชาแต่ละชั้นปีที่ตนเองรับผิดชอบสอน เป็นต้น

กระทรวงอบรม เยาวชน และกีฬา (1999: 18) ได้กล่าวว่า การดำเนินการสังเกตการสอน อาจไปสังเกตโดยการบอกให้ทราบล่วงหน้าหรือไม่บอกก่อนไปสังเกตการสอนในชั้นเรียน เพราะว่าถ้าแจ้งให้ครูได้ทราบล่วงหน้าเพื่อให้ครูได้มีเวลาเตรียมความพร้อมก่อนได้รับการสังเกตการสอนการไม่บอกให้ทราบล่วงหน้า เพราะอาจจะรู้โดยปกติครูผู้สอนมีการเตรียมตัวเตรียมความพร้อมอย่างไร และดำเนินการจัดการเรียนการสอนอย่างไรบ้าง

การกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ในการสังเกตการสอน

ในการปฏิบัติการนิเทศการสอนของครู โรงเรียนดำเนินการไปตามนโยบายของกระทรวงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของชาติ ซึ่ง กระทรวงอบรม เยาวชน และกีฬา (1999: 6) ได้กำหนดให้ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Child centered approach) ดำเนินการเรียนการสอนตามหลักการ 4 หลักการ คือ 1) เรียนเพื่อรู้ (Learn to know) 2) เรียนเพื่อทำเป็น (Learn to do) 3) เรียนเพื่อเป็นคนดีในสังคม (Learn to be) และ 4) เรียนรู้อยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคม (Learn to live together) โดยนักเรียนทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษา การเรียนรู้อย่างเท่าเทียมกันโดยทุกโรงเรียนจำเป็นต้องมี การนิเทศการสอนโดยการไปสังเกตการสอนของครู เพื่อให้ทราบว่าครูผู้สอนในหมวดวิชาต่าง ๆ มีการจัดการเรียนการสอนอย่างไร มีการจัดการเรียนการสอนตามนโยบายของกระทรวงหรือไม่ อีกอย่าง เพื่อให้ทราบว่าจัดการเรียนการสอนของครูสอนทันตามการกำหนดของกระทรวงหรือไม่ ผลการเรียนของนักเรียนเป็นอย่างไร ซึ่ง กระทรวงอบรม เยาวชน และกีฬา (1999: 18) ได้กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการนิเทศการสอนครูผู้สอน เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครู ทั้งวิธีสอน การใช้เทคนิคในการสอน การควบคุมชั้นเรียน

และคอยช่วยแก้ปัญหาเมื่อครูผู้สอนประสบปัญหา เช่น ปัญหาการจัดการเรียนการสอน การทำแผนการสอน และการควบคุมชั้นเรียน เป็นต้น

การเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการสังเกตการสอน

การประชุมวางแผนการสังเกตการสอนกับครูเป็นฐานการสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชั้นเรียน เป็นขั้นตอนที่สำคัญยิ่ง ทำให้ทราบปัญหาและความต้องการของครูผู้สอนแล้วยังมีโอกาสได้พูดคุยในการเลือกและ/หรือสร้างเครื่องมือบันทึกการสังเกตการสอนของครูและครูมีความเข้าใจตรงกันในการไปสังเกตการสอน ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการสังเกตการสอนมีมากมายหลายชนิดที่จะให้ผู้สังเกตการสอนได้เลือกใช้ตามจุดมุ่งหมายของการสังเกต แต่ไม่มีเครื่องมือชนิดใดที่สามารถใช้บันทึกการสังเกตการสอนได้ทุกสถานการณ์ ฉะนั้น ผู้สังเกตต้องฝึกความชำนาญในการใช้เครื่องมือเหล่านั้น และเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในชั้นเรียน รวมทั้งวัตถุประสงค์ของการสังเกตการสอนด้วย มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงการเตรียมเครื่องมือก่อนการไปสังเกตการสอนในชั้นเรียนดังนี้

Glickman and others (2010: 238) ได้กล่าวว่าเครื่องมือสังเกตการสอนแบ่งเป็น 2 ประเภทดังนี้

1. เครื่องมือใช้สังเกตการสอนเชิงปริมาณ (Quantitative observation instruments)
2. เครื่องมือสังเกตการสอนเชิงคุณภาพ (Qualitative observation instruments)

วัชรา เล่าเรียนดี (2554: 164-165) ได้กล่าวว่าเครื่องมือสังเกตการสอนแบ่งเป็น 3 ประเภทดังนี้

1. เครื่องมือใช้สังเกตการสอนเชิงปริมาณ (Quantitative observation instruments) เช่น แบบนับจำนวนความถี่ของพฤติกรรม แบบระบุพฤติกรรมบ่งชี้ตามกระบวนการการสอนแบบต่างๆ แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) เป็นต้น

2. เครื่องมือสังเกตการสอนเชิงคุณภาพ (Qualitative observation instruments) เป็นแบบสังเกตเหตุการณ์และพฤติกรรมต่าง ๆ ตลอดจน สภาพทางกายภาพภายในชั้นเรียน เช่น การจัดห้องเรียน การจัดเก็บรักษาวัสดุ สื่อ อุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นต้น

3. เครื่องมือสังเกตการสอนแบบผสมผสานเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Qualitative and quantitative observation instruments) เป็นเครื่องมือสังเกตการณ์สอนที่สร้างขึ้นเพื่อสังเกตและบันทึกข้อมูลเชิงปริมาณร่วมกับการบันทึกข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น เครื่องมือที่สร้างขึ้นอาจจะประกอบด้วย การสังเกต การปฏิบัติตามกระบวนการสอน/รูปแบบการสอนในรูปร่างหนึ่งร่วมกับการอธิบายพรรณนาเพิ่มเติมรายละเอียดของการปฏิบัติแต่ละขั้นตอน เป็นต้น

จากนักการศึกษาดังกล่าวสามารถสรุปได้การเตรียมเครื่องมือในการสังเกตการสอนในชั้นเรียนนั้น สามารถเตรียมเพื่อนำไปบันทึกการสังเกตการสอนของครูได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. เครื่องมือใช้สังเกตการสอนเชิงปริมาณ (Quantitative observation instruments)
2. เครื่องมือสังเกตการสอนเชิงคุณภาพ (Qualitative observation instruments)
3. เครื่องมือสังเกตการสอนแบบผสมผสานเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Quantitative plus Qualitative observation)

เครื่องมือสังเกตการสอนเชิงปริมาณ (Quantitative observation instrument)

การสังเกตการสอนเชิงปริมาณ (Quantitative observation) หมายถึง วิธีการในการวัดเหตุการณ์ ต่าง ๆ ในชั้นเรียน พฤติกรรมที่ปฏิบัติหรือปรากฏ และสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นต้องชัดเจน จำแนกกลุ่มได้เด็ดขาดจากกัน และข้อมูลที่บันทึกได้สามารถนำมาจัดดำเนินการทางสถิติได้ หรือนำมาคำนวณค่าต่าง ๆ ได้ (วัชรา เล่าเรียนดี, 2554: 164)

การสังเกตเชิงปริมาณเป็นวิธีการวัดเหตุการณ์ในชั้นเรียน พฤติกรรม และสิ่งต่าง ๆ ในชั้นเรียน มีนักการศึกษาได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับเครื่องมือสังเกตการสอนเชิงปริมาณดังนี้

Glickman and others (2010: 238-246) ได้กล่าวถึงการใช้เครื่องมือในการสังเกตการสอนเชิงปริมาณดังนี้

1. เครื่องมือสังเกตการสอนแบบวัดความถี่ของพฤติกรรม และเหตุการณ์ในชั้นเรียน (Categorical frequency instrument) เครื่องมือชนิดนี้ ใช้ตรวจสอบช่วงความถี่ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในชั้นเรียน สามารถจำแนกและนับได้ เช่น พฤติกรรมครู สามารถแบ่งได้เป็นพฤติกรรมทางภาษา เช่น การให้ข้อมูล การถามคำถาม การให้นำแนะนำ การใช้คำพูด เป็นต้น และไม่ใช้ภาษา เช่น การแสดงท่าทาง การเคลื่อนไหว ความเงียบ การยิ้ม การมอง การเดิน และการเขียนบนกระดานดำ

2. เครื่องมือการสังเกตการสอนแบบระบุพฤติกรรมตัวชี้การปฏิบัติการสอน (Performance indicator instrument) เครื่องมือนี้ต้องการคำตอบว่า ใช่ หรือไม่ใช่ หรือ ทำหรือไม่ทำ โดยการบันทึกกิจกรรมของครูและนักเรียนในชั้นเรียน

3. เครื่องมือสังเกตการสอนโดยใช้แผนผังที่นิ่ง (Visual diagramming) เป็นเครื่องมือที่ใช้บันทึกกิจกรรมการสอนของครู การจัดที่นิ่ง และบันทึกการใช้ภาษาปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในชั้นเรียน

Acheson and Gall (1997, อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี, 2554: 165-166) ได้นำเสนอเทคนิคในการสังเกตการสอนในชั้นเรียน (Techniques of classroom observation) ดังต่อไปนี้

1. การสังเกตบันทึกเฉพาะคำพูด (Selective verbatim)

- 1.1 บันทึกคำถามของครู (Teacher question)
- 1.2 บันทึกวิธีให้ข้อมูลย้อนกลับของครู (Teacher feedbacks)
- 1.3 บันทึกคำพูดสรุปประเด็นและการอธิบายในชั้นเรียน (Structural statements)
2. การสังเกตและบันทึกโดยใช้แผนผังที่นั่ง (Observation records based on seating chart)
 - 2.1 บันทึกการอยู่กับงาน (At task) ของนักเรียน
 - 2.2 บันทึกการพูดของครูกับนักเรียน (Verbal flow)
 - 2.3 การสังเกตบันทึกทิศทางการเคลื่อนไหวของครู (Movement patterns)
3. การสังเกตและบันทึกแบบ Wide lens (Wide lens techniques)
 - 3.1 การสังเกตและการบันทึกแบบย่อ ๆ (Anecdotal record)
 - 3.2 การใช้เครื่องบันทึกภาพและเสียง และเครื่องบันทึกเสียง
 - 3.3 การทำ Journal writing หรือบันทึกรายละเอียดการสอน ปัญหาการสอนแต่ละครั้ง เพื่อการแก้ไขปัญหาการสอนของตนเอง
4. การสังเกตบันทึกแบบตรวจสอบรายการ (Checklist and time line coding)
 - 4.1 แบบตรวจสอบรายการสำหรับนักเรียนใช้ เช่น สำรวจความคิดเห็นของนักเรียน
 - 4.2 แบบตรวจสอบรายการของผู้สังเกตการสอน
 - 4.3 แบบสังเกตการสอนของครูแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Teacher evaluation rating scale)
 - 4.4 แบบบันทึกพฤติกรรมระหว่างครูและนักเรียนโดยใช้แบบฟอร์ม (Time line coding) ของแฟลนเดอร์ (Flanders)

วัชรา เล่าเรียนดี (2554: 165) ได้กล่าวถึงการใช้เครื่องมือในการสังเกตการสอนเชิงปริมาณ ดังนี้

 1. เครื่องมือสังเกตการสอนแบบนับจำนวนความถี่ของพฤติกรรมและเหตุการณ์ในชั้นเรียน (Categorical frequency instrument)
 2. เครื่องมือสังเกตการสอนแบบระบุพฤติกรรมบ่งชี้ตามกระบวนการสอนแบบต่างๆ (Performance indicator instrument)
 3. เครื่องมือสังเกตการสอนโดยใช้แผนผังที่นั่ง (Seating chart observation recording: SCORE)
 4. เครื่องมือสังเกตการสอนแบบตรวจรายการ (Checklist) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale)

5. เครื่องมือสังเกตการสอน ปฏิสัมพันธ์ทางวาทะระหว่างครูกับนักเรียนของ แฟลนเดอร์ (Flander's interaction analysis instrument)

เครื่องมือสังเกตการสอนเชิงคุณภาพ (Qualitative observation instrument)

เครื่องมือที่ใช้ในการสังเกตการสอนมีหลายรูปแบบ และการสังเกตเชิงคุณภาพมีวิธีดำเนินการหลายวิธี ซึ่งเป็นการสังเกตเหตุการณ์ พฤติกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียน รวมทั้งสังเกตการจัดชั้นเรียน การจัดบอร์ด การจัดเก็บรักษาวัสดุ สื่อ และอุปกรณ์การเรียนการสอนต่าง ๆ โดยสังเกตและบันทึกเป็นแบบบรรยายความ บรรยายเหตุการณ์ที่ปรากฏขึ้นตามลำดับตามขั้นตอนของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือสังเกตการสอนเชิงคุณภาพ ดังนี้

วัชรา เล่าเรียนดี (2554: 174) ได้กล่าวถึงการใช้เครื่องมือในการสังเกตการสอนเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. การสังเกตและบันทึกแบบพรณนาคความแบบไม่มีส่วนร่วม (Detached open-ended observation) เป็นการสังเกตและบันทึกแบบพรณนาคความโดยผู้สังเกตไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งในการสังเกตและบันทึกผู้สังเกตจะนั่งมุดใดมุดหนึ่งของชั้นเรียนที่ไม่รบกวนนักเรียน ทำการสังเกตบันทึกเหตุการณ์พฤติกรรมต่าง ๆ ที่สนใจเป็นพิเศษหรือบันทึกทุกอย่างที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนตามลำดับเหตุการณ์

2. การสังเกตและบันทึกแบบพรณนาคความแบบมีส่วนร่วม (Participant open-ended Observation) เป็นการสังเกตและบันทึกแบบพรณนาคความโดยผู้สังเกตมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน พร้อมกับเหตุการณ์ และประเด็นต่าง ๆ ที่สนใจหรือน่าสนใจ การสังเกตและบันทึกด้วยวิธีนี้ ผู้สังเกตจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนโดยช่วยอธิบายหรือช่วยนักเรียนเกี่ยวกับคำถามต่าง ๆ การใช้สื่อต่าง ๆ และพูดคุยกับครูและนักเรียน

3. การสังเกตและบันทึกคำพูด (Verbatim recording)

4. การสังเกตและบันทึกเฉพาะอย่าง (Selective verbatim recording) เป็นการบันทึกความถี่ของคำพูดแต่ละประเภทที่เลือกบันทึกได้ด้วย เช่น บันทึกเฉพาะคำถามของครู การบันทึกจะต้องบันทึกคำต่อคำ ประโยคต่อประโยค หรือทุกข้อความ ทุกคำที่อยู่ในคำถาม เป็นต้น

5. การสังเกตและบันทึกแบบสั้น ๆ (Anecdotal record)

6. การสังเกตและบันทึกตามประเด็นคำถาม (Focused questionnaire observation) เป็นการสังเกต และบันทึกตามประเด็นคำถามที่กำหนดและที่สนใจ หรือเป็นจุดเน้น จุดสำคัญของเรื่องที่จะต้องทำการสังเกตและบันทึก ซึ่งจะต้องมีการเตรียมประเด็นคำถามไว้ล่วงหน้าก่อนการสังเกต

7. การสังเกตและบันทึกโดยการวิจารณ์การศึกษา (Educational criticism)

8. การทำ Journal writing โดยการทำบันทึกรายละเอียดการจัดการเรียนการสอนของตนเองท้ายบทเรียน หรือแต่ละครั้ง เช่น อาจจะบันทึกการปรับปรุงแก้ไขปัญหา และจัดการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง เป็นต้น

การตรวจแผนการสอน และสมุดรายงาน 4 เล่ม

การดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่ดีและมีประสิทธิภาพนั้นครูจำเป็นต้องมีการเตรียมวางแผนการดำเนินการสอนไว้ล่วงหน้า เพื่อให้มีความมั่นใจ และลดข้อผิดพลาดในเวลาถ่ายทอดความรู้ไปสู่นักเรียน ตามกฎกำหนดของกระทรวงอบรม เยาวชน และกีฬา ได้กำหนดให้ครูทุกคนต้องมีการเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนให้มีความพร้อมตลอดเวลา ซึ่งสิ่งที่จำเป็นสำหรับครูที่ต้องทำเป็นประจำมีดังนี้

1. สมุดเขียนแผนการสอน ตามกฎกระทรวงได้กำหนดให้ผู้สังเกตการสอนตรวจแผนการสอนของครูว่าครูได้กำหนดวัตถุประสงค์ได้ชัดเจนตรงกับเนื้อหาที่สอน การกำหนดเนื้อหาสอดคล้องและเหมาะสมกับจำนวนชั่วโมงที่สอนในแต่ละชั่วโมง การกำหนดลำดับกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมและมีการจัดลำดับขั้นตอนตามความยากง่ายของเนื้อหาบทเรียน การบริหารการใช้หลักสูตรรายวิชาที่ครูรับผิดชอบ และการกำหนดขั้นตอนของการสอน มี การกำหนดและดำเนินการตามแผนได้มากน้อยแค่ไหน เพราะว่าในการจัดการเรียนการสอนต้องดำเนินการไปตามขั้นตอนของแผนการสอนโดยตามหลักการในการเขียนแผนการสอนต้องปฏิบัติการให้ได้ครบทุกขั้นตอนโดยมีการเขียนกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ทั้ง 5 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 ครูทำการตรวจความเรียบร้อยในชั้นเรียน ตรวจความสะอาด ตรวจวินัยและการแต่งกายของนักเรียน

ขั้นที่ 2 ครูทบทวนบทเรียนนักเรียนในเรื่องที่ได้สอนในชั่วโมงก่อนและการนำเข้าสู่บทเรียนใหม่

ขั้นที่ 3 เป็นขั้นสอนบทเรียนใหม่

ขั้นที่ 4 เป็นขั้นการวัดและประเมินผลความรู้ความเข้าใจบทเรียนของนักเรียนหลังจากจบการเรียนการสอนในชั่วโมงนั้น ๆ

ขั้นที่ 5 เป็นขั้นการมอบหมายการบ้านให้ไปทำที่บ้าน

2. สมุดบันทึกการประชุม ครูทุกคนต้องมีสำหรับจดบันทึกสาระการประชุมต่าง ๆ ในแต่ละครั้ง เพื่อเก็บไว้และทบทวนในวาระที่ได้ประชุม เช่น การประชุมชี้แจงนโยบายของกระทรวงอบรม เยาวชน และกีฬา การประชุมมอบหมายงานให้รับผิดชอบ การประชุมกลุ่มหมวดวิชาเพื่อติดตามการจัดการเรียนการสอน เป็นต้น

3. สมุดบันทึกคะแนนของนักเรียนแต่ละเดือน เพื่อติดตามพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียนในแต่ละเดือนว่านักเรียนแต่ละคนมีความก้าวหน้าหรือไม่

4. สมุดบันทึกบทเรียนที่ได้สอนทุกชั่วโมง เพื่อให้ครูได้ทราบว่าในแต่ละชั้น ในแต่ละห้องครูสอนบทเรียนถึงไหน เพราะตามระเบียบและวิธีการดำเนินการสอนครูไม่ควรจะไปถามนักเรียนก่อนว่า ชั่วโมงที่แล้วครูสอนถึงไหน อะไรอย่างไร เพราะจะทำให้ครูขาดการเตรียมตัวก่อนการมาสอน

5. สมุดบันทึกนักเรียนที่ขาดเรียน ครูจำเป็นต้องการบันทึกชื่อนักเรียนที่ไม่ได้มาเรียนหรือเข้าเรียนในชั่วโมงที่ตนเองรับผิดชอบสอน เพื่อติดตามการมาเรียนของนักเรียนและป้องกันก๊วเด็กนักเรียนไปทำอะไรที่ผิดกฎหมายหรือมีอุบัติเหตุโดยครูไม่ได้ทราบ ดังนั้นครูจำเป็นต้องบันทึกชื่อนักเรียนที่ไม่ได้เข้าเรียน ถ้าหากว่ามีปัญหาครูจะได้มีหลักฐานอย่างชัดเจน

การดำเนินการสังเกตการสอน

การสังเกตการสอน เป็นเทคนิค วิธีการที่มีความสำคัญยิ่ง ตลอดจนการสร้าง การใช้เครื่องมือที่ผู้นิเทศใช้ในการนิเทศการสอน เพราะว่าการสังเกตการสอนช่วยให้สามารถวิเคราะห์ การสอนได้ชัดเจนและถูกต้องมากขึ้น การสังเกตการสอนช่วยให้รู้ว่าการจัดการเรียนการสอนของครูเป็นอย่างไร ประสบปัญหาหรือมีข้อบกพร่องที่ต้องปรับปรุงแก้ไขพัฒนาและเป็นข้อมูลสำหรับนำมาวิเคราะห์หาทางแก้ไขปรับปรุงให้การจัดการเรียนการสอนของครูได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้น การสังเกตการสอน ผู้นิเทศจึงต้องได้รับการฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ และผู้นิเทศจะต้องมีจุดมุ่งหมายว่าจะดูอะไร การตั้งเป้าหมายของการนิเทศไว้จะเป็นตัวกำหนดว่า ผู้นิเทศจะต้องสังเกตสิ่งใด สังเกตอะไรของการจัดการเรียนการสอนของครูในชั้นเรียน เพื่อได้มาในข้อมูลที่มีความหมายและเป็นประโยชน์สูงสุด ทั้ง 2 ฝ่าย คือ ครูกับผู้นิเทศ นั่นเอง

การสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูในชั้นเรียน

การสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูในชั้นเรียน เป็นขั้นตอนที่ 2 หลังขั้นการเตรียมก่อนการสังเกตการสอน โดยผู้นิเทศและครูผู้ได้รับการนิเทศได้พูดคุยตกลงกันก่อน ฉะนั้น ผู้นิเทศดำเนินการสังเกตการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบการเรียนการสอนของครู โดยใช้เครื่องมือที่ได้เลือกหรือสร้างขึ้นกับครูผู้ได้รับการนิเทศ เพื่อนำมาบันทึกข้อมูลจากการสังเกต ซึ่ง กระทรวงอบรม เยาวชน และกีฬา (1999) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการสังเกตการสอนในชั้นเรียน ดังนี้

ขั้นตอนการสังเกตการสอนของครูมีขั้นตอนสำคัญๆ ซึ่งผู้นิเทศต้องแบ่งกันไปสังเกตการสอนตามวุฒิการศึกษาของตนที่ได้เรียนและเคยสอน โดยสังเกตดังนี้

1. ตรวจสอบด้านการจัดชั้นเรียนของครู คือ

- 1.1 การจัดให้นักเรียนนั่งในชั้นเรียน
- 1.2 การตรวจรายชื่อนักเรียนที่ขาดและมาเรียน ความเรียบร้อยในห้องและวินัยนักเรียน
- 1.3 การจัดบรรยากาศและความสะอาดชั้นเรียน
2. ตรวจสอบหน้าที่ครูที่ต้องปฏิบัติ
 - 2.1 สมุดแผนการสอน
 - 2.2 สมุดบันทึกการประชุม และสมุดบันทึกต่างๆ
 - 2.3 สมุดบันทึกแผนการใช้หลักสูตรรายวิชาและการแบ่งเวลาใช้หลักสูตรที่ครูรับผิดชอบ
 - 2.4 การจัดสื่อและอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน
 - 2.5 การตรวจสอบสมุดบันทึกการเรียนของนักเรียน และตรวจการบ้านนักเรียน
3. การสังเกตการสอน
 - 3.1 ด้านเนื้อหา สังเกตดูว่า ครูสอนได้ถูกต้องและตรงตามหลักสูตรและหนังสือที่กระทรวงกำหนดให้หรือไม่ มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับความสามารถของนักเรียนหรือไม่
 - 3.2 ด้านวิธีสอน สังเกตดูว่า ครูใช้วิธีสอนอะไร เช่นครูสอนแบบยึดตัวครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher centered approach) หรือแบบยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Child centered approach) และครูได้ปฏิบัติการสอนได้ครบทุกขั้นตอนตามแผนการสอนหรือไม่
 - 3.3 ด้านพฤติกรรม การแสดงท่าทางและการใช้เสียงของครู เช่น มีการสร้างปฏิสัมพันธ์ และการสร้างความสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน เป็นต้น

หลังการสังเกตการสอน

ตามหลักการและกระบวนการในการดำเนินการสังเกตการสอนแล้วนั้น ในกระบวนการดำเนินการสังเกตการสอน หลังจากมีการเตรียมการก่อนการสังเกตการสอน การไปสังเกตการสอน และขั้นสุดท้ายคือขั้นดำเนินการหลังการสังเกตการสอนของครู เป็นการนำผลการสังเกตมาวิเคราะห์หาจุดเด่น จุดบกพร่องเพื่อช่วยครูหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน

การวิเคราะห์ผลจากการสังเกตการสอนของครู

กระทรวงอบรม เยาวชน และกีฬา (1999: 26-27) ได้กล่าวถึงขั้นการดำเนินการหลังการสังเกตการสอน ผู้สังเกตการสอนควรปฏิบัติ คือ ผู้สังเกตต้องรวบรวมข้อมูลและทำการวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนการสอนของครู แล้วทำการนัดประชุมแจ้งผลการสังเกตการสอน ข้อดีและข้อบกพร่องในการจัดการเรียนการสอน เสร็จแล้วผู้สังเกตควรให้คำแนะนำและชี้แนะในการปรับปรุงวิธีการ เทคนิค

และทักษะการจัดการเรียนการสอนเพิ่มเติม และผู้นิเทศต้องบันทึกเป็นเอกสารและจัดทำเล่มรายงาน การสังเกตการสอนเพื่อเป็นหลักฐานการนิเทศการสอนประจำปี

1. การวิเคราะห์ผลจากการสังเกตการสอนของครู

Glickman and others (2010: 290-291) ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์และการตีความความ ในการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู ผู้นิเทศนำข้อมูลที่ได้นบันทึกมาทำการศึกษาวิเคราะห์ ซึ่งศึกษา ข้อมูลที่ได้นบันทึก เช่น ความถี่หรือพฤติกรรมที่ซ้ำ ๆ กิจกรรมที่ไม่ได้ปฏิบัติขณะการสอน การถามและ ตอบคำถามนักเรียน การกระตุ้นให้แรงจูงใจนักเรียน เป็นต้น อีกอย่างผู้นิเทศควรพิจารณาเลือก ประเด็นที่ควรนำมาอธิบายให้ครูฟังและเลือกวิธีการประชุมหลังการสังเกตการสอน เช่น ใช้วิธีแบบ ชี้นำควบคุม (Directive control) แบบชี้นำให้ข้อมูล (Directive informational) แบบร่วมมือ (Collaborative) และแบบไม่ชี้นำ (Nondirective approaches) เป็นต้น

Copeland and Boyan (1978, อ้างถึงใน วัชราน เล่าเรียนดี, 2554: 190) ได้กล่าวถึงใน กระบวนการนิเทศการสอนว่า หลังจากทำการสังเกตการสอนของครูในชั้นเรียนเสร็จ ผู้นิเทศ จำเป็นต้องวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตการสอน และพิจารณาพฤติกรรมที่ควรคงไว้และที่ควรมีการ เปลี่ยนแปลงและปรับปรุงต่อไป

การประชุมแจ้งผลหลังการสังเกตการสอน

Glickman and others (2010: 292) ได้กล่าวถึงในการกระบวนการนิเทศการสอนว่า ความเสร็จสมบูรณ์ของการสังเกตการสอน หลังจากที่ผู้นิเทศได้ทำการสังเกตการสอน วิเคราะห์ข้อมูล การสังเกต รวบรวมข้อมูลเพื่อที่จะนำมาอธิบายกับครูผู้ได้รับการนิเทศ ผู้นิเทศต้องมีการนัดประชุมกับ ครูเพื่อให้คำอธิบายและปรึกษาให้ครูได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับข้อมูลที่ผู้นิเทศได้วิเคราะห์ แต่ใน อันดับแรก ผู้นิเทศต้องเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็นและเสนอความคิดเห็น ความเข้าใจตนเอง ก่อน แล้วผู้นิเทศคอยติดตามและคิดหาวิธีการในการอธิบายจุดที่บกพร่องหรือจุดที่ควรปรับปรุง และ เสร็จสิ้นจากการให้ข้อมูลย้อนกลับแล้ว ผู้นิเทศกับครูเริ่มวางแผนร่วมกันในการปฏิบัติการการนิเทศการ สอนในครั้งต่อไป เพื่อมุ่งให้ครูพัฒนาเป็นครูผู้สอนเป็นครูมืออาชีพ

การแนะนำวิธีการจัดการเรียนการสอนเพิ่มเติมและการติดตามพัฒนาการของครู

หลังการสังเกตการสอนของครูเสร็จ ผู้นิเทศได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลหาจุดดี จุดด้อยใน การดำเนินการเรียนการสอนของครู นัดประชุมกับครูหลังการสังเกตการสอน ในขณะที่ประชุมหลัง การสังเกตการสอนของครู ผู้นิเทศแนะนำวิธีการจัดการเรียนการสอนเพิ่มเติมในการเขียนแผน การสอน การกำหนดวัตถุประสงค์การสอนแต่ละบทเรียน การบริหารเวลาและการควบคุมชั้นเรียน และให้คำแนะนำเกี่ยวกับเทคนิควิธีและทักษะในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนเพิ่มเติม โดย

ผู้นิเทศอาจทำการสาธิตการสอนให้ครูที่ได้รับการสังเกต ได้ดูและนำไปปรับปรุงแก้ไขจุดบกพร่องของตนเอง ไม่แต่เท่านั้น ผู้นิเทศทำการบันทึกรายงานผลการสังเกตการสอนทุกครั้งและเก็บเอกสารไว้นำมาทำการวิเคราะห์พัฒนาการ การจัดการเรียนการสอนของครู โดยผู้นิเทศและครูร่วมกันมุ่งให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ผลกระทบคุณภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การพัฒนาตนเองของครู (Self-development)

ความหมายของการพัฒนาตนเอง

การพัฒนาตนเองนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญในการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน และเราไม่สามารถที่จะหยุดที่จะพัฒนาตนเองได้ เพราะสังคมเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงชีวิตก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย ฉะนั้น บุคคลที่จะพัฒนาตนเองได้ จะต้องเป็นผู้มุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงตัวเอง โดยมีความเชื่อหรือแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาตนเองที่ถูกต้อง ซึ่งจะเป็นสิ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้การพัฒนาตนเองประสบความสำเร็จ เพราะว่ามีมนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่มีคุณค่าอยู่ในตัวเอง ทำให้สามารถฝึกหัดและพัฒนาตนเองได้ในเกือบทุกเรื่อง ไม่มีบุคคลใดที่มีความสมบูรณ์พร้อมทุกด้าน จนไม่จำเป็นต้องพัฒนาในเรื่องใด ๆ อีก แม้บุคคลจะเป็นผู้ที่รู้จักตนเองได้ดีที่สุด แต่ก็ไม่สามารถปรับเปลี่ยนตนเองได้ในบางเรื่อง ยังต้องอาศัยความช่วยเหลือจากผู้อื่นใน การพัฒนาตนเอง การควบคุมความคิด ความรู้สึก และการกระทำของตนเอง มีความสำคัญเท่ากับการควบคุมสิ่งแวดล้อมภายนอก อุปสรรคสำคัญของการปรับปรุงและพัฒนาตนเอง คือ การที่บุคคลมีความคิดติดยึด ไม่ยอมปรับเปลี่ยนวิธีคิด และการกระทำ จึงไม่ยอมสร้างนิสัยใหม่ หรือฝึกทักษะใหม่ๆ ที่จำเป็นต่อตนเอง การปรับปรุงและพัฒนาตนเองสามารถดำเนินการได้ตลอดเวลาและอย่างต่อเนื่อง เมื่อพบปัญหาหรือข้อบกพร่องเกี่ยวกับตนเอง ดังนั้น เพื่อให้มีการจัดการเรียนการสอนมีความก้าวหน้าและพัฒนาไปเป็นครูผู้สอนมืออาชีพนั้นครูจำเป็นต้องมีการศึกษาค้นคว้าพัฒนาตนเองทั้งทักษะชีวิตและการทำงาน เพื่อเป็นประโยชน์แก่ตนเองและการสอนที่มีประสิทธิภาพที่ส่งผลแก่ผลการเรียนของนักเรียน

ความสำคัญของการพัฒนาตนเอง

การพัฒนาตนเองเป็นการเสริมสร้างตนเองให้บรรลุจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตโดยไม่เบียดเบียนสิทธิของผู้อื่น เป็นการสร้างสรรค์ พัฒนาชีวิตและการทำงานของตนเองให้สูง เติบโต มีคุณประโยชน์และมีความสุข จะเห็นได้ว่า การพัฒนาตนเองให้เจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานและมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เป็นสิ่งที่ทุกคนมุ่งปรารถนา มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการพัฒนาตนเองดังนี้

เมธาวิ อุดมธรรมานภาพ (2544: 113) ได้ให้ความหมาย การพัฒนาตนเองว่า เป็นการรับรู้ และการยอมรับตนเอง รู้ว่าตัวเราแยกจากคนอื่น ๆ มีคุณภาพ ความสามารถ ความรู้สึก ความคิด การรับรู้ดังกล่าวเป็นผลมาจากกระบวนการเรียนรู้ตั้งแต่วัยเด็กจนถึงปัจจุบัน

กุญชรี คำชาย (2545: 1-2) ได้ให้ความหมาย การพัฒนาตนเองว่า เป็นกระบวนการปรับเปลี่ยนและจัดระบบพฤติกรรมให้สอดคล้องกลมกลืนเหมาะสมทั้งในด้านของตนเอง และในด้านการสร้างความสัมพันธ์กับสังคม เพื่อให้เกิดความปกติสุขในการดำรงชีวิต การพัฒนาตนเองเป็นเรื่อง การจัดการเกี่ยวกับตนเอง

วิทยากร เชียงกุล (2552: 211) ได้ให้ความหมาย การพัฒนาตนเองว่า เป็นการพยายามทำความเข้าใจจุดแข็งจุดอ่อนของตนเอง และปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแนวคิดพฤติกรรม เพื่อให้ตนเองมีบุคลิก อุปนิสัย อารมณ์ ความรอบรู้ ทักษะ ที่จะช่วยให้คน ๆ นั้นใช้ชีวิตและการทำงานได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ปัจจุบันมีทั้งหนังสือ เว็บไซต์ และสถาบันฝึกอบรมแนวคิดวิทยา และแนวการบริหารที่เสนอแนะว่าควรจะทำอะไรอย่างไร เพื่อเรียนรู้และพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ออกมาสนองตอบความต้องการด้านนี้เพิ่มขึ้น

จากแนวคิดดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาตนเอง หมายถึง กระบวนการการจัดการเกี่ยวกับตนเองให้มีการปรับเปลี่ยนและจัดระบบพฤติกรรมของตนเองให้มีความเจริญก้าวหน้า เพิ่มพูนความสามารถ และศักยภาพของตนเองให้สอดคล้องกลมกลืนเหมาะสมทั้งด้านของตนเองและด้านการสร้างความสัมพันธ์กับสังคม เพื่อให้เกิดความปกติและมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่เจริญขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง

หลักการพัฒนาตนเอง

การพัฒนาตนเองเป็นการพัฒนาคุณสมบัติที่อยู่ในตัวบุคคล เป็นการจัดการตนเอง การนำตนเองเพื่อให้มีเป้าหมายชีวิตที่ดีทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งมีนักการศึกษาได้กล่าวถึงหลักการพัฒนาตนเอง ดังนี้

ชาญชัย อาจิสมาจาร (ม.ป.ป.) ได้กล่าวว่า การพัฒนาตนเอง เป็นการเปลี่ยนแปลงตนเอง จากศักยภาพเดิมที่มีอยู่ไปสู่ศักยภาพระดับที่สูงกว่า คือ

1. บุคคลต้องสามารถปลดปล่อยศักยภาพระดับใหม่ออกมาและทำทลายกับสิ่งภายนอกได้อย่างเหมาะสม
2. บุคคลที่มีการพัฒนาตนเอง ควรรับรู้ความท้าทายในตัวเองตลอดเวลา
3. บุคคลที่มีการพัฒนาตนเอง เป็นคนที่มีการริเริ่มด้วยตนเอง แรงจูงใจเกิดขึ้นจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของตนเองและทำให้บรรลุผลความสำเร็จด้วยตนเอง รางวัลและการลงโทษจากภายนอกเป็นเรื่องที่รองลงมา

4. การพัฒนาตนเอง ต้องมีการเรียนรู้ มีการหยั่งเชิงอย่างสร้างสรรค์ และเต็มใจที่จะเสี่ยง
5. การพัฒนาตนเองต้องมีความตั้งใจที่เข้มแข็งเพียงพอที่จะผ่านขึ้นไปสู่ศักยภาพใหม่
6. การพัฒนาตนเองต้องการคำแนะนำ และการสนับสนุนของนักพัฒนาตนเองที่มีวุฒิภาวะมากกว่า

ปราณี งามสุด และจำรัส ดั่งสุวรรณ (2545: 125-129) ได้กล่าวถึง หลักการการพัฒนาตนเองจำแนกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาตนเองควรตระหนักถึงความจำเป็นในการปรับปรุงตนเอง เป็นความต้องการในการที่จะพัฒนาตนเอง เพื่อชีวิตที่ประสบความสำเร็จ คือ การพัฒนาตนเองในแง่ความรู้และทุกด้านให้ดีขึ้นมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

ขั้นที่ 2 เป็นขั้นที่ผู้พัฒนาตนเองทำการวิเคราะห์ตนเอง โดยการสังเกตตนเอง ประเมินตนเอง และสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่นรวมทั้งเปรียบเทียบบุคลิกภาพที่สังคมต้องการ

ขั้นที่ 3 ขั้นสุดท้าย คือการวางแผนพัฒนาตนเองและตั้งเป้าหมายในการพัฒนาเพื่อให้ตนเองพยายามพัฒนาตนเองให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้

วิธีการพัฒนาตนเอง

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2551: 4-5) ได้กล่าวถึง วิธีการพัฒนาตนเองโดยการฝึกอบรมตามหลักวิชาการ โดยการลงมือฝึกปฏิบัติจริง การบรรยายในชั้นเรียน การลงมือปฏิบัติงานจริง การเข้าอบรมเพิ่มเติม การฝึกจำลองเหตุการณ์ และใช้วิธีการอื่น ๆ และการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ แล้วนำมาประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์อยู่เสมอ

การดำเนินการพัฒนาการพัฒนาตนเอง เป็นการลงมือปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างตนเองให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ ควรดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. การหาความรู้เพิ่มเติม อาจกระทำโดยการอ่านหนังสือเป็นประจำและอย่างต่อเนื่อง การเข้าร่วมประชุมหรือเข้ารับการฝึกอบรม การสอนหนังสือหรือการบรรยายต่าง ๆ การร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนหรือโรงเรียน การร่วมเป็นที่ปรึกษาแก่บุคคลหรือหน่วยงาน การศึกษาต่อหรือเพิ่มเติมจากสถาบันการศึกษาหรือมหาวิทยาลัยเปิด การพบปะเยี่ยมบุคคลหรือหน่วยงานต่าง ๆ การเป็นผู้แทนในการประชุมต่าง ๆ การค้นคว้าหรือวิจัย และการศึกษาดูงาน เป็นต้น

2. การเพิ่มความสามารถและประสบการณ์ อาจกระทำโดย การลงมือปฏิบัติจริง การฝึกฝน โดยผู้ทรงคุณวุฒิหรือหัวหน้างาน การอ่าน ฟัง และการถาม จากเอกสารและหรือผู้ทรงคุณวุฒิหรือหัวหน้างาน การทำงานร่วมกับบุคคลอื่น และการหมุนเวียนเปลี่ยนงาน เป็นต้น

กระบวนการพัฒนาตนเอง

การบรรลุผลสำเร็จในการพัฒนาตนเอง ย่อมต้องอาศัยทั้งความมุ่งมั่นตั้งใจจริงและจัดกระบวนการปรับปรุงพัฒนาตนเองที่เหมาะสม โดยมุ่งไปสู่เป้าหมายที่มีความหมายต่อชีวิต

เรียม ศรีทอง (2542: 155-164) ได้กล่าวว่า การพัฒนาตนเองควรมีการปฏิบัติกระบวนการพัฒนาตนเองตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีขั้นตอนการพัฒนาตนเองที่ตามหลักวิทยาศาสตร์เป็น 7 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การสำรวจพิจารณาตนเอง หมายถึง การพิจารณาและการรับรู้สภาพการดำรงชีวิตที่เป็นอยู่ของตนเองในปัจจุบันว่าอยู่ในสภาวะที่กำลังเผชิญปัญหาอยู่หรือไม่ หรืออย่างไรการพิจารณาสภาพปัญหาหรือความต้องการของตนเองมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการกำหนดลักษณะปัญหาหรือพฤติกรรมเป้าหมายต่อไป การรับรู้สภาวะแห่งตนในด้านต่างๆ จำเป็นต้องมีความถูกต้องชัดเจน ตัวอย่างการประเมินตนเองด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) พิจารณาเรื่องสภาพร่างกาย เช่น สุขภาพร่างกาย หน้าที่ทาง และบุคลิกภาพโดยรวม 2) พิจารณาเกี่ยวกับอารมณ์และจิตใจ เช่น สุขภาพ ทางจิตนิสัยใจคอ และการมีวินัยในตนเอง 3) พิจารณาเกี่ยวกับพัฒนาการทางสังคม เช่น ความสามารถในการติดต่อสื่อสาร พฤติกรรมการแสดงออก และความสัมพันธ์กับผู้อื่น และ 4) พิจารณาเกี่ยวกับสติปัญญา ความสามารถและการประกอบอาชีพการงาน เช่น ความรู้ทั่วไป การตัดสินใจ การแก้ปัญหาและการบริหารเวลา และความสามารถพิเศษของตนเอง

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์จุดเด่นและจุดบกพร่องของตนเอง เป็นการวิเคราะห์หาจุดบกพร่องของตนเอง และศึกษาทำความเข้าใจผลการประเมินจาก ขั้นตอนที่ 1 ว่ามีปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินชีวิตโดยคิดหาแนวทางในการปรับปรุงพฤติกรรมของตนเอง และวิเคราะห์พฤติกรรมไหนที่ควรดำรงไว้เหมือนเดิม และพยายามค้นหาและพัฒนาตนเองกับการแสดงพฤติกรรมที่มีความเหมาะสมใหม่ ๆ เพิ่มเติมต่อไป

ขั้นที่ 3 การกำหนดปัญหาและพฤติกรรมเป้าหมาย เป็นการพิจารณาให้ชัดเจนว่า พฤติกรรมที่จะเลือกปรับปรุงและพัฒนานั้นมีความสำคัญต่อตนเองมากที่สุด โดยพิจารณาลำดับคุณค่าของลักษณะหรือพฤติกรรมที่ส่งผลเสียหรือเป็นอันตรายต่อชีวิตของตนเองและผู้อื่นหรือเป็นลักษณะหรือพฤติกรรมที่ขัดขวางการพัฒนาชีวิตตนเองและผู้อื่น และเป็นลักษณะหรือพฤติกรรมที่เป็นสาเหตุให้เกิดพฤติกรรมอื่น ๆ ตามมาอีกตามลำดับ ซึ่งอาจพิจารณาตามความเหมาะสมในแต่ละสถานการณ์

ขั้นที่ 4 การรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน เป็นการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับปัญหาจะช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมเป้าหมายที่ถูกต้องและเป็นแนวทางการเลือกเทคนิควิธีการปรับปรุงตนเองที่เหมาะสมต่อไป ข้อมูลพื้นฐานมักได้จากการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมเป้าหมาย และวิธีการวิเคราะห์พฤติกรรมของตนเอง

ขั้นที่ 5 การเลือกเทคนิควิธีและการวางแผนปรับปรุงตนเอง โดยอาจใช้วิธีการฝึกหัดปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หรือปรับเปลี่ยนความคิดก็ตามควรเลือกใช้เทคนิควิธีที่ง่ายและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการปรับปรุง จะใช้วิธีการเดียวหรือใช้หลายวิธีประกอบกันก็ได้ อย่างไรก็ตาม พฤติกรรมบางอย่างอาจใช้หลายเทคนิควิธีควบคู่กัน ซึ่งผู้ใช้เทคนิคต่าง ๆ พึงศึกษาและพิจารณาถึงข้อดี ข้อเสีย และข้อจำกัดของแต่ละเทคนิควิธีให้่องแท้และเลือกวิธีการที่เหมาะสม ส่วนการวางแผนการพัฒนาตนเองควรกำหนดเวลาที่สอดคล้องกับเป้าหมายจัดเตรียมสภาพแวดล้อมหรือเงื่อนไขการส่งเสริมความสำเร็จในการพัฒนาตามแผน และแสดงแผนงานให้ชัดเจน อุปสรรคของการพัฒนาตนเองของบุคคลมักเกิดจากความเคยชินที่มักจะทำตามสบาย ขาดวินัยไม่ควบคุมหรือจัดระบบการพัฒนาการพัฒนาให้รัดกุมและมีคุณภาพ ในการวางแผนปรับปรุงตนเอง อาจกำหนดวัตถุประสงค์ระยะสั้นหรือระยะยาวก็ได้ โดยระบุว่าเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาการทดลองแล้วจะเกิดผลอะไรแก่ตนเอง การกำหนดวัตถุประสงค์ที่ไม่ชัดเจนจะส่งผลถึงการไม่สามารถประเมินผลได้ วัตถุประสงค์ที่ดีควรจะสามารถทำได้จริงและสอดคล้องกับสภาพความต้องการหรือสนองต่อปัญหาที่เกิดขึ้น

ขั้นที่ 6 การทดลองปรับปรุง และพัฒนาตนเอง เป็นการดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ ตามระยะเวลาที่ระบุไว้ ความมุ่งมั่นเป็นสิ่งสำคัญให้บรรลุความสำเร็จโปรดอย่าลืมนึกถึงความภาคภูมิใจที่ตนเองทำได้แล้วให้กำลังใจหรือรางวัลในการตั้งใจทำของตนเอง

ขั้นที่ 7 การประเมินและขยายผลการพัฒนาตนเอง เป็นการติดตามดูว่าการทดลองปรับปรุงและพัฒนาตนเองบรรลุผลสำเร็จเพียงใด ในกรณีที่มีข้อบกพร่องก็สืบค้นทบทวนดูว่ามีอะไรเป็นปัจจัยนอกเหนือจากที่เตรียมวางแผนไว้หรือเป้าหมายขาดความชัดเจนอาจพิจารณาปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นและย้อนกลับไปทบทวนการประเมินตนเองหรือวิเคราะห์ตนเองใหม่ ถ้าการประเมินผลการทดลองประสบผลสำเร็จก็พิจารณาต่อว่าจะดำเนินการยุติแผนงานและทำให้พฤติกรรมคงอยู่ได้อย่างไรรวมไปถึงอาจมีแรงจูงใจที่จะขยายผลการพัฒนาไปยังพฤติกรรมอื่น ๆ ต่อไปอีก

การเตรียมการสอนของครู

การที่การจัดการเรียนการสอนจะดำเนินการไปได้อย่างราบรื่น และบริหารเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ไปด้วยดี ครูต้องมีการเตรียมตัวมาก่อน ก่อนที่จะเข้าไปสอนในชั้นเรียน เพื่อให้แน่ใจและมีความมั่นใจในการจัดลำดับเนื้อหาบทเรียนที่จะสอน สิ่งที่เป็นประโยชน์ที่สุดในเรื่อง การเตรียมการสอนก็คือ เป็นการเตรียมทั้งตัวครู และตัวนักเรียน กล่าวคือครูจะได้เตรียมเนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียน วิธีสอน สื่อการเรียน

การเตรียมการสอนของครู ทำให้ครูทราบล่วงหน้าว่า จะให้เด็กเรียนรู้อะไร สักเท่าไร และให้นักเรียนเรียนรู้สิ่งที่ต้องการโดยวิธีใดบ้าง จะใช้วิธีใดตรวจสอบว่านักเรียนเรียนรู้สิ่งที่สอนไปหรือไม่

เพื่อจะได้หาข้อบกพร่องของวิธีการสอนและกิจกรรมการสอน ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการเตรียมตัวของครู ซึ่งมีนักการศึกษาได้กล่าวถึงหลักการจัดทำแผนการเรียนการสอนไว้ดังนี้

Jerrold (1977: 8-9) กล่าวว่า การทำแผนดำเนินการจัดการเรียนการสอนของครูควรมีการกำหนดประเด็นที่จะสอนให้ได้ชัดเจนโดยครอบคลุมประเด็น 8 ด้านดังต่อไปนี้

1. พิจารณาการกำหนดเป้าหมายการสอนเรื่องที่จะสอน แล้วนำมากำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนการสอนของเรื่องนั้น ๆ

2. พิจารณาลักษณะที่มีความแตกต่างกันของนักเรียนในการจัดการเรียน

3. ระบุวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ของนักเรียนที่สามารถวัดและประเมินผลเชิงพฤติกรรมได้

4. เขียนรายการเนื้อหาบทเรียนที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนการสอน

5. สร้างเครื่องมือประเมินความรู้ของนักเรียนก่อนการเรียนแล้วนำมาปรับปรุงเนื้อหาในการจัดการเรียนการสอน

6. เลือกวิธีสอน/กิจกรรมที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอน แหล่งการเรียนรู้ที่ช่วยดำเนินการความสะดวกให้แก่นักเรียนเพื่อให้มีการเรียนรู้ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของบทเรียนนั้นๆ

7. ประสานงานขอความช่วยเหลือด้านงบประมาณจากผู้อำนวยการโรงเรียนให้ช่วยสนับสนุนอำนวยความสะดวก วัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการเรียนการสอน การจัดตารางใน การดำเนินการตามแผนการเรียนการสอน

8. วัดประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนตามวัตถุประสงค์ของบทเรียน เพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุงในการจัดการเรียนการสอนครั้งต่อไป

เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย (2551: 6) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบในการเตรียมจัดทำแผนการเรียนการสอน ควรคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญ 6 ประการดังต่อไปนี้

1. หลักการและแนวทฤษฎีของวิชาที่สอน ศึกษา หลักการและ ทฤษฎีของวิชาที่ทำการสอนอย่างละเอียดโดยพิจารณาหลักการและเหตุผลของแนวนิยมในการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมจากตำรา หรือผลงานวิจัยต่าง ๆ จากอดีตถึงปัจจุบัน

2. วิธีการสอน ศึกษาแนวนิยมของหลักการและทฤษฎีหรือผลงานวิจัยวิธีการสอนที่ได้ผลของวิชาที่ทำการสอนที่เหมาะสมและจัดลำดับขั้นตอนการสอนให้สอดคล้องตามแนวนิยมของหลักการและทฤษฎีที่ได้ศึกษา

3. เทคนิคการสอน ศึกษาทฤษฎีวิธีการสอนต่าง ๆ ที่จะช่วยทำให้ขั้นตอนการสอนต่าง ๆ ประสบความสำเร็จได้ เช่น วิธีสอนโดยใช้การเรียนรู้ด้วยคำถาม การนำ การอภิปราย การเสริมต่อการเรียนรู้ เป็นต้น

4. หลักสูตร ครูต้องเข้าใจรายละเอียดของหลักสูตรตั้งแต่ปรัชญา หลักการ วัตถุประสงค์ รายละเอียดของรายวิชาที่กำหนด รวมทั้งการวัดและประเมินผล เพื่อการวางแผนการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพทั้งในระยะยาว และระยะสั้น

5. สื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์การสอน การเตรียมการเพื่อนำเสนอเนื้อหาแก่นักเรียนเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องมีการวางแผน และการเตรียมการว่าจะนำเสนอเนื้อหา หรือแนวคิดอย่างไรจึงจะเหมาะสม สื่อการเรียนการสอน และอุปกรณ์ใดบ้างที่สมควรนำมาใช้ให้เหมาะสมกับวัย ระดับความสามารถและความสนใจสอดคล้องกับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

6. บทบาทของครูและนักเรียน การเตรียมการจัดการเรียนการสอนเพื่อพิจารณาบทบาทของผู้สอนและนักเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนต่าง ๆ ในแต่ละขั้นตอนเพื่อการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างราบรื่น

จากแนวคิดของนักการศึกษาดังกล่าวจะเห็นว่า การเตรียมตัวและการกำหนดแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูควรคำนึงถึงตั้งแต่การศึกษาเนื้อหาบทเรียน การกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอน และศึกษาหลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอน เทคนิคการสอนเพื่อนำมากำหนดขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและคิดหาแนวทางในการสร้างสื่อการสอนให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องตามบริบทของชั้นเรียนหรือโรงเรียนแล้วศึกษาวิธีการประเมินผล การเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อวัดพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียน

การเตรียมสื่อและอุปกรณ์ประกอบการจัดการเรียนการสอน

เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงมากขึ้น และเพื่อช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ได้เร็วและเข้าใจง่าย สามารถมองเห็นเป็นภาพจริง ดังนั้นครูจำเป็นต้องใช้สื่อประกอบการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนคือ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543) เสนอแนวคิดในการจัดทำสื่อการเรียนการสอนดังนี้

1. การจัดทำ จัดหาสื่อการเรียนการสอน เช่น ครูจัดทำขึ้นเองหรือให้นักเรียนจัดทำขึ้น การขอรับบริจาคจากองค์กร มูลนิธิ หรือเอกชน การขอยืมจากหน่วยงานอื่น หรือเป็นการเตรียมงบประมาณไว้สำหรับจัดซื้อโดยเฉพาะ เป็นต้น

2. การเลือกใช้สื่อมาประกอบการเรียนการสอน สื่อการสอนมีมากมายหลากหลายประเภท แต่การเลือกมาใช้ขึ้นขึ้นอยู่กับครูที่จะเลือกใช้ให้เหมาะสม โดยคำนึงถึง 1) ลักษณะวิชาที่สอนเป็นวิชาทฤษฎีหรือปฏิบัติการ จะใช้สื่อชนิดใดที่จะทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในบทเรียนยิ่งขึ้น 2) คุณลักษณะของนักเรียน ได้แก่ การเลือกให้เหมาะสมกับอายุ ระดับสติปัญญา ระดับชั้นเรียน จำนวนนักเรียน เวลาที่สอน ลักษณะของชั้นเรียน และ 3) บทบาทของนักเรียน ถ้านักเรียนมีบทบาท

ในการเรียนการสอน มีกิจกรรมการเรียนรู้และสามารถรับประสบการณ์ใหม่ ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งครูอาจจะต้องจัดให้มีลักษณะสื่อประสม

การประเมินการใช้สื่อการสอน

การใช้สื่อการสอนนั้น เพื่อให้ได้ผลดีและได้ใช้อย่างทั่วถึงในชั้นเรียนครูจำเป็นต้องทำการประเมินการใช้สื่อการสอนทุกครั้ง ดังเช่น

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543) ได้กล่าวว่า สิ่งที่ควรประเมินในการใช้สื่อการสอน ควรประเมินในด้านต่างๆ ดังนี้ 1) ด้านวัสดุและเครื่องมือ เช่น มีจำนวนเพียงพอและเหมาะสมกับการใช้งานหรือไม่ขาดวัสดุและเครื่องมืออะไร 2) ด้านการให้บริการ เช่น จำนวน เวลา เหมาะสมหรือไม่ 3) ด้านบุคลากรที่ให้บริการ มีความชำนาญและเพียงพอหรือไม่ 4) ด้านอาคารสถานที่ มีความเหมาะสมหรือไม่ และ 5) ด้านการนำเครื่องมือใหม่ๆ มาใช้จำเป็นหรือไม่

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การใช้สื่อการเรียนการสอน นอกจากจะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้มีความเข้าใจได้เร็วและเข้าใจได้ลึกซึ้งมากขึ้นแล้ว ครูต้องคำนึงถึงความเหมาะสมในการใช้สื่อประกอบการสอน จำนวนนักเรียน เวลาที่ใช้ในการสอน ขนาดของชั้นเรียน วัยของนักเรียน และความแตกต่างระหว่างนักเรียนในชั้นเรียนอีกด้วย

การจัดการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นการปฏิบัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และมีความสำคัญ ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เพราะว่าการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพครูเป็นตัวหลักในการเตรียมการมาก่อนว่าจะเริ่มสอนอย่างไร หรือจะใช้กิจกรรมอะไร เพื่อให้นักเรียนเรียนแล้วเข้าใจได้เร็วขึ้นหรือได้รับความรู้มากที่สุด ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนดังนี้

Carroll (1974: 116-118) ได้กล่าวถึงหลักการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนที่ประสบความสำเร็จ มี 5 ประเด็นหลัก ๆ ดังต่อไปนี้

1. ความถนัดของนักเรียน (Learner's aptitude) นักเรียนย่อมมีความแตกต่างกันในด้านความถนัดในการเรียนรู้ การใช้เวลาของนักเรียนแต่ละคนย่อมแตกต่างกัน แต่ทุกคนสามารถประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ได้

2. ความสามารถทางสติปัญญาของนักเรียน (Learner's intelligence) นักเรียนย่อมมีความสามารถทางสติปัญญาที่แตกต่างกัน เวลาที่ใช้ในการเรียนรู้ก็ย่อมแตกต่างกันด้วย ในชั้นเรียนแต่ละชั้น ย่อมจะมีนักเรียนที่มีระดับสติปัญญาที่แตกต่างกัน

3. ความอุตสาหพยายามของนักเรียน (Learner's perseverance) นักเรียนแต่ละย่อมมีความสนใจและความต้องการในการเรียนรู้ที่แตกต่างกันและย่อมจะมีผลต่อแรงจูงใจ พร้อมทั้งความใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนรู้แตกต่างกันไปด้วย

4. คุณภาพในการสอน (Quality of instruction) การใช้วิธีสอนที่หลากหลายและมีความแตกต่างกัน ย่อมทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนแตกต่างกัน การสอนที่ดีย่อมให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

5. โอกาสในการเรียนรู้ (Learning opportunities) โอกาสในการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคนมีไม่เท่ากัน บางคนก็ขาดโอกาสในการได้รับการเรียนรู้ ฉะนั้นโอกาสในการเรียนรู้ของนักเรียนขึ้นอยู่กับครูผู้สอนที่เป็นคนให้โอกาสในการได้รับการเรียนรู้แก่นักเรียน ตามการจัดให้มีการเข้าเรียนในชั้นเรียนและเลือกจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่นักเรียนได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องตรงตามความต้องการของนักเรียน

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2553: 73-76) ได้กล่าวถึงหลักการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรคำนึงถึงดังต่อไปนี้

1. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร โดยมีความมุ่งหวังให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น เกิดทักษะกระบวนการต่าง ๆ เช่น กระบวนการคิด การแก้ปัญหา การปฏิบัติงาน เป็นต้น

2. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การสอน กล่าวคือผู้สอนต้องพิจารณาว่าจุดประสงค์ การสอนในครั้งนั้นมุ่งเน้นพฤติกรรมด้านใด

3. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องและเหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความสนใจของนักเรียน

4. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับลักษณะของเนื้อหาวิชา เนื้อหาวิชามีหลายประเภท เช่น ประเภทข้อเท็จจริง การแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ ทักษะ เจตคติ และค่านิยม เนื้อหาวิชาแต่ละประเภทต้องอาศัยเทคนิควิธีสอน หรือการจัดกิจกรรมที่แตกต่างกัน

5. จัดกิจกรรมให้มีลำดับขั้นตอน เพื่อนักเรียนได้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างต่อเนื่องไม่สับสน และสามารถโยงความสัมพันธ์ของเนื้อหาที่เรียนได้ การจัดลำดับขั้นตอนควรเริ่มจากง่ายไปยาก รูปธรรมไปนามธรรม ไกลตัวไปใกล้ตัว และส่วนรวมไปส่วนย่อย จะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี

6. จัดกิจกรรมที่น่าสนใจ โดยใช้สื่อการสอนที่เหมาะสม

7. จัดกิจกรรมโดยให้นักเรียนเป็นผู้กระทำกิจกรรม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก ส่วนด้านความรู้เป็นผลพลอยได้จากการกระทำกิจกรรม ทั้งนี้เพราะระหว่างทำกิจกรรมนักเรียนจะได้รับผล คือ เกิดการพัฒนาตนเองทางการคิด การปฏิบัติการแก้ปัญหา การทำงานร่วมกัน การวางแผนจัดการ และเทคนิควิธีการต่าง ๆ ที่เรียกว่า เรียนรู้วิธีการหาความรู้

(Learn how to learn) ซึ่งมีคุณค่ามากกว่าตัวความรู้ ดังนั้น ในการสอนจึงต้องให้นักเรียนได้ลงมือทำกิจกรรม

8. จัดกิจกรรมโดยใช้วิธีการที่ท้าทายความคิดความสามารถของนักเรียน ฝึกฝนวิธีการแสวงหาความรู้ และการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียน และได้รับประโยชน์จากการเรียนอย่างแท้จริง เช่นจัดกิจกรรมให้ได้ค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร จาก การสัมภาษณ์ จากการศึกษาสถานศึกษา จาก การเข้าร่วมฟังการอภิปราย การสัมมนา หรือจัดแสดงนิทรรศการ แสดงละคร เป็นต้น

9. จัดกิจกรรมโดยใช้เทคนิควิธีสอนที่หลากหลาย ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน และเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ในการสอนแต่ละเนื้อหาวิชาและแต่ละครั้ง ผู้สอนไม่ควรใช้วิธีเดียวตลอด ควรคิดกิจกรรมการเรียนการสอนที่น่าสนใจ เลือกใช้เทคนิควิธีสอนที่สอดคล้องกับลักษณะเนื้อหาวิชา

10. จัดกิจกรรมโดยให้มีบรรยากาศที่รื่นรมย์ สนุกสนานและเป็นกันเอง เพราะทำให้นักเรียนเรียนด้วยความสุข สบายใจ ไม่ตึงเครียด อันส่งผลให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน

11. จัดกิจกรรมแล้วต้องมีการวัดผลการใช้กิจกรรมนั้นทุกครั้ง เพื่อค้นหาข้อดี ข้อบกพร่อง แล้วนำผลไปปรับปรุงแก้ไขสำหรับใช้ในครั้งต่อไป ในการวัดผลควรมีทั้งการวัดผลระหว่างที่นักเรียนทำกิจกรรม และภายหลังการทำกิจกรรม โดยครูอาจใช้วิธีสังเกต ซักถามตรวจสอบผลงานหรือทดสอบเมื่อวัดผลแล้วถ้าพบว่ากิจกรรมนั้น ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีก็สามารถนำไปใช้ต่อไปได้ แต่ถ้านักเรียนพบปัญหาขณะปฏิบัติกิจกรรม ผู้สอนควรได้วิเคราะห์หาสาเหตุ แล้วแก้ไขให้ตรงจุด กิจกรรมนั้นอาจยากเกินระดับความสามารถของนักเรียน สถานการณ์สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย หรือนักเรียนยังขาดประสบการณ์พื้นฐาน ก็จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนรู้นั้น ครูควรดำเนินการเพื่อประโยชน์แก่นักเรียนอย่างแท้จริง โดยมุ่งพัฒนาความเจริญทุกด้านให้แก่ นักเรียน เราให้นักเรียนได้แสดงออก ได้มีส่วนร่วมฝึกฝนวิธีการแสวงหาความรู้ วิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ฉะนั้น ครูต้องคำนึงถึงประเด็นต่างๆ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน การเน้นความต้องการของนักเรียนเป็นสำคัญ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน การจัดกิจกรรมที่น่าสนใจ ไม่ทำให้นักเรียนรู้สึกเบื่อหน่าย มีความเมตตากรุณาต่อนักเรียน มีการท้าทายให้นักเรียนอยากรู้ การตระหนักถึงเวลาที่เหมาะสมที่นักเรียนจะเกิดการเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศหรือสถานการณ์ให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง การสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้มีจุดมุ่งหมายของการสอนอย่างชัดเจน เข้าใจนักเรียนและภูมิหลังของนักเรียน และการไม่ยึดวิธีการสอนวิธีใดวิธีหนึ่งเท่านั้น ครูควรมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทั้งในด้านการจัดกิจกรรม การสร้างบรรยากาศ การเลือกเนื้อหาสาระ เทคนิค วิธีการสอน และการวางแผนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบอย่างต่อเนื่อง

วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู

พรพิมล พรพิรชนม์ (2550: 109) กล่าวว่า วิธีสอนมีหลากหลายวิธี แต่เมื่อพิจารณาบทบาทของผู้สอนและนักเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สามารถแบ่งได้ 2 ประเภท คือ

1. วิธีสอนที่เน้นครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher-centered method) เป็นวิธีสอน ที่ครูมีบทบาทสำคัญโดยเป็นผู้จัดและดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นส่วนใหญ่ เช่น เป็นผู้วางแผน ดำเนินการ และปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ นักเรียนมีบทบาทค่อนข้างน้อยในการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ การเรียนการสอนจึงมีลักษณะเป็นการสื่อสารทางเดียว โดยมีครูเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน ตัวอย่างของวิธีการสอนแบบนี้ ได้แก่ วิธีสอนแบบบรรยาย วิธีสอนแบบสาธิต

2. วิธีสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-centered method or child-centered method) เป็นวิธีสอนที่เน้นบทบาทของนักเรียนโดยให้นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ ดำเนินการค้นคว้า หาความรู้ให้ตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ประสานงาน ให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ ส่งเสริมให้กำลังใจ และช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา วิธีสอนแบบนี้ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพราะเป็นการเรียนจากการกระทำด้วยตนเอง (Learning by doing) และยังเป็นการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของนักเรียนอีกด้วย ทั้งนี้การเรียนการสอนจะบรรลุเป้าหมายดังที่ต้องการในระดับใดนั้น ขึ้นอยู่กับการวางแผนของครูเป็นสำคัญด้วย เพียงแต่เปลี่ยนบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้หรือเป็นตัวแทนของความรู้มาเป็นผู้วางแผนและผู้อำนวยการความสะดวก ให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ การเรียนรู้ด้วยตัวของ นักเรียนเอง ตัวอย่างวิธีสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ได้แก่ วิธีสอนแบบอภิปรายกลุ่ม วิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม วิธีสอนแบบบทบาทสมมติ เป็นต้น

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2553: 76-77) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยทั่วไปแบ่งได้ 2 รูปแบบ ได้แก่

1. กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง เป็นกิจกรรมที่ครูเป็นศูนย์กลางของการปฏิบัติกิจกรรม ครูเป็นผู้มีบทบาทในการเรียนการสอนมากกว่านักเรียน โดยเริ่มจากเป็นผู้วางแผนการเรียนการสอน เป็นผู้นำในขณะปฏิบัติกิจกรรม เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ การเรียนการสอนในชั้นเรียนจึงมีลักษณะเป็นการสื่อสารทางเดียว นักเรียนเป็นผู้รับความรู้ กิจกรรมที่ครูใช้ เช่น การบรรยาย อธิบาย การสาธิต การถามตอบ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าครูจะเป็นแกนกลางของการจัดกิจกรรม แต่ นักเรียนก็ยังมีโอกาสร่วมกิจกรรมบ้างภายใต้การนำของครู

2. กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นกิจกรรมที่ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนอย่างแท้จริง คือ เป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ส่วนครู จะเป็นผู้ประสานงาน ให้คำแนะนำเป็นผู้ช่วยอำนวยความสะดวก ช่วยแก้ปัญหาเมื่อนักเรียนต้องการ กระตุ้นให้นักเรียนทำกิจกรรม และเป็นผู้สรุปประเด็นสำคัญ การเรียนการสอนดำเนินไปโดย

การปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน เช่น การอภิปราย การทำกิจกรรมกลุ่ม การทดลอง การประดิษฐ์ การแสดงบทบาทสมมติ เป็นต้น

ทิสนา แชมมณี (2555: 325) ได้กล่าวว่า วิธีสอนแต่ละวิธีจะมีลักษณะเด่นที่มุ่งช่วยให้ การสอนบางจุดหรือบางด้านบรรลุผลได้ดีเป็นพิเศษ ซึ่งวิธีสอนที่ครูควรพิจารณาและเลือกมาใช้ตาม ความเหมาะสมของตนเอง มีวิธีสอนดังต่อไปนี้

1. วิธีสอนโดยใช้การบรรยาย (Lecture) คือกระบวนการที่ครูใช้ในการช่วยให้นักเรียนเกิด การเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการเตรียมเนื้อหาสาระ แล้วบรรยายคือ พูด บอก เล่า อธิบาย เนื้อหาสาระหรือสิ่งที่ต้องการสอนแก่นักเรียน และประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้วย วิธีการใดวิธีการหนึ่ง

2. วิธีสอนโดยใช้การสาธิต (Demonstration) คือกระบวนการที่ครูใช้ในการช่วยให้นักเรียน เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการแสดงหรือทำสิ่งที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ ให้นักเรียนสังเกตดู แล้วให้ผู้ซักถาม อภิปราย และสรุปการเรียนรู้ที่ได้จากการสังเกตการสาธิต

3. วิธีสอนโดยใช้การทดลอง (Experiment) คือกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้นักเรียน เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการที่ครู/นักเรียนกำหนดปัญหาและสมมติฐานในการ ทดลอง ครูให้คำแนะนำแก่นักเรียนและให้นักเรียนลงมือทดลองปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดโดยใช้ วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สรุปอภิปรายผลการทดลองและสรุป การเรียนรู้ที่ได้รับจากการทดลอง

4. วิธีสอนโดยใช้การนิรนัย (Deduction) คือกระบวนการที่ครูใช้ในการช่วยให้นักเรียนเกิด การเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการช่วยให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎี หลักการ กฎ หรือข้อสรุปในเรื่องที่เรียน แล้วจึงให้ตัวอย่างการใช้ทฤษฎี/หลักการ/กฎ หรือข้อสรุป นั้นๆ

5. วิธีสอนโดยใช้การอุปนัย (Induction) คือกระบวนการที่ครูใช้ในการช่วยให้นักเรียนเกิด การเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการนำตัวอย่าง/ข้อมูล/ความคิด/เหตุการณ์/สถานการณ์/ ปรากฏการณ์ ที่มีหลักการ/แนวคิด ที่ต้องการสอนให้นักเรียน มาให้นักเรียนศึกษาวิเคราะห์ จน สามารถดึงหลักการ/แนวคิดที่แฝงอยู่ออกมา เพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ต่อไป กล่าวอย่างสั้นๆ ได้ว่า เป็นการสอนที่ให้นักเรียนสรุปหลักการจากตัวอย่างต่าง ๆ ด้วยตนเอง

6. วิธีสอนโดยใช้การไปทัศนศึกษา (Field trip) คือกระบวนการที่ครูใช้ในการช่วยให้นักเรียน เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยครูและนักเรียนร่วมกันวางแผนและเดินทางไปศึกษา เรียนรู้ ณ สถานที่อันเป็นแหล่งความรู้ในเรื่องนั้น โดยมีการศึกษาสิ่งต่าง ๆ ในสถานที่นั้นตาม กระบวนการหรือวิธีที่ได้วางแผนไว้และมีการอภิปรายสรุปการเรียนรู้จากข้อมูลที่ได้ศึกษามา

7. วิธีสอนโดยใช้การอภิปรายกลุ่มย่อย (Small group discussion) คือกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการจัดนักเรียนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ประมาณ 4-8 คน และให้นักเรียนในกลุ่มพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็นและประสบการณ์ในประเด็นที่กำหนด และสรุปผลการอภิปรายออกมาเป็นข้อสรุปของกลุ่ม

8. วิธีสอนโดยใช้การแสดงละคร (Dramatization) คือกระบวนการที่ครูใช้ในการช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการให้นักเรียนแสดงละคร ซึ่งเป็นเรื่องราวที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามเนื้อหาและบทละครที่ได้กำหนดไว้ตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง ทำให้เรื่องราวนั้นมีชีวิตขึ้นมา และสามารถทำให้ทั้งผู้แสดงและผู้ชมเกิดความเข้าใจและจดจำเรื่องนั้นได้นาน

9. วิธีสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ (Role playing) คือกระบวนการที่ครูใช้ในการช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการให้นักเรียนสวมบทบาทในสถานการณ์ซึ่งมีความใกล้เคียงกับความเป็นจริง และแสดงออกตามความรู้สึกนึกคิดของตน และนำเอาการแสดงออกของผู้แสดงทั้งทางด้านความรู้ ความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมที่สังเกตพบมาเป็นข้อมูลในการอภิปราย เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

10. วิธีสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง (Case) คือกระบวนการที่ครูใช้ในการช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยให้นักเรียนศึกษาเรื่องที่สมมติขึ้นจากความเป็นจริงและตอบประเด็นคำถามเกี่ยวกับเรื่องนั้น แล้วนำคำตอบและเหตุผลที่มาของคำตอบนั้นมาใช้เป็นข้อมูลในการอภิปราย เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

11. วิธีสอนโดยใช้เกม (Game) คือกระบวนการที่ครูใช้ในการช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการให้นักเรียนเล่นเกมตามกติกาและนำเนื้อหาและข้อมูลของเกม พฤติกรรมการเล่น วิธีการเล่นและนำผลการเล่นเกมของนักเรียนมาใช้ในการอภิปรายเพื่อสรุปการเรียนรู้

12. วิธีสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง (Simulation) คือกระบวนการที่ครูใช้ในการช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยให้นักเรียนลงไปเล่นในสถานการณ์ที่มีบทบาท ข้อมูล และกติกาเล่น ที่สะท้อนความเป็นจริง และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในสถานการณ์นั้น โดยใช้ข้อมูลที่มีสภาพคล้ายกับข้อมูลในความเป็นจริงในการตัดสินใจและแก้ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งการตัดสินใจนั้นส่งผลถึงผู้เล่นในลักษณะเดียวกันกับที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริง

13. วิธีสอนโดยใช้ศูนย์การเรียนรู้ (Learning center) คือกระบวนการที่ครูใช้ในการช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยผู้สอนให้นักเรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจากศูนย์การเรียนรู้หรือมุมความรู้ซึ่ง ครูได้จัดเตรียมเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่ใช้สื่อการสอนหลาย ๆ อย่างประสมกันเอาไว้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ปกติศูนย์การเรียนรู้จะหลายศูนย์ แต่ละศูนย์จะมีเนื้อหาสาระเบ็ดเสร็จในตัวเอง นักเรียนจะหมุนเวียนกันเข้าศูนย์ต่าง ๆ จนครบทุกศูนย์โดยมีศูนย์

สำรองไว้สำหรับนักเรียนที่เรียนรู้ได้เร็วและทำกิจกรรมเสร็จก่อนคนอื่น ๆ ครูทำหน้าที่เป็นผู้จัดเตรียม ศูนย์การเรียนรู้ ให้คำแนะนำ ช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้แก่นักเรียน และประเมินผล การเรียนรู้ของนักเรียน

14. วิธีสอนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรม (Programmed instruction) คือกระบวนการที่ครู ใช้ในการช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการให้นักเรียนศึกษาจาก บทเรียนสำเร็จรูปด้วยตนเอง ซึ่งมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากบทเรียนปกติ กล่าวคือ เป็นบทเรียน ที่นำเนื้อหาสาระที่จะให้นักเรียนได้เรียนรู้มาแตกเป็นหน่วยย่อย (small steps) เพื่อให้ง่ายแก่นักเรียน ในการเรียนรู้ และนำเสนอแก่นักเรียนในลักษณะที่ให้นักเรียนสามารถตอบสนองสิ่งที่เรียน และ ตรวจสอบการเรียนรู้ของได้ทันที (Immediately feedback) ว่าผิดหรือถูก นักเรียนสามารถใช้เวลา ในการเรียนรู้มากน้อยตามความสามารถ และสามารถตรวจสอบผลการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เพราะ บทเรียนจะมีแบบสอบทั้งแบบสอบก่อนการเรียน (Pre-test) และแบบสอบหลังการเรียน (Post-test) ไว้ให้พร้อม

การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

ความหมายของการวัดและการประเมินผล

มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการวัดผลและการประเมินการเรียนการสอนดังต่อไปนี้

Worthing and Sanders (1973: 19) ได้ให้ความหมายว่า การประเมินผล คือ การชี้บ่งถึง คุณค่าหรือประสิทธิภาพของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การประเมินผลจะต้องรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสิน คุณค่าหรือประสิทธิภาพของแผนงาน/โครงการ ผลผลิตหรือผลงานที่เกิดขึ้น

Jerrold (1977: 91-92) ได้กล่าวว่า การวัดผลการเรียนการสอน คือ การกำหนดเกณฑ์ใน การวัดเพื่อวัดดูว่าผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้สอดคล้องตรงตามการกำหนดวัตถุประสงค์ของ การจัดการเรียนการสอนของครูหรือไม่หรือได้ในระดับใด โดยใช้การวัดและประเมินผลการเรียนของ นักเรียนระหว่างครูและนักเรียนโดยตรง

Kerlinger (1979: 413) ได้กล่าวว่า การวัดผลการศึกษา คือ การกำหนดตัวเลขแก่สิ่งของ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้

จากความหมายดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า การวัด คือการกำหนดตัวเลข หรือสัญลักษณ์ที่สื่อ ให้เข้าใจความหมายของคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้เข้าใจเหมือนกันได้อย่างถูกต้อง อย่างทั่วถึง ส่วนการประเมินผล คือ กระบวนการกำหนดตัวชี้วัดคุณค่าหรือผลิตผลที่ได้ปฏิบัติมาเพื่อ ทราบคุณค่าของสิ่งนั้น ๆ บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด หรือมี ข้อบกพร่องหรือไม่ อย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับนำมาแก้ไขปรับปรุง หรือทำให้ดีขึ้นมากกว่าเดิมใน ครั้งต่อไป

ความสำคัญของการวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลทางการเรียนของนักเรียน เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครู และเป็นการสะท้อนถึงประสิทธิภาพการสอนของครูที่สำคัญเป็นข้อมูลในการนำไปปรับการเรียนการสอนในครั้งต่อไป ซึ่งนักการศึกษาได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ดังนี้

ทิวต์ล มณีโชติ (2549) ได้กล่าวถึงการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนมีประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนดังนี้

1. เพื่อจัดตำแหน่ง ผลจากการวัดสามารถบอกได้ว่า ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถอยู่ในระดับใดของกลุ่มหรือเปรียบเทียบกับเกณฑ์และอยู่ในระดับใด การวัดและประเมินเพื่อจัดตำแหน่งนี้ มักใช้ในวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อคัดเลือก เป็นการใช้ผลการวัดเพื่อคัดเลือกเพื่อเข้าเรียน เข้าร่วมกิจกรรมโครงการ หรือเป็นตัวแทน เพื่อการทำกิจกรรมหรือการให้ทุน โดยคำนึงถึงการจัดลำดับในการคัดเลือก และ 2) เพื่อแยกประเภท เป็นการใช้วัดผลและประเมินเพื่อแบ่งกลุ่มผู้เรียน เช่น แบ่งเป็นกลุ่มอ่อน ปานกลาง และเก่ง แบ่งกลุ่มผ่าน ไม่ผ่านเกณฑ์ เป็นต้น เป็นการวัดและประเมินที่ยึดเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งกลุ่มเป็นสำคัญ

2. เพื่อวินิจฉัย เป็นการใช้ผลการวัดและประเมินเพื่อค้นหาจุดเด่น จุดด้อยของนักเรียนว่ามีปัญหาในเรื่องใด จุดใด มากน้อยแค่ไหน เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจการวางแผนการจัดการเรียนรู้และการปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เครื่องมือที่ใช้เพื่อการวินิจฉัยเรียกว่าแบบทดสอบวินิจฉัย หรือแบบทดสอบวินิจฉัยการเรียน ประโยชน์ของการวัดและประเมินประเภทนี้นำไปในวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ 1) เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ผลการวัดนักเรียนด้วยแบบทดสอบวินิจฉัยการเรียนจะทำให้ทราบว่านักเรียนมีจุดบกพร่องจุดใด มากน้อยเพียงใด ซึ่งครูผู้สอนสามารถแก้ไขปรับปรุงโดยการสอนซ่อมเสริมได้ตรงจุด เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่คาดหวังไว้ และ 2) เพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ ผลการวัดด้วยแบบทดสอบวินิจฉัยการเรียน นอกจากจะช่วยให้เห็นว่า นักเรียนมีจุดบกพร่องเรื่องใดแล้วยังช่วยให้เห็นจุดบกพร่องของกระบวนการจัดการเรียนรู้อีกด้วย เช่น นักเรียนส่วนใหญ่มีจุดบกพร่องเดียวกัน ครูผู้สอนต้องทบทวนว่าอาจจะเป็นเพราะวิธีการจัดการเรียนรู้ไม่เหมาะสมต้องปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

3. เพื่อตรวจสอบและปรับปรุง การประเมินเพื่อพัฒนา เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบผลการเรียนรู้เทียบกับจุดประสงค์หรือผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ผลจากการประเมินใช้พัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยอาจจะปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนวิธีการสอน ปรับเปลี่ยนสื่อการสอน ใช้นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

4. เพื่อการเปรียบเทียบ เพื่อเปรียบเทียบว่า นักเรียนมีพัฒนาการจากเดิมเพียงใด และอยู่ในระดับที่พึงพอใจหรือไม่

5. เพื่อการตัดสินใจ เป็นการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นการประเมินรวม คือ ใช้ข้อมูลที่ได้จากการวัดเทียบกับเกณฑ์เพื่อตัดสินผลการเรียนว่า ผ่าน หรือไม่ผ่าน เป็นต้น

6. เพื่อเป็นการแนะแนว ผลจากการวัดและประเมินนักเรียน ช่วยให้ทราบว่า นักเรียนมีปัญหาและข้อบกพร่องในเรื่องใด มากน้อยเพียงใด ซึ่งสามารถแนะแนวและช่วยเหลือนักเรียนให้แก้ปัญหาและปรับตัวได้ถูกต้องตรงตามประเด็น นอกจากนี้ยังบ่งบอกถึงความรู้ความสามารถ ความถนัด และความสนใจของนักเรียนด้วย ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการแนะแนวการศึกษาต่อ และแนะแนวการเลือกอาชีพให้แก่นักเรียนได้

7. เพื่อเป็นแนวทางการบริหาร การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นข้อมูลที่จะช่วยให้ผู้อำนวยการเห็นข้อบกพร่องต่าง ๆ ของการจัดการเรียนรู้และสามารถประเมินผลปฏิบัติงานของครู และบ่งบอกถึงคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนมักใช้ข้อมูลได้จากการวัดและประเมินใช้ในการตัดสินใจ เช่น การพัฒนาบุคลากร การจัดครูเข้าสอน การจัดโครงการ การเปลี่ยนแปลงโปรแกรมการเรียน นอกจากนี้เป็นข้อมูลที่สำคัญสำหรับนำมาจัดทำรายงานการประเมินผลประจำปีเพื่อรายงานผลการจัดการศึกษาสู่ผู้ปกครอง สาธารณชน และนำไปสู่การรองรับการประเมินภายนอก จะเห็นว่าการวัดและประเมินผลการศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของระบบประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

8. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย การวัดและประเมินผลมีประโยชน์สำหรับการวิจัย ดังนี้

- 1) ข้อมูลจากการวัดและประเมินผลนำไปสู่ปัญหาการวิจัย เช่น ผลจากการวัดและประเมินพบว่า นักเรียนมีจุดบกพร่องหรือมีจุดที่ควรพัฒนา แก้ไขจุดบกพร่องโดยการปรับเปลี่ยนเทคนิควิธีสอนหรือทดลองใช้นวัตกรรมโดยใช้กระบวนการวิจัย การวิจัยดังกล่าวเรียกว่า การวิจัยในชั้นเรียน นอกจากนี้ผลจากการวัดและประเมินยังนำไปสู่การวิจัยในด้านอื่น ระดับอื่น เช่น การวิจัยของสถานศึกษาเกี่ยวกับการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียน เป็นต้น และ 2) การวัดและประเมินเป็นเครื่องมือของการวิจัย การวิจัยใช้การวัดในการรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาผลการวิจัย โดยมีขั้นตอนตั้งแต่การเริ่มหาหรือสร้างเครื่องมือวัด การทดลองใช้เครื่องมือ การหาคุณภาพเครื่องมือจนถึงการใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพแล้วรวบรวมข้อมูลการวัดตัวแปรที่ศึกษา หรืออาจต้องตีค่าข้อมูล จะเห็นว่าการวัดและประเมินผลมีบทบาทสำคัญมากในการวิจัย เพราะการวัดไม่ดี ใช้เครื่องมือไม่มีคุณภาพ ผลของการวิจัยก็ขาดความน่าเชื่อถือ

จุดประสงค์ของการวัดและประเมินผล

ทิวต์ล มณีโชติ (2549) ได้กล่าวถึงจุดประสงค์ในการวัดและประเมินผล ก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน ดังต่อไปนี้

การวัดและประเมินก่อนเรียนมีจุดประสงค์เพื่อมทราบสภาพของผู้เรียน ณ เวลาก่อนที่จะเรียน เช่น ความรู้พื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ก่อนเรียนอาจจะหมายถึง

1. ก่อนเข้าเรียน ซึ่งอาจจะตั้งแต่มก่อนเรียนระดับปฐมวัย หรือก่อนจะเริ่มเรียนหลักสูตรสถานศึกษานั้น เช่น สถานศึกษาที่เปิดสอนในช่วงชั้นที่ 1 และ 2 ก่อนเรียนในที่นี้อาจจะหมายถึงก่อนเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นต้น

2. ก่อนเรียนช่วงชั้น หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความสำคัญกับช่วงชั้น ให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเมื่อจบแต่ละช่วงชั้น ก่อนเรียนในที่นี้จึงหมายถึงก่อนจะเริ่มเรียนช่วงชั้นใดช่วงชั้นหนึ่ง เช่น ก่อนเรียนช่วงชั้นที่ 2 คือ ก่อนเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นต้น

3. ก่อนเรียนแต่ละชั้น ถึงแม้จะมีการกำหนดเป็นช่วงชั้น แต่ชั้นเรียนหรือการเรียนแต่ละปีก็ยังมีมีความสำคัญ โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา การเรียนแต่ละชั้น/ปี อาจจะหมายถึงการเรียนกับครูคนใดคนหนึ่ง (กรณีที่ครูคนเดียวสอนนักเรียนทั้งชั้นทุกวิชาหรือเกือบทุกวิชา โดยทั่วไปจะเป็นครูประจำชั้น) หรือเรียนครูกลุ่มหนึ่ง (สอนแยกรายวิชา) การวัดและประเมินก่อนเรียนแต่ละชั้นจะเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนตลอดทั้งปี

4. ก่อนเรียนแต่ละรายวิชา มีลักษณะเช่นเดียวกับก่อนเรียนแต่ละชั้น การวัดและประเมินก่อนเรียนแต่ละชั้นอาจจะวัดและประเมินในภาพรวมหลายๆ วิชา แต่การวัดและประเมินนี้ แยกวัดและประเมินแต่ละรายวิชา โดยทั่วไปจะสอนโดยครูแต่ละคน สำหรับระดับมัธยมศึกษา รายวิชาส่วนใหญ่จัดการเรียนรู้เป็นรายภาคเรียน

5. ก่อนเรียนแต่ละหน่วยการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้เป็นการจัดหมวดหมู่เนื้อหาในสาระการเรียนรู้เดียวกัน โดยจัดเนื้อหาเรื่องเดียวกันหรือสัมพันธ์กันไว้ในหน่วยเดียวกัน การวัดและประเมินก่อนเรียนแต่ละหน่วย เพื่อให้ได้ข้อมูลความรู้พื้นฐานของผู้เรียนในเรื่องหรือหน่วยนั้น ซึ่งทั้งผู้เรียนและครูผู้สอนสามารถนำไปใช้ในการวางแผนการเรียนรู้และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในหน่วยนั้นได้อย่างเหมาะสม

6. ก่อนเรียนแต่ละแผนจัดการเรียนรู้ คือ การวัดและประเมินก่อนเรียนแต่ละครั้ง ในหนึ่งหน่วยการเรียนรู้มักจะมีสาระที่จะเรียนรู้แยกย่อยสำหรับการสอนมากกว่า 1 ครั้ง แต่ละครั้งจะมีแผนการจัดการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลระหว่างเรียนมีจุดประสงค์เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าหรือพัฒนาการของผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จากการเรียนรู้และการร่วมกิจกรรมของผู้เรียน โดยเทียบกับผลการวัดและประเมินก่อนเรียน การวัดและประเมินระหว่างเรียน

จะทำให้ได้ข้อมูลที่บ่งบอกถึงพัฒนาการการเรียนรู้ของผู้เรียน ในขณะเดียวกันยังสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูด้วย ข้อมูลจากการวัดและประเมินระหว่างเรียนจะเป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งผู้เรียน ครูผู้สอน สถานศึกษา และผู้ปกครอง สามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่แตกย่อยมาจากมาตรฐานการเรียนรู้ และเป็นข้อมูลที่ใช้ในการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน

การวัดและประเมินผลหลังเรียนมีจุดประสงค์เพื่อตรวจสอบผลการเรียนของผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จากการเรียนรู้และการร่วมกิจกรรมของผู้เรียน โดยเทียบกับผลการวัดและประเมินก่อนเรียนและระหว่างเรียน การวัดและประเมินหลังเรียนจะทำให้ได้ข้อมูลที่บ่งบอกถึงพัฒนาการการเรียนรู้ของผู้เรียน ในขณะเดียวกันยังสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูด้วย ข้อมูลจากการวัดและประเมินหลังเรียนมีจุดประสงค์หลักคือใช้ในการตัดสินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน นอกจากนี้ การวัดและประเมินผลหลังเรียนอาจจะเป็นข้อมูลก่อนการเรียนในระดับต่อไป จึงเป็นประโยชน์ทั้งผู้เรียน และครูผู้สอน สามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปพัฒนาและปรับปรุงการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและสถานการณ์

รูปแบบการประเมินผลการเรียนรู้

พรพิมล พรพิรชนม์ (2550: 208-216) กล่าวว่า การประเมินการจัดกระบวนการเรียนรู้มีดังต่อไปนี้

1. การประเมินตามสภาพจริง เป็นกระบวนการตัดสินความรู้ความสามารถ และทักษะต่าง ๆ ของนักเรียนในสภาพที่สอดคล้องกับชีวิตจริง โดยใช้เรื่องราว เหตุการณ์ สภาพจริง หรือคล้ายจริงที่ประสบในชีวิตประจำวัน เป็นสิ่งเร้าให้นักเรียนตอบสนองโดยการแสดงออก ลงมือกระทำ หรือผลิต นอกจากนี้ การประเมินตามสภาพจริงจะมีความต่อเนื่องในการให้ข้อมูลในเชิงคุณภาพที่เป็นประโยชน์ต่อครูเพื่อใช้เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล และเป็น การประเมินเชิงคุณภาพอย่างต่อเนื่องในด้านความรู้ ความคิด พฤติกรรม วิธีการปฏิบัติของนักเรียนในสภาพที่เป็นจริง วิธีการที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ บันทึก จากผู้เกี่ยวข้อง การทดสอบภาคปฏิบัติ การรายงานตนเอง และแฟ้มสะสมงาน เป็นต้น

2. การประเมินการปฏิบัติ เป็นการทดสอบความสามารถในการทำงานของนักเรียนภายใต้สถานการณ์และเงื่อนไขที่สอดคล้องกับสภาพจริง โดยพิจารณาจากกระบวนการทำงาน และคุณภาพของงาน เกณฑ์การประเมินอาจสร้างขึ้นจากมิติความสำคัญ ของคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ของผลงานนั้น ซึ่งการประเมินสามารถทำได้ใน 3 ลักษณะ คือ 1) การประเมินผลผลิต (Product) หมายถึง การประเมินงานที่เป็นผลจากการแสดงหรือการกระทำของนักเรียน วิธีการประเมินอาจทำได้หลาย

ลักษณะ เช่น พิจารณาจากคุณภาพงาน ลักษณะของงาน และการตรวจสอบว่า งานเป็นไปตามข้อกำหนดที่ตั้งไว้หรือไม่ 2) การประเมินกระบวนการ (Process) หมายถึง การประเมินวิธีการที่นักเรียนใช้ดำเนินการเพื่อให้ได้ผลผลิตหรือจะเป็นงานส่วนหนึ่ง ซึ่งไม่ใช่ผลผลิต การประเมินกระบวนการทำได้ค่อนข้างยาก เพราะธรรมชาติของการประเมินค่อนข้างยุ่งยาก และไม่เป็นที่นิยม การประเมิน ส่วนใหญ่จะใช้การสังเกตโดยดูที่คุณภาพ หรือประสิทธิภาพของกระบวนการที่นักเรียนใช้ให้ได้มาซึ่งผลการเรียนรู้ และ 3) การประเมินทั้งกระบวนการและผลผลิต

2.1 ลักษณะสำคัญของการประเมินการปฏิบัติควรประกอบด้วยลักษณะสำคัญ คือ

1) มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการวัดอย่างชัดเจน 2) มีการกำหนดวิธีการทำงาน 3) มีการกำหนดความสำเร็จของงาน 4) มีคำสั่งควบคุมสถานการณ์ในการปฏิบัติงาน 5) มีเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจน และ 6) มีการประเมินพฤติกรรมขั้นสุดท้ายของการปฏิบัติงาน

2.2 วิธีการประเมินการปฏิบัติของนักเรียน ผู้สอนสามารถใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อประเมินพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงการประเมินผลการเรียนการสอน ดังนี้

วัฒนาพร ระบุบุทกซ์ (2545, อ้างถึงใน พรพิมล พรพิรชนม์, 2550: 210-211) ได้จำแนกการประเมินผลหลัก ๆ ดังนี้ 1) การสืบค้น (Inquiry) โดยการถามนักเรียนตรง ๆ เกี่ยวกับความรู้สึกที่มีต่อตนเองต่อการปฏิบัติงาน ต่อสิ่งต่าง ๆ รวมถึงการประเมินความสำเร็จของตน โดยอาจให้นักเรียนรายงานผลด้วยการพูด หรือเขียน หรือตอบแบบตรวจสอบรายการ หรือบันทึกข้อดีข้อด้อยของตนในการทำงาน 2) การสังเกต (Observation) โดยการสังเกตนักเรียนขณะที่เรียนและในกิจกรรมต่างๆ รวมถึงการตอบคำถามและการทำงานที่ได้รับมอบหมายทั้งงานเดี่ยว และงานกลุ่ม ครูควรใช้การสังเกตอย่างสม่ำเสมอโดยนักเรียนไม่รู้ตัวเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แสดงภาพการปฏิบัติงานที่แท้จริงของนักเรียน 3) การวิเคราะห์ (Analysis) โดยการวิเคราะห์การปฏิบัติของนักเรียนแต่ละคนขณะที่ปฏิบัติงานเพื่อหาว่างานส่วนใดที่นักเรียนทำได้ดี และส่วนใดที่ควรปรับปรุง ครูอาจวิเคราะห์ขณะที่นักเรียนเข้าร่วมปฏิบัติงาน หรือโครงการที่ได้รับมอบหมายหรือเมื่อทำงานสำเร็จแล้ว ก็ได้ และ 4) การทดสอบ (Testing) โดยการวัดการปฏิบัติของนักเรียนอย่างเป็นระบบเพื่อตัดสินระดับความสำเร็จในการเรียนรู้ตามผลงานหรือกระบวนการที่กำหนด แบบทดสอบอาจใช้วัดความสามารถในการเรียนรู้ระดับทักษะที่ได้จากการปฏิบัติการบรรลุเป้าหมายการจัดการเรียนการสอนหรือเจตคติที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ

การประเมินตนเอง

ระวีวรรณ โพธิ์วัง และคณะ (2549) ได้กล่าวถึงสมรรถนะที่ใช้ในการประเมินการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษานั้น มี 3 ประเภทคือ

1. สมรรถนะหลัก (Core competency) เป็นสมรรถนะร่วมที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนต้องมี เพราะเป็นสมรรถนะพื้นฐานของบุคลากรที่จะส่งผลให้การปฏิบัติงานในทุกตำแหน่งหน้าที่ประสบความสำเร็จประกอบด้วย 4 สมรรถนะย่อย ดังนี้ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ หมายถึง การปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่น เพื่อให้งานสำเร็จ ถูกต้องสมบูรณ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงานและพัฒนาผลงานให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง 2) การบริการที่ดี หมายถึง ความตั้งใจที่จะปรับปรุงระบบบริการให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้ผู้รับบริการ เช่น นักเรียน ครู ผู้ปกครองพึงพอใจ 3) การพัฒนาตนเอง หมายถึง การศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ พร้อมกับติดตามศึกษาองค์ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในวงวิชาการและวิชาชีพ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาตนเองและวิชาชีพ และ 4) การทำงานเป็นทีม หมายถึง ความร่วมมือร่วมใจ สนับสนุน ส่งเสริม ช่วยเหลือ ให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงาน มีมนุษยสัมพันธ์ ปรับตัวเข้ากับคนอื่นได้และมีภาวะผู้นำ-ผู้ตามที่ดี

2. สมรรถนะการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของครู (Functional competency) หมายถึง สมรรถนะเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของบุคลากรแต่ละตำแหน่ง เช่น ผู้อำนวยการ ครูและศึกษานิเทศก์ ทำให้สามารถปฏิบัติงานในสายงานนั้น ๆ ได้สำเร็จตามเป้าหมายซึ่งสมรรถนะประจำสายงานของครูนั้นประกอบด้วย 5 สมรรถนะ ดังนี้ 1) การจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ ความสามารถในการสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ความรู้ลึกเรื่องเนื้อหาสาระ เทคนิคกระบวนการจัดการเรียนการสอน การสร้าง การเลือก การใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้และนวัตกรรมทางการศึกษา ตลอดจนการวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ 2) การพัฒนาผู้เรียน หมายถึง ความสามารถในการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่ผู้เรียน ทั้งคุณธรรม จริยธรรม ทักษะชีวิต สุขภาพพลานามัย ความเป็นประชาธิปไตย ความเป็นไทย รวมไปถึงการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3) การบริหารจัดการชั้นเรียน หมายถึงความสามารถในการกำกับดูแลชั้นเรียน สร้างบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ จัดทำข้อมูลสารสนเทศประจำชั้นและประจำวิชา 4) การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การวิจัย คือความสามารถในการคิดแยกแยะ ทำความเข้าใจในประเด็นต่าง ๆ แล้ว สรุปเป็นกฎเกณฑ์หลักการสามารถรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนางาน และ 5) การสร้างความร่วมมือกับชุมชน หมายถึง การมีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนเพื่อดึงชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการสนับสนุน ส่งเสริม ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

3. วินัย คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ

ดังนั้นจะเห็นว่า สมรรถนะเป็นเรื่องสำคัญที่ครูทุกคนต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและจริงจัง แต่เราต้องประเมินตนเองก่อนว่า เรามีจุดเด่น จุดด้อยในสมรรถนะใด ต้องการจะพัฒนา

อย่างไร โดยการจัดทำเป็นแผนพัฒนาตนเอง ทั้งระยะสั้นและระยะยาว เพื่อเสนอต่อผู้บังคับบัญชาให้รับทราบและขอรับการสนับสนุน และถ้าหากว่าครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนในโรงเรียนมีสมรรถนะในด้านต่าง ๆ สมบูรณ์ ครบถ้วนแล้วโรงเรียนนั้นจะเป็นผู้นำทางการศึกษาได้อย่างแน่นอน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุภารัตน์ จิรสุขศิริ (2544) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษากระบวนการนิเทศการสอนของหัวหน้าหมวดวิชาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ได้รับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ประชุมก่อนการสังเกตการสอนโดยกำหนดพฤติกรรมที่จะสังเกตการสอนโดยให้โอกาสและความเป็นอิสระในการกำหนดปัญหาการสอนด้วยตัวครูเอง กำหนดเกณฑ์พฤติกรรมที่จะสังเกตการสอนใช้เกณฑ์พื้นฐานของพฤติกรรม กำหนดเครื่องมือสังเกตการสอนเป็นเครื่องมือที่ ผู้นิเทศและครูยอมรับร่วมกันซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการและบันทึกได้โดยง่าย การสังเกตการสอน ส่วนใหญ่สังเกตการสอนเรื่องกิจกรรมการสอนของครู ขณะสังเกตการสอนนั้นควรนั่งในที่มองเห็นทั่วห้องโดยไม่รบกวนการเรียนการสอน การวิเคราะห์ ส่วนใหญ่วิเคราะห์ผลโดยการนำเสนอข้อมูลให้ครูทราบและเข้าใจอย่างชัดเจน การพิจารณาพฤติกรรมที่จะต้องคงไว้หรือเปลี่ยนแปลงนั้นพิจารณาจากพฤติกรรมการสอนที่มีการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเกณฑ์ที่กำหนดไว้ การประชุมหลังการสังเกตการสอน ส่วนใหญ่ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครูโดยการพูดคุยและชื่นชมพฤติกรรม ที่ดี การตัดสินใจเลือกยุทธวิธีนั้นให้อิสระกับครูในการเลือก

ชวลา อรุณสวัสดิ์ (2545) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาตนเองของครูเกี่ยวกับการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาซีพระยะสั้นตามการรับรู้ของผู้อำนวยการและครู วิทยาลัยสารพัดช่าง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาตนเองของครูเกี่ยวกับการเรียนการสอน ตามการรับรู้ของผู้อำนวยการและครู วิทยาลัยสารพัดช่างกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน แต่เมื่อเปรียบเทียบการพัฒนาตนเองของครูเกี่ยวกับการเรียนการสอน ตามการรับรู้ของผู้อำนวยการและครู ในด้านหลักสูตร ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านครู ด้านสื่อ ด้านการวัดและประเมินผล และด้านสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน เห็นว่าการพัฒนาตนเองของครู ตามการรับรู้ของผู้อำนวยการและตนเอง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แล้วเมื่อเปรียบเทียบการพัฒนาตนเองของครูเกี่ยวกับ การเรียนการสอน ด้านอายุ สถานภาพสมรส วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน ตามการรับรู้ของผู้อำนวยการและครูไม่แตกต่างกัน แต่ส่วนครูที่มีวุฒิการศึกษา และสถานภาพสมรสแตกต่างกันมีการพัฒนาตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05

อรวินท์ ชำระ (2547) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความต้องการการนิเทศการสอนของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนของรัฐ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลา ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีความต้องการการนิเทศการสอนอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เห็นว่า ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีความต้องการการนิเทศการสอนด้านหลักสูตร ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและเทคนิควิธีสอน ด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการเตรียมการสอนและด้านสื่อการเรียนการสอน มีความต้องการการนิเทศการสอนอยู่ในระดับน้อย

อำพล นามเชียงใต้ (2552) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความต้องการพัฒนาตนเองในการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต1 ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความต้องการพัฒนาตนเองในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งด้านการสอน การใช้สื่อและการวัดผลและการประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก

จุฑามาศ สอนนก (2553) ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการของอาจารย์สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการของอาจารย์สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ประกอบด้วย ปัจจัยด้านบรรยากาศทางวิชาการ ด้านความภาคภูมิใจในผลงาน ด้านผลตอบแทนและความพึงพอใจ ด้านการได้รับการสนับสนุน ด้านความรักสถาบัน ด้านบทบาทหน้าที่การปฏิบัติงาน ด้านการได้รับกำลังใจจากเพื่อนร่วมงานและครอบครัว และด้านการมีประกันคุณภาพการศึกษา และกลยุทธ์ในการสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการเป็นกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบปัจจัยด้านบรรยากาศทางวิชาการ ด้านความภาคภูมิใจในผลงาน ด้านการได้รับการสนับสนุน ด้านผลตอบแทนและความพึงพอใจ และด้านความรักสถาบัน

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์จากทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว การดำเนินการนิเทศการสอนและการพัฒนาตนเองเป็นกระบวนการที่สามารถช่วยเหลือครูโดยตรง ช่วยแก้ปัญหาคุณภาพการศึกษา และผลการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ถึงแม้ว่าแต่ละโรงเรียนมีการดำเนินการนิเทศการสอนที่แตกต่างกันบ้างก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาการดำเนินการนิเทศการสอนของแต่ละโรงเรียนเห็นว่าการดำเนินการนิเทศการสอนเป็นการปฏิบัติงานครอบคลุมเรื่องของการเตรียมการ การดำเนินการ และการประชุมหลังการสังเกตการสอน เพื่อชี้แนะข้อดีและข้อบกพร่อง และการติดตามการพัฒนาการของครูในการจัดการเรียนการสอนในครั้งต่อไปให้ได้มีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิภาพในครั้งต่อไปมากยิ่งขึ้น

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการดำเนินการนิเทศการสอนและการพัฒนาตนเองของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดกำแพงเพชร ราชอาณาจักรกัมพูชา ในบทนี้จะนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดกำแพงเพชร ราชอาณาจักรกัมพูชา จำนวน 20 โรงเรียน โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

การดำเนินการนิเทศการสอน

1. ผู้อำนวยการโรงเรียน	จำนวน	20 คน
2. รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ	จำนวน	20 คน
3. ครูหัวหน้าหมวดวิชา	จำนวน	200 คน
รวม	จำนวน	240 คน

ด้านการพัฒนาตนเองของครู

1. ครูที่มีชื่อเสียงและมีความชำนาญด้านการสอนจาก 20 โรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง ซึ่งโรงเรียนเป็นผู้คัดเลือกรายชื่อให้	จำนวน	20 คน
รวมผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ทั้งสิ้น	จำนวน	260 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยในครั้งนี้ มี 2 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศการสอน เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และครูหัวหน้าหมวดวิชา ซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศการสอน 3 ขั้นตอน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนวคิดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการนิเทศการสอน เป็นแบบปลายเปิด (Open-ended)

ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองของครูสำหรับครูที่มีชื่อเสียงและมีความชำนาญด้านการสอน ซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 เป็นข้อสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาตนเองของครู ประกอบด้วยด้านการเตรียมการสอน ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการประเมินตนเอง

ตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนวคิดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองของครู

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษากรอบแนวคิด ทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำเครื่องมือ คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ฉบับร่างไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา ด้านความชัดเจนถูกต้องทางภาษา และความตรงเชิงเนื้อหา แล้วจึงนำมาปรับปรุง แก้ไข
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ฉบับภาษาไทยมาแปลเป็นภาษาเขมรด้วยตนเองทั้งสองฉบับ แล้วจึงขออนุญาตศึกษานิเทศก์กรมกระทรวงอบรม เยาวชน และกีฬา จังหวัดกำปงธม เป็นผู้ช่วยตรวจสอบความถูกต้องทางภาษาและความตรงเชิงเนื้อหาทั้งแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง แล้วนำมาปรับปรุง
4. ผู้วิจัยจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์เป็นภาษาเขมรเพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอนหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงหัวหน้ากรมกระทรวงอบรม เยาวชนและกีฬา จังหวัดกำปงธม ราชอาณาจักรกัมพูชา
2. ขอนหนังสืออนุญาตจากหัวหน้ากรมกระทรวงอบรม เยาวชนและกีฬา จังหวัดกำปงธม เพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายต่าง ๆ ในจังหวัดกำปงธม
3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองโดยการขอความร่วมมือจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแล้วทำการแจกแบบสอบถามไปยังผู้ให้ข้อมูลในโรงเรียนต่าง ๆ และขอความอนุเคราะห์จากครูที่มีชื่อเสียงและมีความชำนาญด้านการสอน เพื่อขอสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาตนเองทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเตรียมการสอน ด้านการจัดการเรียนการสอน และ ด้านการประเมินตนเอง

แบบสอบถามที่ได้แจกไปทั้งสิ้น 240 ชุด ได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 176 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 73.33 และจำนวนครูที่ได้สัมภาษณ์ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 รายละเอียดดังปรากฏในตารางที่ 3 และตารางที่ 4 ข้างล่างนี้

ตารางที่ 3 ข้อมูลการแจกแบบสอบถามให้ผู้ให้ข้อมูลการนิเทศการสอนที่แจกและได้รับกลับคืนเป็นฉบับสมบูรณ์

ผู้ให้ข้อมูล	แจกไป	ได้รับกลับคืน	ร้อยละ
1. ผู้อำนวยการ	20	15	75.00
2. รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ	20	18	90.00
3. ครูหัวหน้าหมวดวิชา	200	143	71.50
รวม	240	176	73.33

ตารางที่ 4 ข้อมูลจำนวนครูที่มีชื่อเสียงและมีความชำนาญด้านการสอนที่ได้ให้สัมภาษณ์

ผู้ให้ข้อมูล	จำนวนครู (คน)	สัมภาษณ์ได้	ร้อยละ
1. ครูที่มีชื่อเสียงและมีความชำนาญด้านการสอน	20	20	100.00
รวม	20	20	100.00

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติ เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์ดังนี้

ฉบับที่ 1 ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศการสอนใช้การแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ และนำเสนอผลการวิจัยเป็นคำบรรยายแล้วใช้ตารางประกอบ ตอนที่ 3 ด้านข้อเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เนื้อหาเสนอเป็นคำบรรยาย

ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองของครู แบ่งเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับครู ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาตนเอง และตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองของครู ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เนื้อหาเสนอเป็นคำบรรยาย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การศึกษาการดำเนินการนิเทศการสอนและการพัฒนาตนเองของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดกำแพงเพชร ราชอาณาจักรกัมพูชา มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการดำเนินการนิเทศการสอน และการพัฒนาตนเองของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดกำแพงเพชร ราชอาณาจักรกัมพูชา โดยผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่อยู่ในจังหวัดกำแพงเพชร ราชอาณาจักรกัมพูชา จำนวน 20 โรงเรียนในปีการศึกษา 2013 กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และครูหัวหน้าหมวดวิชา จำนวน 240 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 176 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 73.33 และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้านการพัฒนาตนเองของครู คือ ครูที่มีชื่อเสียงและมีความชำนาญด้านการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนละ 1 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง โดยโรงเรียนจะเป็นผู้คัดเลือกรายชื่อให้ จำนวน 20 คน คิดเป็น ร้อยละ 100.00

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการดำเนินการนิเทศการสอนและการพัฒนาตนเองของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดกำแพงเพชร ราชอาณาจักรกัมพูชา โดยนำเสนอในรูปแบบคำบรรยายและใช้ตารางประกอบโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปและการดำเนินการนิเทศการสอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าหมวดวิชา คิดเป็นร้อยละ 81.25 รองลงมารองผู้บริหารฝ่ายวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 10.23 และผู้อำนวยการ คิดเป็นร้อยละ 8.52 ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า เป็นชาย 115 คน คิดเป็นร้อยละ 65.34 เป็นหญิง 61 คน คิดเป็นร้อยละ 34.66 เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า อายุมากกว่า 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.80 รองลงมาอายุระหว่าง 36 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.82 และอายุระหว่าง 31 – 35 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.86 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาด้านวุฒิการศึกษา พบว่า จบปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 97.73 และจบปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 2.27

ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการสอนส่วนใหญ่ได้รับความรู้จากการสนทนากับเพื่อนร่วมงาน คิดเป็นร้อยละ 100.00 และรองลงมาได้รับความรู้จากการศึกษาคำราเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการสอน คิดเป็นร้อยละ 88.07 และจากการเข้าอบรม คิดเป็นร้อยละ 63.64 ดังมีแสดงรายละเอียดในตารางข้างล่าง ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล	
	จำนวน (N=176)	ร้อยละ
1 เพศ		
- ชาย	115	65.34
- หญิง	61	34.66
2 อายุ		
- 25 - 30 ปี	15	8.52
- 31 - 35 ปี	42	23.86
- 36 - 40 ปี	56	31.82
- มากกว่า40 ปี	63	35.80
3 วุฒิการศึกษา		
- ต่ำกว่าปริญญาตรี	-	-
- ปริญญาตรี	172	97.73
- ปริญญาโท	4	2.27
- ปริญญาเอก	-	-
4 ตำแหน่ง		
- ผู้อำนวยการ	15	8.52
- รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ	18	10.23
- ครูหัวหน้าหมวดวิชา	143	81.25

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

สถานภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล	
	จำนวน (N=176)	ร้อยละ
5 ประสบการณ์การทำงานในโรงเรียน		
- 1 – 5 ปี	28	15.91
- 6 – 10 ปี	64	36.36
- 11 – 15 ปี	53	30.11
- มากกว่า 15 ปี	31	17.61
6 มีความรู้ความเข้าใจเรื่องกรณีเหตุการณ์สอน		
- ไม่มี	-	-
- มี	176	100.00
ได้รับความรู้ความเข้าใจ คือ		
- จากการเข้าอบรม	112	63.64
- จากการสนทนากับเพื่อนร่วมงาน	176	100.00
- จากศึกษาดำรงเอกสาร	155	88.07

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศการสอน

การเตรียมการก่อนการสังเกตการสอน

การประชุมก่อนการสังเกตการสอน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประชุมแต่งตั้งผู้รับผิดชอบทำหน้าที่สังเกตการสอนในชั้นเรียน พบว่า ส่วนใหญ่มีการประชุม คิดเป็นร้อยละ 100.00 โดยให้ครูหัวหน้าหมวดวิชาเป็นผู้ทำหน้าที่สังเกตการสอน คิดเป็นร้อยละ 100.00 รองลงมาแต่งตั้งให้รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการเป็นผู้ทำหน้าที่สังเกตการสอน คิดเป็นร้อยละ 93.18 และผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้ทำหน้าที่สังเกตการสอนด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 90.34 ตามลำดับ

ส่วนการประชุมเกี่ยวกับการสังเกตการสอน พบว่า มีการประชุม คิดเป็นร้อยละ 100.00 โดยส่วนใหญ่มีการประชุมแจ้งวัน เวลาเริ่มการสังเกตการสอนในชั้นเรียน และประชุมชี้แจงการนำผลหลังการสังเกตการสอนมาใช้ในการปรับปรุงในครั้งต่อไป คิดเป็นร้อยละ 100.00 และรองลงมาที่มีการประชุมกำหนดจุดมุ่งหมายในการสังเกตการสอน คิดเป็นร้อยละ 84.66

ส่วนวัตถุประสงค์ของการประชุมก่อนการสังเกตการสอน พบว่า ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นให้ครูมีการเตรียมแผนการสอนและสมุดบันทึกที่เกี่ยวกับการสอนไว้ล่วงหน้า คิดเป็นร้อยละ 100.00 เพื่อปรึกษากับครูและหาวิธีการแก้ปัญหาได้ถูกต้องตามความต้องการของครู คิดเป็นร้อยละ 97.16 และเพื่อให้ความรู้กับครูเกี่ยวกับการนิเทศการสอน คิดเป็นร้อยละ 95.45 ตามลำดับ ดังมีแสดงรายละเอียดในตารางข้างล่าง ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละในการประชุมก่อนการสังเกตการสอน

การเตรียมการก่อนการสังเกตการสอน	ผู้ให้ข้อมูล	
	จำนวน (N=176)	ร้อยละ
การประชุมก่อนการสังเกตการสอน		
1 การประชุมแต่งตั้งผู้รับผิดชอบทำหน้าที่นิเทศการสอนในชั้นเรียน		
- ไม่มี	-	-
- มี	176	100.00
ผู้รับผิดชอบในการสังเกตการสอนคือ		
- ผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้ทำหน้าที่สังเกตการสอนด้วยตนเอง	159	90.34
- แต่งตั้งให้รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการเป็นผู้ทำหน้าที่สังเกตการสอน	164	93.18
- แต่งตั้งให้หัวหน้าหมวดวิชาเป็นผู้สังเกตการสอนครูภายในหมวดวิชาของตนเอง	176	100.00
- แต่งตั้งให้ครูที่มีประสบการณ์การสอนมานานเป็นผู้สังเกตการสอน	-	-
2 การประชุมเกี่ยวกับการนิเทศการสอน		
- ไม่มี	-	-
- มี	176	100.00
การประชุมในประเด็นดังนี้		
- ประชุมกำหนดจุดมุ่งหมายในการสังเกตการสอน	149	84.66
- ประชุมในเรื่องการเลือกวิธีการสังเกตการสอนมาใช้	22	12.50
- ประชุมแจ้งวัน เวลาเริ่มสังเกตการสอนในชั้นเรียน	176	100.00
- ประชุมชี้แจงการนำผล หลังการสังเกตการสอนมาใช้ในการปรับปรุงในครั้งต่อไป	176	100.00

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละในการประชุมก่อนการสังเกตการสอน (ต่อ)

การเตรียมการก่อนการสังเกตการสอน	ผู้ให้ข้อมูล	
	จำนวน (N=176)	ร้อยละ
3 การประชุมก่อนการสังเกตการสอนในโรงเรียน มีวัตถุประสงค์ คือ		
- เพื่อสร้างความร่วมมือกับครูในการไปสังเกตการสอนในชั้นเรียน	153	86.93
- เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีและเข้าใจกันระหว่างผู้สังเกตกับครู	136	77.27
- เพื่อกระตุ้นให้ครูมีการเตรียมแผนการสอนและสมุดบันทึกที่เกี่ยวข้องกับการสอนไว้ล่วงหน้า	176	100.00
- เพื่อปรึกษากับครูและหาวิธีการแก้ปัญหาได้ถูกต้องตามความต้องการของครู	171	97.16
- เพื่อให้ความรู้กับครูเกี่ยวกับการสังเกตการสอน	168	95.45

การแจ้งกำหนดการสังเกตการสอนของครูให้ทราบล่วงหน้า

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า มีการกำหนดเวลา การไปสังเกตการสอน คิดเป็นร้อยละ 95.45 และไม่มีการกำหนดเวลา คิดเป็นร้อยละ 4.55 โดยส่วนใหญ่มีการกำหนดเวลาจะไปสังเกตการสอนเดือนละครั้ง คิดเป็นร้อยละ 95.45 การกำหนดจะไปสังเกตการสอนภาคเรียนละครั้ง คิดเป็นร้อยละ 15.91 และกำหนดจะไปสังเกตการสอนสัปดาห์ละครั้ง คิดเป็นร้อยละ 7.39 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการแจ้งให้ครูได้ทราบกำหนดการสังเกตการสอนล่วงหน้า พบว่า มีการแจ้งให้ครูได้ทราบกำหนดการสังเกตการสอนล่วงหน้า คิดเป็นร้อยละ 84.66 และไม่มีการแจ้งให้ครูได้ทราบล่วงหน้า คิดเป็นร้อยละ 15.34 โดยส่วนใหญ่มีการแจ้งด้วยวาจา และแจ้งในที่ประชุมประจำเดือน คิดเป็นร้อยละ 100.00 เท่ากัน รองลงมาคือแจ้งด้วยการติดป้ายประกาศที่สำนักงานอำนวยการโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 89.26 ตามลำดับ มีรายละเอียดในตารางข้างล่างดังต่อไปนี้

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละในการแจ้งกำหนดการสังเกตการสอนของครูให้ทราบล่วงหน้า

การเตรียมการก่อนการสังเกตการสอน	ผู้ให้ข้อมูล	
	จำนวน (N=176)	ร้อยละ
การแจ้งกำหนดการสังเกตการสอนของครูให้ทราบล่วงหน้า		
1 โรงเรียนมีการกำหนดเวลาการไปสังเกตการสอนของผู้นิเทศ		
- ไม่มี	8	4.55
- มี	168	95.45
การกำหนดเวลาการไปสังเกตการสอน คือ		
- ไปสังเกตการสอนสัปดาห์ละครั้ง	13	7.73
- ไปสังเกตการสอนเดือนละครั้ง	168	100.00
- กำหนดการไปสังเกตการสอนภาคเรียนละครั้ง	28	16.67
2 วิธีการแจ้งให้ครูผู้สอนได้ทราบกำหนดการการสังเกตการสอนล่วงหน้า		
- ไม่มี	27	15.34
- มี	149	84.66
แจ้งให้ครูได้ทราบตาม		
- ทำหนังสือแจ้งเป็นรายบุคคล	16	10.73
- แจ้งด้วยวาจา	149	100.00
- ติดป้ายประกาศที่สำนักงานอำนวยการโรงเรียน	133	89.26
- แจ้งในที่ประชุมประจำเดือน	149	100.00
- แจ้งในที่ประชุมหมวดวิชา	112	75.17

การกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ในการสังเกตการสอน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายในการสังเกตการสอน พบว่า มีการกำหนดนโยบายในการสังเกตการสอน คิดเป็นร้อยละ 100.00 โดยส่วนใหญ่ดำเนินการตามนโยบายที่กระทรวงอบรม เยาวชน และกีฬา กำหนดให้ ติดตามความก้าวหน้าในการจัดการเรียนการสอนของครูในชั้นเรียนทันตามกำหนดการของกระทรวงหรือไม่ คิดเป็นร้อยละ 100.00 เท่ากัน และรองลงมาเพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการเรียนการสอนเพื่อเป็นแนวทางนำไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู คิดเป็นร้อยละ 91.48 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ในการไปสังเกตการสอน พบว่า มีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการไปสังเกตการสอน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ส่วนใหญ่เพื่อให้ครูได้มีการเตรียมแผนการเรียนการสอนล่วงหน้าก่อนการสอนทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 100.00 เพื่อศึกษาปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนของครู คิดเป็นร้อยละ 92.61 และ เพื่อศึกษาพฤติกรรมกรรมการสอนของครูและนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 91.48 ตามลำดับ ดังมีรายละเอียดในตารางข้างล่างดังต่อไปนี้

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ในการสังเกตการสอน

การเตรียมการก่อนการสังเกตการสอน	ผู้ให้ข้อมูล	
	จำนวน (N=176)	ร้อยละ
การกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ในการสังเกตการสอน		
1 การกำหนดนโยบายในการสังเกตการสอน		
- ไม่มี	-	-
- มี นโยบายในการสังเกตการสอน คือ	176	100.00
- ดำเนินการตามนโยบายที่กระทรวงกำหนดให้	176	100.00
- ติดตามความก้าวหน้าในการจัดการเรียนการสอนของครูในชั้นเรียน ทันตามกำหนดการของกระทรวงหรือไม่	176	100.00
- การวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนการสอนเพื่อเป็นแนวทางนำไป พัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู	161	91.48
- การประเมินการจัดการเรียนการสอนของครู	156	88.64
2 การกำหนดวัตถุประสงค์ในการไปสังเกตการสอน		
- ไม่มี	-	-
- มี กำหนดวัตถุประสงค์ เพื่อ	176	100.00
- ให้ครูมีการเตรียมแผนการ เรียนการสอนล่วงหน้าก่อนการ สอนทุกครั้ง	176	100.00
- ให้ครูได้พัฒนาพฤติกรรมการสอนและสร้างความมั่นใจให้กับ ตนเอง	160	90.91
- ศึกษาปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมการจัด การเรียนการสอนของครู	163	92.61
- ศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูและนักเรียน	161	91.48
- ประเมินการจัดการเรียนการสอนของครู	148	84.09
- จับผิดการปฏิบัติการสอนของครู	63	35.80

การเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการสังเกตการสอน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเตรียมเครื่องมือก่อนการสังเกตการสอน พบว่า มีการเตรียมเครื่องมือก่อนการสังเกตการสอน คิดเป็นร้อยละ 100.00 โดยส่วนใหญ่ใช้เครื่องมือของกระทรวงอบรม ยาวชน และกีฬา ที่กำหนดให้ คิดเป็นร้อยละ 100.00 รองลงมาผู้นิเทศและครูร่วมกันจัดทำเครื่องมือ คิดเป็นร้อยละ 42.61 ตามลำดับ ส่วนหลักการในการเลือกเครื่องมือนิเทศการสอน พบว่า มีหลักการเลือกเครื่องมือเป็นเครื่องมือที่กระทรวงกำหนดให้ คิดเป็นร้อยละ 100.00 และเป็นเครื่องมือวิเคราะห์พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูได้ คิดเป็นร้อยละ 93.75 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับจุดประสงค์ของเครื่องมือที่นำไปใช้ พบว่า ส่วนใหญ่ใช้เพื่อประเมินการจัดการเรียนการสอนของครู คิดเป็นร้อยละ 97.73 เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมของครู คิดเป็นร้อยละ 94.32 และเพื่อสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 93.75 ตามลำดับ ดังมีรายละเอียดในตารางข้างล่างดังต่อไปนี้

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละการเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการสังเกตการสอน

การเตรียมการก่อนการสังเกตการสอน	ผู้ให้ข้อมูล	
	จำนวน (N=176)	ร้อยละ
การเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการสังเกตการสอน		
1 การเตรียมเครื่องมือก่อนการสังเกตการสอน		
- ไม่มี	-	-
- มี	176	100.00
การเตรียมเครื่องมือไปสังเกตการสอน คือ		
- ใช้เครื่องมือของกระทรวงที่กำหนดให้	176	100.00
- ผู้นิเทศและครูร่วมกันจัดทำเครื่องมือ	75	42.61
- ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือตำราต่าง ๆ	-	-
2 หลักการในการเลือกเครื่องมือสังเกตการสอน		
- ไม่มี	-	-
- มี	176	100.00
หลักการในการเลือกเครื่องมือ คือ		
- เป็นเครื่องมือที่วิเคราะห์พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูได้	165	93.75
- เป็นเครื่องมือที่กระทรวงกำหนดให้	176	100.00
- เป็นเครื่องมือที่มีความสอดคล้องกับความต้องการในการแก้ปัญหาของครู	41	23.30
- เลือกใช้เครื่องมือที่หลากหลายตามความต้องการของผู้นิเทศ	-	-
3 เครื่องมือที่ท่านได้เตรียมหรือกำหนดนำไปใช้มีจุดประสงค์ คือ		
- เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมของครู	166	94.32
- เพื่อสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน	165	93.75
- เพื่อประเมินการจัดการเรียนการสอนของครู	172	97.73

การตรวจแผนการสอน และสมุดรายงาน 4 เล่ม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการกำหนดให้ครูส่งแผนการสอนล่วงหน้า พบว่า ส่วนใหญ่กำหนดให้ครูส่งแผนการสอนล่วงหน้า คิดเป็นร้อยละ 100.00 โดยให้ส่งล่วงหน้าก่อนเปิดภาคเรียน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ให้ครูส่งแผนการสอนล่วงหน้าก่อนทุก ๆ สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 81.25 และให้ครูส่งแผนการสอนล่วงหน้าก่อนชั่วโมงที่สอน 76.70 ตามลำดับ ส่วนการตรวจแผนการสอน พบว่า มีการตรวจความถูกต้องของเนื้อหาบทเรียน ความถูกต้องในการกำหนดลำดับขั้นตอนในการสอน ตรวจการใช้สื่อ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับเนื้อหา และตรวจวิธีการวัดประเมินผลหลังการสอน คิดเป็นร้อยละ 100.00 เท่ากัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการตรวจสอบบันทึกรายงาน 4 เล่มของครู พบว่า ส่วนใหญ่มีการตรวจคิดเป็นร้อยละ 100.00 โดยตรวจดูว่าครูมีสมุดบันทึกเกี่ยวกับการเรียนการสอนหรือไม่ มีสมุดบันทึกเกี่ยวกับการขาดเรียนของนักเรียนหรือไม่ มีสมุดบันทึกการประชุมต่าง ๆ ของโรงเรียนหรือไม่ มีสมุดบันทึกคะแนนของนักเรียนแต่ละเดือนหรือไม่ และตรวจดูว่าครูได้ทำการบันทึกอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอหรือไม่ พบว่า ทั้ง 5 ประเด็นนี้ คิดเป็นร้อยละ 100.00 เท่ากันทุกประเด็น ตามลำดับ ดังมีแสดงรายละเอียดในตารางข้างล่างดังต่อไปนี้

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละการตรวจแผนการสอนและสมุดรายงาน 4 เล่ม

การเตรียมการก่อนการสังเกตการสอน	ผู้ให้ข้อมูล	
	จำนวน (N=176)	ร้อยละ
การตรวจแผนการสอน และสมุดรายงาน 4 เล่ม		
1 การกำหนดให้ครูส่งแผนการสอนล่วงหน้า		
- ไม่มี	-	-
- มี กำหนดให้ครูส่งแผนการสอน คือ	176	100.00
- ให้ส่งล่วงหน้าก่อนชั่วโมงที่สอน	135	76.70
- ให้ส่งล่วงหน้าก่อนทุก ๆ สัปดาห์	143	81.25
- ให้ส่งล่วงหน้าก่อนเปิดภาคเรียน	176	100.00
- อนุญาตให้ครูส่งตามความพร้อมของครู	99	56.25
2 การตรวจแผนการสอนของครูในเรื่อง		
- ความถูกต้องของเนื้อหาบทเรียน	176	100.00
- ความถูกต้องในการกำหนดลำดับขั้นตอนในการสอน	176	100.00
- การใช้สื่อ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับเนื้อหา	176	100.00
- วิธีการวัดประเมินผลหลังการสอน	176	100.00
3 การตรวจสอบบันทึกรายงาน 4 เล่มของครู		
- ไม่มี	-	-
- มี คือมีการตรวจดังนี้	176	100.00
- ตรวจสอบว่าครูมีสมุดบันทึกเกี่ยวกับการเรียนการสอนหรือไม่	176	100.00
- ตรวจสอบว่าครูมีสมุดบันทึกเกี่ยวกับการขาดเรียนของนักเรียนหรือไม่	176	100.00
- ตรวจสอบว่าครูมีสมุดบันทึกการประชุมต่าง ๆ ในโรงเรียนหรือไม่	176	100.00
- ตรวจสอบว่าครูมีสมุดบันทึกคะแนนของนักเรียนแต่ละเดือนหรือไม่	176	100.00
- ตรวจสอบว่าครูได้ทำการบันทึกอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอหรือไม่	176	100.00

การสังเกตการสอน

การสังเกตสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการสังเกตการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน พบว่าส่วนใหญ่ผู้นิเทศสังเกตเห็นว่าครูมีการตรวจความสะอาดในชั้นเรียน วินัยของนักเรียนและความเรียบร้อยในชั้นเรียน ครูมีการตรวจการแต่งกายของนักเรียนตามกฎข้อบังคับของโรงเรียน และสังเกตครูมีการจัดโต๊ะเก้าอี้ให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและเลือกที่นั่งให้นักเรียนตามความเหมาะสมทุกประเด็น คิดเป็นร้อยละ 100.00 เท่ากัน ดังมีแสดงรายละเอียดในตารางข้างล่างดังต่อไปนี้

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละการสังเกตสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน

การสังเกตการสอน	ผู้ให้ข้อมูล	
	จำนวน (N=176)	ร้อยละ
การสังเกตสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน		
1 การสังเกตการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน มีการสังเกต ดังนี้		
- ครูมีการตรวจความสะอาดในชั้นเรียน วินัยของนักเรียนและความเรียบร้อยในชั้นเรียน	176	100.00
- ครูมีการตรวจการแต่งกายของนักเรียนตามกฎข้อบังคับของโรงเรียนหรือไม่	176	100.00
- ครูมีการจัดโต๊ะเก้าอี้ให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและเลือกที่นั่งให้นักเรียนตามความเหมาะสมหรือไม่	176	100.00

การสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูในชั้นเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู พบว่า ส่วนใหญ่ ผู้นิเทศทำการสังเกตปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ความสามารถในการควบคุมนักเรียนในชั้นเรียนและความรู้ความสามารถในการสอนเนื้อหาบทเรียน คิดเป็นร้อยละ 100.00 เท่ากัน สังเกตดูการกระตุ้นความสนใจนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 97.73 และสังเกตดูความเหมาะสมในการแต่งกายของครูคิดเป็นร้อยละ 97.16 ตามลำดับ

ส่วนการปฏิบัติตนในการสังเกตการสอนของผู้นิเทศ พบว่า ผู้นิเทศเข้าไปนั่งในชั้นเรียนก่อนครูเริ่มการเรียนการสอน นั่งสังเกตการสอนตั้งแต่ต้นชั่วโมงจนจบการสอนของครูในชั่วโมงนั้น ๆ และนั่งบันทึกข้อมูลตรงตามที่เห็นไม่บันทึกตามความคิดเห็นหรือความรู้สึกส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 100.00 100.00 และ 100.00 เท่ากัน

ส่วนการใช้เครื่องมือนิเทศการสอนในการสังเกตการสอน พบว่า มีการใช้เครื่องมือแบบบันทึกการสังเกต คิดเป็นร้อยละ 100.00 และใช้สังเกตการสอนเชิงปริมาณ คิดเป็นร้อยละ 81.82 ตามลำดับ ดังมีรายละเอียดในตารางข้างล่างดังต่อไปนี้

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูในชั้นเรียน

การสังเกตการสอน	ผู้ให้ข้อมูล	
	จำนวน (N=176)	ร้อยละ
การสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูในชั้นเรียน		
1 สังเกตพฤติกรรมการสอนของครู ด้าน		
- ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน	176	100.00
- ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียนในชั้นเรียน	168	95.45
- การกระตุ้นความสนใจนักเรียน	172	97.73
- ความเหมาะสมในการแต่งกายของครู	171	97.16
- ความสามารถในการควบคุมนักเรียนในชั้นเรียน	176	100.00
- ความเหมาะสมในการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนของครู	167	94.89
- ความรู้ความสามารถในการสอนเนื้อหาบทเรียน	176	100.00
- มีการเสริมแรงและให้กำลังใจนักเรียน	160	90.91
- การสรุปบทเรียน	161	91.48

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูในชั้นเรียน (ต่อ)

การสังเกตการสอน	ผู้ให้ข้อมูล	
	จำนวน (N=176)	ร้อยละ
2 การปฏิบัติตนในการสังเกตการสอนของผู้นิเทศ		
- เลือกที่นั่งในจุดที่มองเห็นอย่างทั่วถึงโดยไม่รบกวนการเรียนการสอนของครูและนักเรียน	170	96.59
- เข้าไปนั่งในชั้นเรียนก่อนครูเริ่มการเรียนการสอน	176	100.00
- นั่งสังเกตการสอนตั้งแต่ต้นชั่วโมงจนจบการสอนของครูในชั่วโมงนั้น ๆ	176	100.00
- เข้าไปนั่งในชั้นเรียนหลังจากครูเริ่มสอนไปแล้ว	-	-
- นั่งบันทึกข้อมูลตรงตามที่เห็นไม่บันทึกตามความคิดเห็นหรือความรู้สึกส่วนตัว	176	100.00
3 การใช้เครื่องมือสังเกตการสอนในการสังเกตการสอน		
- แบบบันทึกการสังเกตการสอน	176	100.00
- แบบสังเกตการสอนเชิงปริมาณ	144	81.82

การดำเนินการหลังการสังเกตการสอน

การวิเคราะห์ผลจากการสังเกตการสอนของครู

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของครู พบว่า ส่วนใหญ่วิเคราะห์เกี่ยวกับวิธีสอนและกิจกรรมการสอนของครู กระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู คิดเป็นร้อยละ 100.00 เท่ากัน และวิเคราะห์เทคนิควิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในชั้นเรียน คิดเป็นร้อยละ 97.73 ตามลำดับ ส่วนการให้ครูมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตการสอน พบว่า ให้ครูมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตการสอน คิดเป็นร้อยละ 69.89 และไม่มีการให้ครูมีส่วนร่วม คิดเป็นร้อยละ 30.11 โดยให้ครูร่วมกันพิจารณาพฤติกรรมที่จะคงไว้ และร่วมกันพิจารณาพฤติกรรมที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลง คิดเป็นร้อยละ 100.00 เท่ากัน ดังมีรายละเอียดในตารางข้างล่างดังต่อไปนี้

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละการวิเคราะห์ผลหลังการสังเกตการสอนของครู

การดำเนินการหลังการสังเกตการสอน	ผู้ให้ข้อมูล	
	จำนวน	ร้อยละ (N=176)
การวิเคราะห์ผลจากการสังเกตการสอนของครู		
1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของครู วิเคราะห์เกี่ยวกับเรื่อง		
- วิธีการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนเพื่อให้มีการดึงดูดความสนใจ ของนักเรียน	130	73.86
- วิธีสอนและกิจกรรมการสอนของครู	176	100.00
- กระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู	176	100.00
- การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน	162	92.05
- เทคนิควิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในชั้นเรียน	172	97.73
2 การให้ครูมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตการสอน		
- ไม่มี	53	30.11
- มี	123	69.89
โดยให้ครูมีส่วนร่วมในเรื่อง ดังนี้		
- ร่วมกันพิจารณาพฤติกรรมที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลง	123	100.00
- ร่วมกันพิจารณาจุดเด่นและพฤติกรรมที่จะคงไว้	123	100.00

การประชุมแจ้งผลหลังการสังเกตการสอน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประชุมหลังการสังเกตการสอนร่วมกับครู พบว่า ส่วนใหญ่มีการประชุมหลังการสังเกตการสอนร่วมกับครู คิดเป็นร้อยละ 100.00 โดยประชุมหลังจากครูสอนเสร็จในช่วงโมงนั้น ๆ คิดเป็นร้อยละ 100.00 และประชุมหลังการสังเกตการสอนหนึ่งวัน คิดเป็นร้อยละ 67.05 ตามลำดับ ส่วนวัตถุประสงค์ในการประชุมกับครูหลังการสังเกตการสอน พบว่า ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครูเกี่ยวกับผลการสังเกตการสอนของครู คิดเป็นร้อยละ 100.00 เพื่อร่วมกันพิจารณาหาวิธีการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครู คิดเป็นร้อยละ 88.07 และเพื่อพิจารณาหาแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู คิดเป็นร้อยละ 76.14 ตามลำดับ

ส่วนการให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการสังเกตการสอนของผู้นิเทศ พบว่า ส่วนใหญ่มีการชื่นชมพฤติกรรมการสอนที่เด่นและน่าสนใจก่อน คิดเป็นร้อยละ 100.00 มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้นิเทศกับครู คิดเป็นร้อยละ 98.30 และเปิดโอกาสให้ครูได้เสนอความคิดเห็นและความรู้สึกของตนเองก่อนการให้ข้อมูลย้อนกลับ คิดเป็นร้อยละ 62.50 ตามลำดับ ดังมีรายละเอียดในตารางข้างล่างดังต่อไปนี้

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละการประชุมหลังการสังเกตการสอน

การดำเนินการหลังการสังเกตการสอน	ผู้ให้ข้อมูล	
	จำนวน (N=176)	ร้อยละ
การประชุมแจ้งผลหลังการสังเกตการสอน		
1 การประชุมหลังการสังเกตการสอนร่วมกับครู		
- ไม่มี	-	-
- มี	176	100.00
การประชุม คือ		
- ประชุมหลังจากการสอนเสร็จในช่วงนั้น ๆ	176	100.00
- ประชุมหลังการสังเกตการสอนหนึ่งวัน	118	67.05
2 วัตถุประสงค์ในการประชุมกับครูหลังจบการสังเกตการสอน คือ		
- เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครูเกี่ยวกับผลการสังเกตการสอนของครู	176	100.00
- เพื่อร่วมกันพิจารณาหาวิธีการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครู	155	88.07
- เพื่อพิจารณาหาแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู	134	76.14
3 การให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการสังเกตการสอนของผู้นิเทศ		
- ชื่นชมพฤติกรรมการสอนที่เด่นและน่าสนใจก่อน	176	100.00
- เปิดโอกาสให้ครูได้เสนอความคิดเห็นและความรู้สึกของตนเองก่อนการให้ข้อมูลย้อนกลับ	110	62.50
- ใช้วิธีการสนทนาซักถามจนครูสามารถระบุจุดบกพร่องของตนเองได้	95	53.98
- กระตุ้นให้ครูสรุปผลจุดดี จุดด้อยด้วยตนเอง	95	53.98
- มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้นิเทศกับครู	173	98.30

การแนะนำวิธีการจัดการเรียนการสอนเพิ่มเติมและการติดตามพัฒนาการของครู

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการแนะนำวิธีการจัดการเรียนการสอนเพิ่มเติมแก่ครู พบว่า ส่วนใหญ่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการควบคุมนักเรียนในชั้นเรียน และให้ครูแสวงหายุทธวิธีต่าง ๆ ในการนำมาปรับปรุงและพัฒนาการสอนด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 100.00 เท่ากัน รองลงมา มีการสาธิตวิธีสอนที่ตนมีประสบการณ์ให้แก่ครูผู้ได้รับการนิเทศดูวิธีสอน คิดเป็นร้อยละ 97.16 และแนะนำวิธีการสร้างสื่อประกอบการสอนแก่ครู คิดเป็นร้อยละ 92.05 ตามลำดับ

ส่วนการติดตามพัฒนาการการจัดการเรียนการสอนของครู พบว่า ส่วนใหญ่มีการติดตามพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูคิดเป็นร้อยละ 80.11 และไม่มีการติดตาม คิดเป็นร้อยละ 19.89 ติดตามโดยการสังเกตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนในครั้งต่อไป คิดเป็นร้อยละ 100.00 รองลงมา โดยการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียนกับครูในชั้นเรียน คิดเป็นร้อยละ 95.04 และโดยการสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนในขณะที่ครูสอน คิดเป็นร้อยละ 92.20 ตามลำดับ ดังมีรายละเอียดในตารางข้างล่างดังต่อไปนี้

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละการแนะนำวิธีการจัดการเรียนการสอนเพิ่มเติมและการติดตามพัฒนาการของครู

การดำเนินการหลังการสังเกตการสอน	ผู้ให้ข้อมูล	
	จำนวน (N=176)	ร้อยละ
การแนะนำวิธีการจัดการเรียนการสอนเพิ่มเติมและการติดตามพัฒนาการของครู		
1 การแนะนำวิธีการจัดการเรียนการสอนเพิ่มเติมแก่ครู		
- ให้ออกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนแก่ครูเพื่อเอาไปอ่านและเรียนรู้วิธีสอนเพิ่มเติม	108	61.36
- สาธิตวิธีสอนที่ท่านเคยมีประสบการณ์ให้ครูดูวิธีสอน	171	97.16
- ให้คำแนะนำวิธีการควบคุมนักเรียนในชั้นเรียน	176	100.00
- แนะนำวิธีการสร้างสื่อประกอบการสอนแก่ครู	162	92.05
- แนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียน	161	91.48
- ให้ครูแสวงหาวิทยวิธีต่าง ๆ ในการนำมาปรับปรุงและพัฒนาการสอนด้วยตนเอง	176	100.00
2 การติดตามพัฒนาการการจัดการเรียนการสอนของครู		
- ไม่มี	35	19.89
- มี	141	80.11
ติดตามโดยวิธีการดังนี้		
- โดยการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียนกับครูในชั้นเรียน	134	95.04
- โดยการสังเกตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนในครั้งต่อไป	141	100.00
- โดยการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนของนักเรียนในขณะครูสอน	130	92.20
- ติดตามดูจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน	120	85.11

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศการสอน

ผู้ตอบแบบสอบถามไม่มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองของครู

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองของครู

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดกำแพงเพชร ราชอาณาจักรกัมพูชา จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านการเตรียมการสอน ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการประเมินตนเอง พบว่า

ด้านการเตรียมการสอน

การทำแผนการสอน

ในการทำแผนการสอน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนตั้งแต่ก่อนปีการศึกษา ค.ศ. 2000 มีความลำบากในการเขียนแผนการสอน เพราะตามหลักสูตรเก่า ก่อนปีค.ศ. 2000 โรงเรียนมีเฉพาะหนังสือสำหรับสอนนักเรียนเท่านั้น และโรงเรียนมีความเคร่งครัดกับการสอนของครูอย่างมาก เพราะฉะนั้น ครูทุกคนต้องศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โรงเรียนเป็นผู้กำหนดบทเรียนที่ต้องสอนให้ครูทุกคนว่า ต้องสอนเนื้อหาอะไรบ้างในหนึ่งภาคเรียน หลังจากนั้นครูต้องวิเคราะห์เนื้อหาในหนังสือเรียนมาเขียนแผนการสอน โดยเขียนตามรูปแบบที่กระทรวงกำหนดให้

“ก่อนปีการศึกษา ค.ศ. 2000 – 2001 โรงเรียนใช้หลักสูตรเก่า ดังนั้นเรามีความลำบากเล็กน้อย เพราะเรามีแต่หนังสือที่ใช้สอนนักเรียนในชั้นเรียนโดยเราต้องมาศึกษารายละเอียดของเนื้อหาบทเรียนทุกบทเรียน เพื่อนำมากำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดเนื้อหาที่ต้องสอนในแต่ละชั่วโมง กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนลงในการสอนด้วยตนเอง...”

(ครู ญัญ เร็ต โรงเรียนวิทยาลัยกำแพงเพชร)

ปัจจุบันกระทรวงมีการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรใหม่ แต่ยังคงกำหนดให้ครูต้องมีการเตรียมแผนการสอนเหมือนเดิม โดยกระทรวงแจกหนังสือคู่มือครู ซึ่งการกำหนดชั่วโมงในแต่ละบทเรียนและมีตัวอย่างเพิ่มเติม เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกแก่ครูทำให้ครูมีเวลาในการค้นคว้าหาเนื้อหาบทเรียนมาเพิ่มเติมได้มากขึ้น การเขียนแผนการสอนตามรูปแบบของกระทรวงกำหนดให้ครูต้องเขียนแผนละหนึ่งชั่วโมง โดยแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน

“การเขียนแผนการสอนเราก็ดำเนินไปทุก ๆ ไปนั่นการเขียนแผนการสอนก็มี 5 ชั้น แต่ส่วนมากก็จะมีมีความแตกต่างกันในชั้นการสอนบทเรียนใหม่ ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นขึ้นอยู่กับครูแต่ละคน เฉพาะผม ก่อนเขียนแผนการสอนผมก็ศึกษาเนื้อหาในบทเรียนและสาระที่จะสอนในชั่วโมงนั้น ๆ ให้เข้าใจก่อน แล้วดูวัตถุประสงค์ที่กระทรวงได้กำหนดไว้ในหนังสือคู่มือครู และก็นำมาปรับเปลี่ยนวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ผมต้องการให้นักเรียนเรียนรู้ เลือกและกำหนดกิจกรรมการสอน จัดลำดับกิจกรรมการสอนตามขั้นตอน ระบุสื่อการสอนและวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน...”

(ครู จำเริญ ผัด โรงเรียนวิทยาลัยกำปงเฌอติเยล)

การเขียนแผนการสอนมี 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 คือ เป็นขั้นที่ครูกำหนดกิจกรรมของตนเองว่าเมื่อเข้าไปในชั้นเรียนครูทำการตรวจความสะอาดในชั้นเรียน ตรวจวินัย สำนวณจำนวนนักเรียนที่มาเรียนและขาดเรียน ตรวจการแต่งกายและสุขอนามัยของนักเรียน โดยดำเนินการก่อนจะเริ่มสอน เพื่อบันทึกลงในสมุดบันทึกจำนวนนักเรียนที่ไม่มาเรียน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับครูทุกคนที่ต้องปฏิบัติทุกครั้ง เพื่อเป็นหลักฐานว่านักเรียนคนไหนที่ขาดเรียนหรือไม่เข้าเรียนมากน้อยเพียงใด เพราะทุกโรงเรียนมีกฎระเบียบในการลงโทษนักเรียนที่ขาดเรียนเกินจำนวนครั้งที่โรงเรียนอนุญาตให้หยุด อาจจะได้สอบเลื่อนชั้น ดังนั้นครูจำเป็นต้องบันทึกจำนวนนักเรียนทุกครั้งก่อนเริ่มสอน ซึ่งในขั้นนี้ส่วนใหญ่ใช้เวลาประมาณ 5 นาที

ขั้นที่ 2 คือ ขั้นทบทวนและนำสู่บทเรียนใหม่ ในขั้นนี้ก่อนจะสอนบทเรียนใหม่ ครูมีการทบทวนบทเรียนเก่าที่ได้สอนไปในชั่วโมงที่แล้ว ครูทุกคนรู้ว่าตนเองได้สอนอะไรไปบ้างและสอนถึงหัวข้ออะไรในบทเรียน การถามนักเรียนว่าชั่วโมงที่แล้วครูสอนถึงไหนหรือได้สอนอะไรไปบ้าง ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติ เพราะเป็นการกระทำที่ถือว่าผิดจรรยาบรรณครู และจะทำให้เด็กหมดความเชื่อมั่นในตัวครูคิดว่าครูไม่ได้เอาใจใส่หรือไม่มีความตั้งใจที่จะสอน ซึ่งในขั้นนี้ครูพยายามคิดหาวิธีการทำอย่างไรจึงจะดึงดูดความสนใจและเข้าใจให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น มีความกล้าอยากจะทำคำถาม ครูกำหนดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนไว้ในแผนการสอนเพื่อดำเนินการเรียนการสอนได้ต่อเนื่อง เช่น การทำแบบฝึกหัดทบทวน การถาม-ตอบทบทวนเนื้อหาเดิม

ขั้นที่ 3 คือ ขั้นสอนบทเรียนใหม่ ในการจัดทำแผนการสอนครูมีการกำหนดกิจกรรมของครูและกิจกรรมของนักเรียน ว่าครูต้องทำอะไรและนักเรียนทำกิจกรรมอะไรบ้าง ตัวอย่างเช่น ในแผนการสอนครูกำหนดกิจกรรมตนเองว่าเขียนหัวข้อบทเรียนใหม่บนกระดานดำ ประเด็นเนื้อหาบทเรียน และกำหนดกิจกรรม เช่น ให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม จัดบันทึกเนื้อหาครูสรุปสั้น ๆ เป็นต้น

ขั้นที่ 4 คือ ขั้นวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ครูแต่ละคนจะมีความแตกต่างกัน ครูบางคนประเมินผลโดยการถามตอบ แต่ครูบางคนประเมินผลโดยการให้ทำงานเป็นกลุ่มหรือให้ทำ

แบบฝึกหัดเป็นรายบุคคล เป็นต้น การกำหนดกิจกรรมการวัดและประเมินผลนั้นอยู่กับความถนัดของครูแต่ละคนและวิธีการจัดการเรียนการสอนด้วย และต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของบทเรียน

ขั้นที่ 5 คือ ขั้นการมอบหมายการบ้านให้ไปทำที่บ้าน ขั้นนี้เป็นขั้นสุดท้ายในการเขียนแผนการสอน ซึ่งครูมีการกำหนดว่าการบ้านที่จะให้นักเรียนทำมีอะไรบ้าง

ในการเตรียมการสอน ครูจำเป็นต้องบริหารเวลาในรายวิชาที่ตนเองรับผิดชอบเพื่อให้สอดคล้องและสอนทันเวลาตามหลักสูตรที่ได้กำหนดให้ โดยการดูจากชั่วโมงสอนสัปดาห์ละกี่ชั่วโมง หลังจากนั้นก็นำมากำหนดแบ่งเวลาให้เหมาะสมกับเนื้อหาของบทเรียน

แหล่งข้อมูลหรือแหล่งค้นคว้าเพื่อทำแผนการสอน ครูใช้หนังสือสำหรับนักเรียน หนังสือคู่มือครูและใช้เอกสารตอนเรียนปริญญาตรีมาประกอบ และบางครั้งของบประมาณจากโรงเรียนไปซื้อหนังสือ ที่จำเป็นต้องใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพราะโรงเรียนมีงบประมาณตามโครงการ PB (Project Budget) ที่กระทรวงกำหนดให้ใช้จ่ายตามความจำเป็นและความเหมาะสม ในปัจจุบันครูมีเอกสารและแหล่งค้นคว้าเพิ่มเติมมากขึ้น นอกจากหนังสือเรียน หนังสือคู่มือ และเอกสารสมัยเรียนปริญญาตรีแล้ว ครูสามารถได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต

การเลือกเนื้อหา

การเลือกเนื้อหา พบว่า ในประเทศกัมพูชากระทรวงเป็นผู้กำหนดหลักสูตรให้ครูและนักเรียนใช้หนังสือเหมือนกันทุกโรงเรียนทั่วประเทศ ครูมีหน้าที่สอนให้ทันตามเนื้อหาที่กระทรวงกำหนดให้ ครูส่วนใหญ่นอกจากสอนตามเนื้อหาในหนังสือแล้ว ยังต้องศึกษาค้นคว้าหาเนื้อหาบทเรียนที่เกี่ยวข้องมาเพิ่มเติมด้วยตนเอง เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และเข้าใจได้เร็วขึ้น ปรับความยากง่ายของเนื้อหาที่ต้องสอนตามความแตกต่างของนักเรียน

“ผมก็เอาเนื้อหาตามในหนังสือที่กระทรวงกำหนดให้ แต่ผมจะเลือกและเพิ่มแบบฝึกหัดที่มีความหลากหลาย มีทั้งแบบง่าย และแบบยาก มีความซับซ้อนขึ้น เพื่อให้นักเรียนได้นำเอาทฤษฎี กฎ หรือสูตรที่ได้เรียนแล้วนำไปประยุกต์ใช้แก้โจทย์แบบฝึกหัด ซึ่งบางทีผมก็ไม่ได้เอาตัวอย่างในหนังสือ แต่ผมจะเอาจากหนังสืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาบทเรียนที่เราสอน ทำให้นักเรียนชอบมาก บางทีผมก็เสริมเนื้อหาใหม่ ๆ ที่ในหนังสือของกระทรวงไม่มี แต่จะไปเกี่ยวข้องกันกับเนื้อหาบทเรียนในระดับมหาวิทยาลัยเมื่อนักเรียนไปเรียนต่อที่มหาวิทยาลัย”

(ครู ภิรมย์ ฮัก โรงเรียนวิทยาลัยตั้งกระซัง)

“ตามที่ผมเคยสอนมา ผมมักจะเตรียมเนื้อหาไว้ก่อน โดยกำหนดไว้ลงในแผนการสอนว่า เราต้องสอนอะไรบ้างในชั่วโมงนั้น เรากำหนดและแบ่งเวลาเพื่อไว้สรุปและทบทวนเนื้อหาที่เราได้สอนให้นักเรียนเพื่อให้เด็กนักเรียนได้จับใจความและง่ายที่จะเข้าใจเนื้อหา...”

(ครู เมียน เย็ง โรงเรียนวิทยาลัยเจียมกัมปงธมอ)

การเลือกวิธีสอนและกิจกรรมการสอน

การเลือกวิธีสอนและกิจกรรมการสอน พบว่า ในปัจจุบันกระทรวงอบรม เยาวชน และกีฬา มีนโยบายให้ครูมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child-Centered) การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูต้องทำการเตรียมวิธีการ การทำแบบฝึกหัดในหนังสือไว้ล่วงหน้า ต้องสังเขปเนื้อหาให้มีความกระชับและเข้าใจได้ง่าย

“ในแผนการสอนของเรา เรามีการเขียนกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนว่าเราทำอะไรบ้าง เราเริ่มสอนอย่างไร แล้วเราให้นักเรียนทำกิจกรรมอะไรบ้างในช่วงเวลานั้น ๆ...”

(ครู ไสของ เสียง โรงเรียนวิทยาลัยรัสมีสไมล์)

“...เราต้องมีการเตรียมกิจกรรมของครูและกิจกรรมของนักเรียนล่วงหน้าโดยเขียนไว้ในแผนการสอนของเราล่วงหน้าเพื่อให้เรารู้และเริ่มสอนได้ตามลำดับและทันเวลาที่เราได้กำหนด เรามีการเตรียมวิธีสอนและกิจกรรมการสอน”

(ครู กองยิ้ม จาย โรงเรียนวิทยาลัยสุนเซนบาลัง)

การผลิตสื่ออุปกรณ์การสอน

เนื่องจากโรงเรียนส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในชนบทห่างไกลจากเมือง ครูมีความขาดแคลนและมีความลำบากในการจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ มีแต่หนังสือคู่มือและตำราเรียน กระทรวงจะมีอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนให้กับโรงเรียนและแจกให้ครูทุกคนที่จำเป็นต้องใช้ประกอบการเรียนการสอน และถ้าโรงเรียนไม่มีแจกให้ ครูต้องทำเรื่องของบประมาณจากโรงเรียนตามโครงการPB (Project budget) เช่น วิชา คณิตศาสตร์ ฟิสิกส์ ครูใช้ เครื่องคิดเลข ไม้เมตร ไม้บรรทัดสามเหลี่ยม วงเวียน เป็นต้น

“...ตามความจริงท่านผู้บริหารโรงเรียนให้เราสอน โดยต้องมีครบถ้วนทั้งแผนการสอน สื่อการสอน และสมุดบันทึกต่าง ๆ แต่เราหายาก และไม่ค่อยจะมีเวลาเตรียมด้วย เราใช้สื่อที่โรงเรียนมีให้เรา เช่นกระดาษแข็ง ไม้บรรทัด วงเวียน โรงเรียนเราไม่มีห้องทดลองเพื่อให้นักเรียนได้ทดลองจริง”

(ครู กองยิ้ม จาย โรงเรียนวิทยาลัยบาลังสุนเซนบาลัง)

“สมัยผมเรียนครูที่พนมเปญ ครูเค้าสอนให้เราทำแผนการสอน และใช้สื่อประกอบการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนได้เห็นภาพจริง เข้าใจง่าย... แต่พอมาสอนที่นี่ผมโดยส่วนใหญ่ก็ไม่ได้ใช้สื่อประกอบหรอก เพราะว่าหายาก โรงเรียนเราก็อยู่ชนบท... เราก้ใช้แต่ ไม้เมตร ไม้บรรทัด สามเหลี่ยม วงเวียน... ที่ได้มาจากโรงเรียนจัดซื้อมาให้”

(ครู กาเดต ชน โรงเรียนวิทยาลัยตัวกะเบล)

การเตรียมการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การเตรียมการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า ครูมีการเขียนบันทึกไว้ในแผนการสอนของครูว่าครูจะใช้การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างไร เช่น การสังเกตกิจกรรมการเรียนของนักเรียน การทำงานกลุ่ม การทำแบบฝึกหัด เป็นต้น ครูเตรียมวัดความรู้ความเข้าใจของนักเรียนโดยจัดทำข้อสอบล่วงหน้าเพื่อไว้สอบประจำเดือน ดูความก้าวหน้าในการเรียนของนักเรียน เพราะว่าทุกโรงเรียนกำหนดให้ครูทุกรายวิชาส่งคะแนนของนักเรียนทุก ๆ ปลายเดือนให้ครูประจำชั้นเพื่อสรุปคะแนนแล้วแจ้งผลคะแนนรวมแต่ละวิชาให้นักเรียนทราบทุกเดือนโดยติดประกาศผลไว้บนกระดานหน้าชั้นเรียน

“สำหรับการเตรียมวิธีการวัดผลการเรียนรู้ของนักเรียน เราจะเขียนไว้ในแผนการสอนของเราว่าเราจะใช้การสังเกตอะไรในขณะเรากำลังสอน ขณะที่เราให้เด็กนักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม หรือตามวิธีการถามเด็ก แต่โดยส่วนใหญ่แล้ว เราจะประเมินตามที่เรากำหนดไว้ในแผนการสอน และเราสามารถรู้ได้ว่ากิจกรรมที่เราได้เตรียมมานั้นเราจะประเมินได้อย่างไร แบบไหน เป็นต้น”

(ครู จำเริญ ผัด โรงเรียนวิทยาลัยกำแพงเพชร)

ด้านการจัดการเรียนการสอน

กระบวนการจัดการเรียนการสอน พบว่า ในชั้นเรียนมีนักเรียนจำนวนมากและการเรียนรู้ก็ต่างกัน สำหรับกิจกรรมการสอนของครู ครูบางคนมีการจัดให้นักเรียนที่เรียนเก่งนั่งกับนักเรียนที่เรียนอ่อนกว่า เพื่อให้เด็กเรียนได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการแบ่งนักเรียนให้นั่งเป็นกลุ่ม กลุ่มละประมาณ 5 – 8 คน แล้วดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนการสอนที่ซึ่งมีการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนตามลำดับ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 เมื่อเข้าไปในชั้นเรียนครูทำการตรวจความสะอาดในชั้นเรียน ตรวจวินัย ตรวจการแต่งกายและสุขอนามัยของนักเรียน สรรวจจำนวนนักเรียนที่ขาดเรียนและมาเรียนว่าในชั่วโมงนั้นมีจำนวนกี่คนชื่ออะไรบ้างแล้วทำการบันทึกใส่ในสมุดบันทึกของตนเอง

ขั้นที่ 2 ขึ้นทบทวนและนำสู่บทเรียนใหม่ ครูบางคนตั้งคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาที่ได้สอนในชั่วโมงที่แล้ว ครูบางคนให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจที่ได้เรียนมาแล้วครูพยายามถามและเลือกตัวอย่างที่มีความเกี่ยวข้องกับประเด็นหรือบทเรียนใหม่ที่จะสอนต่อในชั่วโมงนั้น ๆ

ขั้นที่ 3 ขึ้นสอนบทเรียนใหม่ ในขั้นนี้ครูดำเนินการสอนตามแผนการสอนที่ได้เตรียมไว้ ว่าครูต้องทำกิจกรรมอะไรดำเนินการอย่างไร แล้วให้นักเรียนทำกิจกรรมตามที่กำหนด

ขั้นที่ 4 ขั้นวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน นอกจากการทำแบบฝึก การทดสอบ เพื่อเก็บคะแนนประจำเดือน ครูวัดโดยการสังเกตกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน การเอาใจใส่และตั้งใจเรียน การถามตอบและการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมกลุ่มกับเพื่อน ๆ ในกลุ่ม

ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและมอบหมายการบ้าน หลังจากดำเนินกิจกรรมการสอนตามที่ได้เตรียมมาแล้ว ครูสรุปประเด็นของเนื้อหาที่สำคัญ ๆ ทบทวนใหม่อีกครั้งและมอบหมายการบ้านแล้วนำมาเฉลยพร้อมกันหน้าชั้นเรียนในชั่วโมงต่อไป โดยครูเลือกตัวแทนของนักเรียนให้มาเฉลยหน้าห้องเพียงหนึ่งหรือสองคนเพื่อไม่ให้เสียเวลาที่ต้องสอนเนื้อหาใหม่ในชั่วโมงนั้น

ครูส่วนใหญ่ใช้เทคนิค วิธีสอนที่หลากหลาย มีทักษะการควบคุมชั้นเรียน การสร้างบรรยากาศเพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียน มีการบริหารเวลาสอนเนื้อหาบทเรียนในชั้นเรียนให้จบไปตามกำหนดเวลา เปิดโอกาสให้นักเรียนที่ไม่เข้าใจประเด็นที่ครูสอนได้ซักถาม มีการส่งเสริมให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม

“ขั้นสอนเราสอนโดยการให้เด็กนั่งเป็นกลุ่ม ๆ บางกลุ่มก็มี 5-8 คนขึ้นอยู่กับจำนวนนักเรียนในชั้นเรียน... เราสอนโดยอธิบายหลักการ ทฤษฎี และประเด็นที่สำคัญ ๆ ในบทเรียนพร้อมยกตัวอย่างให้นักเรียนได้ดูและปฏิบัติทำไปด้วย หลังจากสอนเนื้อหาบทเรียนจบเราก็กำหนดให้แต่ละกลุ่มทำแบบฝึกหัด แล้วให้ตัวแทนของกลุ่มขึ้นมาอภิปรายในหน้าชั้นเรียน...สุดท้ายเราก็กสรุปเนื้อหาที่ได้สอนไปอีกครั้งเพื่อทบทวนนักเรียนว่าเราได้เรียนอะไรไปบ้าง”

(ครู ภิรมย์ อັก โรงเรียนวิทยาลัยตั้งกระซัง)

การสอนโดยการบรรยาย อธิบายเนื้อหา จะสอนให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการคิดวิเคราะห์ และการนำไปใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยครูดำเนินการสอนตามแผนการสอนที่ได้เตรียมไว้ มีการยืดหยุ่นเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของสภาพชั้นเรียน แต่ยังคงดำเนินการสอนตามวิธีการในแผนการสอนตามลำดับขั้นทั้ง 5 ชั้นเหมือนเดิม

“ตามการแนะนำของกระทรวง ให้เราสอนนักเรียนแบบเอานักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Child-Centered) แต่คณิตศาสตร์ เราสอนแบบอธิบายไวยากรณ์ ...โดยเราเป็นคนนำ สอนโดยการบรรยาย บรรยายไปด้วย ถามไปด้วย...”

(ครู จำเริญ ผัด โรงเรียนวิทยาลัยกำปงเฌอเตียล)

“...บางครั้งเราสอนแบบให้นักเรียนอ่านแล้วสรุปประเด็นสำคัญ ๆ ของบทเรียนใช้การศึกษาจากตัวอย่างแล้วนำไปสรุปเป็นสูตร... แต่เราทำได้เฉพาะแค่บางเนื้อหาบทเรียนเท่านั้นโดยเราให้นักเรียนศึกษาเนื้อหา ดูตัวอย่างในหนังสือ ให้นักเรียนช่วยกันคิด ช่วยกันทำ...หลังจากที่นักเรียนได้ศึกษาแล้ว เราก็กให้ตัวแทนของนักเรียนขึ้นมาสรุปเขียนบนกระดานหน้าห้องว่าสามารถสรุปได้ว่าเป็นกฎอะไร แล้วนำกฎที่ได้นั้นไปใช้อย่างไร”

(ครู กองยิม จาย โรงเรียนวิทยาลัยสุนเซนบัลลัง)

การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนครูเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนมีการกระตุ้นดึงดูดความสนใจของนักเรียนตลอดเวลา เปิดโอกาสให้นักเรียน มีการถาม ตอบ ส่งเสริมให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ครูมีความเต็มใจและคอยช่วยเหลือเด็กนักเรียนตลอดเวลาในชั้นเรียน

“...ผมมักจะสอนแบบเอานักเรียนมามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนตลอดเวลา เพื่อให้ไม่ให้นักเรียนง่วงนอน หรือสนใจบรรยากาศด้านนอกมากกว่าในชั้นเรียน...”

(ครู เมียน เย็ง โรงเรียนวิทยาลัยเจ็ชฌิมกำปงธม)

“ขณะที่เราสอน เราสร้างบรรยากาศ และสร้างความสัมพันธ์แบบใกล้ชิดสอนโดยแสดงท่าทาง สนุกสนาน แล้วเรากอยกระตุ้นให้เด็กคิดหาแนวทางวิธีการแก้ไข... บางครั้งถ้ามีเวลาก็ให้เด็กออกมา ร้องเพลง หรือก็แต่งเรื่องๆ”

(ครู กาเดต ชน โรงเรียนวิทยาลัยตวลกะเบล)

“...เวลาเราสอนเรามี 50 นาทีเราก็ดูไปตามเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน บางเวลา ถ้าเนื้อหาหายากหรือยาวเราอ่านแบบสรุปสั้น ๆ แล้วให้นักเรียนจดบันทึกตาม แล้วก็ทำแบบฝึกหัดพร้อม ๆ กัน โดยเรากอยช่วยกระตุ้นให้เด็กตอบเพื่อไม่ให้เสียเวลาหรือใช้เวลาามาก”

(ครู ญัญญู เร็ด โรงเรียนวิทยาลัยกำปงธม)

ด้านการประเมินตนเอง

การประเมินการจัดการเรียนการสอนของครู

การประเมินการจัดการเรียนการสอนของครู พบว่า ครูคอยสังเกตความตั้งใจเรียนของนักเรียนกับวิธีสอนของครูว่านักเรียนชอบและเรียนแล้วเข้าใจได้มากน้อยเพียงใดหรือนักเรียนไม่ชอบวิธีสอนของครูเลย โดยครูใช้การสังเกตกิจกรรมการเรียน การถามตอบ กิจกรรมการทำงานในกลุ่ม ความตั้งใจเรียนของนักเรียนในชั้นเรียน และผลการสอบประจำเดือนแต่ละเดือน

“เพื่อประเมินการเรียนการสอนของเราว่าสอนไปนักเรียนชอบเรียนกับเราหรือไม่ชอบ หรือสอนไปนักเรียนเรียนไม่เข้าใจหรืออย่างไร... เราจะติดตามพฤติกรรมของนักเรียนทั้งการมาเรียน การเข้าเรียนในชั้นเรียน การขาดเรียน...นอกจากนี้แล้วเราสังเกตดูความตั้งใจเรียนของเด็ก บางคนก็ตั้งใจเรียนอย่างดี”

(ครู เมียน เย็ง โรงเรียนวิทยาลัยเจ็ชฌิมกำปงธม)

“...โดยปกติผมจะสังเกตดูผลการสอนของผมไปเรื่อย ๆ หลังจากสอนเสร็จแล้วผมมักจะมานั่ง ทบทวนวิธีสอนและการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนของผมว่ามีข้อดีและข้อเสียอะไรบ้าง บางทีผมก็ไม่ทราบว่าการสอนของผมจะได้ผลดีขนาดไหนหรือวิธีสอนของผมทำให้นักเรียนเรียนแล้วรู้สึก

เปื้อ...ผมพยายามหาทางค้นคว้าเอกสารโดยการหาซื้อจากตลาดบ้าง ขอจากเพื่อนบ้าง หาจากอินเทอร์เน็ตบ้าง...”

(ครู ญัญญู เร็ด โรงเรียนวิทยาลัยกำปงธม)

การนำผลการประเมินไปปรับปรุงตนเองของครู

การนำผลการประเมินมาปรับปรุงตนเองของครู พบว่า ครูจะสังเกตพฤติกรรมการเรียน การเอาใจใส่กับการเรียน การตั้งใจเรียน การทำงานกลุ่ม และระดับความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียน แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเอง ครูพยายามหาเทคนิค วิธีสอนเพื่อให้เกิดความดึงดูดใจ กระตุ้นความสนใจให้นักเรียนอยากเรียนและเห็นการเรียนเป็นเรื่องสำคัญกับตัวนักเรียนเอง นอกจากคิดค้นหาวิธีสอนแล้วครูส่วนใหญ่ก็ยังพยายามค้นคว้าเรียนรู้เนื้อหาบทเรียนในหนังสือและตำราต่าง ๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ให้เก่ง รู้ลึก และรู้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น พยายามอ่านและเรียนรู้เนื้อหาบทเรียนในหลักสูตรปรับปรุงใหม่ หาซื้อหนังสือที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่ตนเองสอนจากแหล่งต่าง ๆ หรือขอหนังสือจากเพื่อนครูที่สอนในโรงเรียนอื่นหรือครูในโรงเรียนเดียวกัน อ่านตำราต่างประเทศที่เคยเรียนปริญญาตรีที่กรุงพนมเปญ ครูบางคนไปศึกษาต่อระดับปริญญาโทที่กรุงพนมเปญ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้ตนเองรู้ลึกในศาสตร์วิชาที่ตนเองสอน เพื่อนำมาสอนในโรงเรียนทำให้นักเรียนได้มีความรู้อย่างหลากหลายในวิชานั้น ๆ นอกจากนี้ ครูพยายามค้นคว้าเนื้อหาบทเรียน โจทย์แบบฝึกหัดต่าง ๆ และข้อสอบที่เคยสอบมาแล้ว เพื่อเอาไปสอนพิเศษให้กับนักเรียนที่สนใจและอยากเรียนรู้เพิ่มเติม เสริมความรู้ตนเองนอกจากที่ได้เรียนในชั้นเรียน

อนึ่ง การสอนพิเศษถือว่าเป็นแรงกระตุ้นอย่างหนึ่ง ที่ทำให้ครูมีการประเมินและปรับปรุงพัฒนาตนเองอย่างมาก ครูพยายามศึกษาหาจุดบกพร่องของตนเอง เพื่อนำมาปรับปรุงให้ตนเองมีความรู้และมีวิธีสอนที่น่าสนใจ เพื่อสร้างความมั่นใจและดึงดูดนักเรียนให้มีความสนใจอยากเรียนกับตนเองมากขึ้น ในแต่ละโรงเรียนมีครูจำนวนไม่น้อยที่สอนพิเศษหลังจากเลิกสอนในเวลาราชการเพื่อหารายได้เสริมจากเงินเดือนที่ตนเองได้รับจากรัฐบาล ดังนั้นการพัฒนาตนเองของครู เป็นเรื่องที่ครูมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้ตนเองกลายเป็นครูที่สอนเก่ง มีความโดดเด่นมากกว่าเพื่อนครูที่สอนในศาสตร์สายวิชาเดียวกัน ซึ่งเป็นการแข่งขันโดยใช้ความสามารถและประสบการณ์ร่วมทั้งทักษะต่าง ๆ ในการนำมาใช้ในการสอนเพื่อให้นักเรียนอยากเรียนและได้นำความรู้ที่เรียนนั้นไปสอบแข่งขันในระดับจังหวัด ระดับประเทศ และสอบรับทุนไปเรียนต่อในต่างประเทศ

“...เราพยายามศึกษาหาวิธีสอนที่สามารถสอนนักเรียนให้เข้าใจดี เรามักจะคิดทบทวนวิธีสอนและการให้นักเรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียน ศึกษาค้นคว้าและขอตำรา เอกสารต่าง ๆ จากเพื่อน ๆ ที่เรียนในมหาวิทยาลัยด้วยกัน...”

(ครู จำเริญ ผัด โรงเรียนวิทยาลัยกำปงธม)

“...เราจะสังเกต เราพยายามปรับปรุงตัวเองตลอดเวลา เราจะศึกษาค้นคว้าศึกษาดำเนินการ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเคมี ศึกษาและสร้างโจทย์แบบฝึกหัดให้ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติแก้โจทย์ต่าง ๆ ที่มีความซับซ้อนและต้องใช้การคิดวิเคราะห์การทำปฏิกิริยาทางเคมี เราพยายามพัฒนาทักษะและความรู้ของเราไปเรื่อย ๆ หากคิดสร้างแบบฝึกหัดใหม่ ๆ ตลอดเวลาเอาเวลาว่างจากสอนในช่วงโมงเรียนมาพัฒนาความรู้ของเราเองไม่ว่าตอนเวลาว่าง ๆ หรือตอนกลางคืน...ส่วนมากเราจะใช้เวลาว่างมาศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม”

(ครู ฮอย เลียง โรงเรียนวิทยาลัยกำแพง) (ม)

“... เราพยายามปรับปรุงวิธีสอนของเราเรื่อย ๆ และอ่านและฝึกทำแบบฝึกหัดในหนังสือและในเอกสารเป็นภาษาต่างประเทศต่าง ๆ อย่างเช่น หนังสือภาษาฝรั่งเศส หนังสือภาษาเวียดนาม และหนังสือภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับฟิสิกส์ เราฝึกทำเรื่อย ๆ เพื่อให้เกิดความชำนาญ นอกจากนี้เรายังทำการเตรียมการก่อน ๆ ไปสอนนักเรียนในชั้นเรียน...”

(ครู ภิรมย์ ฮัก โรงเรียนวิทยาลัยตั้งกระซัง) (ม)

“... ผมพัฒนาและปรับปรุงการสอนของผมโดยการใส่ใจสอนนักเรียนในชั้นเรียนโดยการสอนแบบยกตัวอย่างโจทย์จากง่าย ๆ ไปหาโจทย์ที่มีความซับซ้อนมากขึ้นและสอนพิเศษด้วย ผมขยันอ่านและ ฝึกทำแบบฝึกหัดในหนังสือต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน บางทีผมนั่งสังเคราะห์เนื้อหาในแต่ละระดับชั้นเรียนว่ามันเกี่ยวข้องอย่างไรและมีบทเรียนไหนที่เป็นบทเรียนที่มีการเชื่อมโยงกันแบบต่อเนื่องตั้งแต่ชั้นที่ 10 ถึงชั้นที่ 12 แล้วผมพยายามขอเอกสารต่าง ๆ จากเพื่อน ๆ ที่เคยเรียนด้วยกันในสมัยปริญญาตรีและเพื่อน ๆ ครูที่รู้จักกัน และหาซื้อจากร้านขายหนังสือต่าง ๆ เพื่อเอามาอ่าน ฝึกทำ และเอามาสอนพิเศษให้นักเรียน ผมทำแบบนี้เรื่อย ๆ มาตลอด”

(ครู กองยิม จาย โรงเรียนวิทยาลัยฮุนเซนบัลลัง) (ม)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองของครู

ครูกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ไม่มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาตนเอง

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการดำเนินการนิเทศการสอน และการพัฒนาตนเองของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดกำแพงเพชร ราชอาณาจักรกัมพูชา โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการดำเนินงานนิเทศการสอน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดกำแพงเพชร ราชอาณาจักรกัมพูชา และ 2) เพื่อศึกษาการพัฒนาตนเองของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดกำแพงเพชร ราชอาณาจักรกัมพูชา ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่อยู่ในจังหวัดกำแพงเพชร ราชอาณาจักรกัมพูชา จำนวน 20 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2013 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้านการนิเทศการสอน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และครูหัวหน้าหมวดวิชา รวมทั้งสิ้น 240 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 176 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 73.33 และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้านการพัฒนาตนเองของครู ได้แก่ ครูที่มีชื่อเสียงและมีความชำนาญด้านการสอนในแต่ละโรงเรียน โดยสุ่มแบบเจาะจง ซึ่งโรงเรียนจะเป็นผู้คัดเลือกรายชื่อให้ รวมทั้งสิ้นจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลจำแนกเป็นสองฉบับ คือ แบบสอบถาม ค่าสถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ความถี่ และร้อยละ ใช้ตารางประกอบ ส่วนแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างใช้การวิเคราะห์เนื้อหา นำเสนอผลการวิจัยเป็นความเรียง

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ พบว่า มีตำแหน่งเป็นครูหัวหน้าหมวดวิชา เพศชาย มีอายุมากกว่า 40 ปี วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการทำงานในโรงเรียนอยู่ในระหว่าง 6 - 10 ปี มีความรู้ในเรื่องการนิเทศการสอนจากการสนทนากับเพื่อนร่วมงาน

การดำเนินการนิเทศการสอน

การเตรียมการก่อนการสังเกตการสอน

การประชุมก่อนการสังเกตการสอน พบว่า โรงเรียนมีการประชุมแต่งตั้งผู้รับผิดชอบทำหน้าที่สังเกตการสอนในชั้นเรียนโดยส่วนใหญ่แต่งตั้งให้หัวหน้าหมวดวิชาเป็นผู้สังเกตการสอน มีการประชุมเพื่อแจ้งวันเวลาการสังเกตการสอน และชี้แจงการนำผลหลังการสังเกตการสอนมาใช้ในการปรับปรุง

ในครั้งต่อไป ทั้งนี้การประชุมมีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นให้ครูมีการเตรียมแผนการสอนและสมุดบันทึก ที่เกี่ยวกับการสอนไว้ล่วงหน้า

การแจ้งกำหนดการสังเกตการสอนของครูให้ทราบล่วงหน้า พบว่า โรงเรียนมีการแจ้ง กำหนดการให้ครูทราบล่วงหน้า โดยแจ้งให้ครูได้ทราบด้วยวาจา และแจ้งในที่ประชุมประจำเดือน ส่วนใหญ่มีการไปสังเกตการสอนของครูเดือนละครั้ง

การกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ในการสังเกตการสอน พบว่า โรงเรียนมีนโยบายในการ ดำเนินการสังเกตการสอนตามที่กระทรวงกำหนด มีการติดตามการจัดการเรียนการสอนของครูในชั้น เรียนให้ทันตามกำหนดการของกระทรวง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครูมีการเตรียมแผนการสอน ล่วงหน้าก่อนการสอนทุกครั้ง

การเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการสังเกตการสอน พบว่า ผู้นิเทศมีการเตรียมเครื่องมือสำหรับ การสังเกตการสอนโดยใช้เครื่องมือที่กระทรวงกำหนดให้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินการจัด การเรียนการสอนของครู

การตรวจแผนการสอน และสมุดรายงาน 4 เล่ม พบว่า ผู้นิเทศมีการกำหนดให้ครูส่งแผนการ สอนล่วงหน้าก่อนเปิดภาคเรียน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาบทเรียน การกำหนดลำดับขั้นตอน ในการสอน การใช้สื่อ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับเนื้อหา และวิธีการวัดประเมินผลหลังการสอน และมีการ ตรวจสมุดบันทึกรายงาน 4 เล่มของครู สมุดบันทึกเกี่ยวกับการเรียนการสอน สมุดบันทึกเกี่ยวกับการ ขาดเรียนของนักเรียน สมุดบันทึกการประชุม และสมุดบันทึกคะแนนของนักเรียนแต่ละเดือน และตรวจสอบว่าครูได้ทำการบันทึกอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอหรือไม่

การสังเกตการสอน

การสังเกตสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน พบว่า ผู้นิเทศมีการสังเกตสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน โดยดูว่าครูมีการตรวจความสะอาดในชั้นเรียน ตรวจวินัย การแต่งกายของนักเรียนตามกฎข้อบังคับ ของโรงเรียน ตรวจความเรียบร้อยในชั้นเรียน การจัดโต๊ะเก้าอี้ให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและเลือกที่นั่ง ให้นักเรียนตามความเหมาะสมหรือไม่

การสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูในชั้นเรียน พบว่า ผู้นิเทศสังเกตปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู กับนักเรียน ความสามารถในการควบคุมชั้นเรียน ความรู้ความสามารถในการสอนเนื้อหาบทเรียน โดยผู้นิเทศจะเข้าไปนั่งในชั้นเรียนก่อนครูเริ่มการเรียนการสอน และนั่งสังเกตการสอนตั้งแต่ต้นชั่วโมง จนจบ โดยนั่งบันทึกข้อมูลตรงตามที่เห็นไม่บันทึกตามความคิดเห็นหรือความรู้สึกส่วนตัว เครื่องมือที่ ใช้ในการสังเกตการสอนส่วนใหญ่เป็นแบบผสมผสาน

การดำเนินการหลังการสังเกตการสอน

การวิเคราะห์ผลจากการสังเกตการสอนของครู พบว่า ผู้นิเทศให้ครูมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตการสอน โดยร่วมพิจารณาพฤติกรรมที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และพิจารณาจุดเด่นและพฤติกรรมที่จะคงไว้

การประชุมแจ้งผลหลังการสังเกตการสอน พบว่า มีการประชุมร่วมกันหลังการสังเกตการสอน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครูเกี่ยวกับผลการสังเกตการสอน ซึ่งมีเทคนิคด้วยการชื่นชมพฤติกรรมการสอนที่เด่นและน่าสนใจก่อน

การแนะนำวิธีการจัดการเรียนการสอนเพิ่มเติมและการติดตามพัฒนาการของครู พบว่า ผู้นิเทศให้คำแนะนำวิธีการควบคุมชั้นเรียน และแนะนำให้ครูแสวงหาวิทยวิธีต่าง ๆ ในการนำมาปรับปรุงและพัฒนาการสอนด้วยตนเอง มีการติดตามพัฒนาการการจัดการเรียนการสอนของครูด้วยการสังเกตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนในครั้งต่อไป

การพัฒนาตนเองของครู

ผลการศึกษากการพัฒนาตนเองของครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดกำแพงเพชร ในสามด้าน ผลการวิจัยในแต่ละด้านพบว่า

ด้านการเตรียมการสอน

การทำแผนการสอน พบว่า ครูที่เชี่ยวชาญมีประสบการณ์ในการสอน มีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอนด้วยตนเอง โดยการวิเคราะห์เนื้อหาในหนังสือเรียนมาเขียนแผนการสอนตามรูปแบบที่กระทรวงกำหนดให้ 5 ชั้น

แหล่งข้อมูลหรือแหล่งค้นคว้าเพื่อทำแผนการสอน ครูใช้หนังสือเรียน คู่มือครู เอกสารตอนเรียนปริญญาตรีมาประกอบ หนังสือต่างประเทศ และศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต

การเลือกเนื้อหา พบว่า กระทรวงเป็นผู้กำหนดหลักสูตรให้ใช้หนังสือเหมือนกันทุกโรงเรียนทั่วประเทศ ครูมีหน้าที่สอนตามเนื้อหาที่กระทรวงกำหนด ครูส่วนใหญ่ศึกษาค้นคว้าหาเนื้อหาเพิ่มเติมด้วยตนเอง ปรับความยากง่ายของเนื้อหาตามความแตกต่างของนักเรียน

การเลือกวิธีสอนและกิจกรรมการสอน พบว่า กระทรวงมีนโยบายให้ครูมีการจัดการเรียนการสอนโดยให้เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child-centered) ครูต้องเตรียมวิธีการสอน เตรียมแบบฝึกหัดไว้ล่วงหน้า สังเกตเนื้อหาให้มีความกระชับและเข้าใจได้ง่าย

การผลิตสื่ออุปกรณ์การสอน พบว่า ส่วนใหญ่ใช้อุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนที่โรงเรียนแจกให้ เช่น เครื่องคิดเลข ไม้บรรทัด วงเวียน เป็นต้น

การเตรียมการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า ครูมีการเขียนบันทึกไว้ในแผนการสอนว่า ครูจะใช้การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างไร มีการจัดทำข้อสอบล่วงหน้าเพื่อไว้สอบประจำเดือนดูความก้าวหน้าในการเรียนของนักเรียน

ด้านการจัดการเรียนการสอน

ครูมีการแบ่งนักเรียนให้หนึ่งเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5-8 คน ให้นักเรียนที่เรียนเก่งนั่งกับนักเรียนที่เรียนอ่อนกว่า เพื่อให้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามลำดับ 5 ขั้นตอน ครูส่วนใหญ่ใช้เทคนิควิธีสอนที่หลากหลาย ทั้งการบรรยายอธิบายเนื้อหา การสอนให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาต่าง ๆ เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน ส่งเสริมให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม มีทักษะ การควบคุมชั้นเรียน สร้างบรรยากาศเพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียน นอกจากนี้ ครูมีสอนพิเศษนอกเวลาราชการเพื่อหารายได้เพิ่ม และให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนเสริมเพิ่มจากการเรียนในเวลาปกติ

ด้านการประเมินตนเอง

การประเมินการจัดการเรียนการสอนของครู พบว่า ครูคอยสังเกตความตั้งใจเรียนของนักเรียนกับวิธีสอนของครูว่านักเรียนชอบและเรียนแล้วเข้าใจได้มากน้อยเพียงใด สังเกตกิจกรรมการเรียน การถามตอบการทำงาน และผลการสอบประจำเดือน

การนำผลการประเมินไปปรับปรุงตนเองของครู พบว่า ครูจะสังเกตกิจกรรมการเรียน การเอาใจใส่ของนักเรียน ความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียน แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเอง หาเทคนิควิธีสอนเพื่อให้เกิดความดึงดูดใจ กระตุ้นความสนใจนักเรียน พยายามค้นคว้า หาความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาในบทเรียนจากหนังสือและตำราต่าง ๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้มากยิ่งขึ้น หาซื้อหนังสือเกี่ยวกับวิชาที่สอนจากแหล่งต่าง ๆ หรือขออนุญาตจากเพื่อนครูที่สอนในโรงเรียนอื่นหรือครูในโรงเรียนเดียวกัน อ่านตำราต่างประเทศ ครูบางคนไปศึกษาต่อ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้ตนเองรู้จักในศาสตร์วิชาที่ตนเองสอน ค้นคว้าโจทย์แบบฝึกหัดต่าง ๆ และข้อสอบที่เคยสอบมาแล้ว เพื่อเอาไปสอนพิเศษให้กับนักเรียนที่สนใจและอยากเรียนรู้เพิ่มเติม ครูพยายามศึกษาหาจุดบกพร่องของตนเอง เพื่อนำมาปรับปรุงให้ตนเองมีวิธีสอนที่น่าสนใจ สร้างความมั่นใจและดึงดูดนักเรียนให้มีความสนใจอยากเรียนกับตนเองมากขึ้น ซึ่งมีผลต่อการสอนพิเศษที่เป็นการหารายได้เสริมจากเงินเดือน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยการศึกษาการดำเนินการนิเทศการสอน และการพัฒนาตนเองของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดกำแพงเพชร มีผลการวิจัยที่น่าสนใจที่จะนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

การดำเนินการนิเทศการสอน

การเตรียมการก่อนการสังเกตการสอน

การตรวจแผนการสอน โรงเรียนกำหนดให้ครูส่งแผนการสอนล่วงหน้าก่อนเปิดภาคเรียน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาบทเรียน ความถูกต้องในการกำหนดลำดับขั้นตอนในการสอน การใช้สื่อ กิจกรรมที่สอดคล้องกับเนื้อหา และวิธีการวัดประเมินผลหลังการสอน ซึ่งเป็นวิธีการที่ดี ครูได้เตรียมกิจกรรมและวิธีการเรียนการสอนล่วงหน้า ทำให้ครูสามารถจัดข้อผิดพลาดในการดำเนินการสอนในชั้นเรียนได้ ซึ่ง ศศิธร เขียวกอ (2010: ออนไลน์) ได้กล่าวว่า การเตรียมการสอนมีความสำคัญมากจะทำให้ครูสอนอย่างมีทิศทาง สอนตามขั้นตอน สอนได้อย่างราบรื่น อีกทั้งครูสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้ตลอดเวลาตามที่ได้กำหนดผลที่เกิดกับนักเรียนในแต่ละขั้นในแผนการสอนในการจัดการเรียนการสอนต้องดำเนินการไปตามขั้นตอนของแผนการสอนให้ได้ครบทุกขั้นตอนโดยมีการเขียนกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ทั้ง 5 ขั้น ดังนี้ ขั้นที่ 1 ครูทำการตรวจความเรียบร้อยในชั้นเรียน ตรวจความสะอาด ตรวจวินัยและการแต่งกายของนักเรียน และสำรวจนักเรียนที่ขาดเรียน ขั้นที่ 2 ครูทบทวนบทเรียนนักเรียนในเรื่องที่ได้สอนในช่วงก่อนและการนำเข้าสู่บทเรียนใหม่ ขั้นที่ 3 เป็นขั้นสอนบทเรียนใหม่ ขั้นที่ 4 ขั้นการวัดและประเมินผล และขั้นที่ 5 การมอบหมายการบ้านให้ไปทำที่บ้าน กระทรวงกำหนดให้ครูเขียนแผนการสอน 5 ขั้น เพราะฉะนั้นนอกเหนือจากกิจกรรมการเรียนการสอนของครูแล้ว ครูจำเป็นต้องฝึกให้นักเรียนมีระเบียบวินัย รักความสะอาด เพื่อตอบสนองนโยบายในการพัฒนาการศึกษาระหว่าง ปี ค.ศ. 2009 - 2013 ซึ่งกระทรวงอบรม เยาวชน และกีฬา (2010) มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนานักเรียนให้เป็นเยาวชนที่มีคุณภาพ และมีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้และทักษะชีวิตพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้ดีขึ้น การฝึกระเบียบวินัยเด็กได้กำหนดไว้ในขั้นที่ 1 ครูต้องตรวจการปฏิบัติตัวของนักเรียนก่อนการเริ่มกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน

การตรวจสมุดบันทึกรายงาน 4 เล่มของครู โดยสมุดแต่ละเล่มมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สมุดบันทึกเกี่ยวกับการเรียนการสอนของครู เพื่อให้ครูทราบว่าครูสอนเนื้อหาบทเรียนในแต่ละชั้นเรียน สอนถึงเรื่องใด ตามหลักระเบียบและวิธีการดำเนินการสอนครูไม่ควรไปถามนักเรียนว่าครู

ได้สอนอะไรไปบ้าง ถือว่าผิดจรรยาบรรณครูและอาจจะทำให้นักเรียนรู้สึกว่าคุณครูขาดการเตรียมตัวก่อนการสอน ขาดความเอาใจใส่ในเรื่องที่จะสอน ทำให้นักเรียนหมดความเชื่อถือในตัวครู

สมุดบันทึกการขาดเรียนของนักเรียน ครูจำเป็นต้องบันทึกชื่อนักเรียนที่ไม่ได้มาเรียนหรือเข้าเรียนในช่วงเวลาที่ตนเองรับผิดชอบสอน เพื่อติดตามการมาเรียนของนักเรียนและป้องกันนักเรียนไปทำอะไรที่ผิดกฎหมายหรือมีอุบัติเหตุโดยครูไม่ได้ทราบ ถ้าหากว่ามีปัญหาครูจะได้มีหลักฐานเอามาแสดงให้เห็นชัดเจนว่าครูไม่มีความผิดหรือขาดความรอบคอบในการควบคุมนักเรียน

สมุดบันทึกคะแนนประจำเดือนของนักเรียนแต่ละเดือน สมุดเล่มนี้ใช้เพื่อบันทึกผลคะแนนสอบแต่ละเดือนของนักเรียน เป็นการติดตามพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียนในแต่ละเดือนว่านักเรียนแต่ละคนมีความก้าวหน้าหรือไม่ หรือมีการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ในทางที่ดีขึ้นหรือลดลง ซึ่งทำให้ครูได้รู้และศึกษาสาเหตุทำไมนักเรียนจึงมีการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ ครูยังต่อการรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและจะได้แนะนำหรือแก้ไขพฤติกรรมการณ์การเรียนของนักเรียนได้ตามความเหมาะสม

สมุดบันทึกการประชุมต่าง ๆ ในโรงเรียน ครูทุกคนต้องมีเพื่อจดบันทึกสาระการประชุมต่าง ๆ ในแต่ละครั้ง เช่น การประชุมมอบหมายงาน การประชุมกลุ่มหมวดวิชา และอื่น ๆ ครูต้องเอามาทบทวนและทำตามการประชุม เพราะว่าทั้งวาระและเนื้อหาการประชุมโรงเรียนไม่มีเอกสารแจกให้ครูที่เข้าร่วมการประชุม เพราะฉะนั้น ครูทุกคนจำเป็นต้องบันทึกการประชุมด้วยตนเอง เป็นการแสดงให้เห็นถึงการเอาใจใส่และการให้ความสำคัญต่อการประชุมต่าง ๆ ในโรงเรียน

สมุดแต่ละเล่มนั้นล้วนมีความสำคัญและเป็นเรื่องจำเป็นที่ครูทุกคนต้องปฏิบัติเพื่อเป็นหลักฐานในการบ่งบอกถึงความตั้งใจ เอาใจใส่ปฏิบัติงานและมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ซึ่งโรงเรียนต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของกระทรวงอบรม เยาวชน และกีฬา เป็นข้อบังคับให้ครูทุกคนต้องปฏิบัติและมีการเขียนบันทึกทุกพฤติกรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานทั้งงานของโรงเรียนและงานการจัดการเรียนการสอนของตนเอง เพื่อเป็นเอกสารหลักฐานในการปฏิบัติหน้าที่งานของครูในโรงเรียนในแต่ละปีการศึกษา นอกจากนี้ยังบ่งบอกถึงศักยภาพ ความอดทน ความรอบคอบ และการรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่เป็นครูถึงแม้แต่โรงเรียนไม่มีงบประมาณหรือรางวัลเป็นค่าตอบแทนครูดีเด่นก็ตาม แต่ครูยังมีอุดมการณ์มีความรักงานและทำตามหน้าที่ของตนเองเป็นอย่างดี

การสังเกตการสอน

ผลการวิจัย พบว่า การสังเกตการสอนตามแบบการสอน 5 ขั้นที่ครูต้องทำให้ครบถ้วน โดยเฉพาะขั้นที่ 1 การตรวจความเรียบร้อยในชั้นเรียน ความสะอาด การแต่งกาย และสำรวจรายชื่อนักเรียนที่ขาดเรียน ในประเทศกัมพูชาเรียกว่า “ขั้นรัฐบาลชั้นเรียน” โดยผู้นิเทศใช้เครื่องมือที่กระทรวงกำหนดให้ เช่น แบบบันทึกเชิงปริมาณ แบบบันทึกเชิงคุณภาพ และแบบผสมผสาน โดย

ส่วนใหญ่ผู้นิเทศเลือกใช้เครื่องมือแบบผสมผสาน ซึ่งมีทั้งส่วนตรวจสอบรายการ (checklist) และส่วนบันทึกพฤติกรรมการสอนของครู โดยส่วนตรวจสอบรายการ ผู้นิเทศตรวจว่าครูมีแผนการสอน มีสมุดบันทึกต่าง ๆ หรือไม่ ครูมีสมุดหรือเอกสารอะไรบ้าง มากน้อยเพียงใด และอีกส่วนหนึ่งเป็นการบันทึกพฤติกรรมการสอนของครู ผู้นิเทศทำการบันทึกโดยการเขียนตามพฤติกรรมที่สังเกตเห็น เช่น กระบวนการดำเนินการจัดการเรียนการสอน การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ความรู้ความสามารถสอนเนื้อหาบทเรียน การบริหารชั้นเรียน วิธีการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในชั้นเรียน และวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน เป็นต้น ซึ่ง วัชรา เล่าเรียนดี (2554: 180) ได้กล่าวถึงลักษณะการใช้เครื่องมือในการสังเกตการสอนแบบผสมผสานเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อสังเกตและบันทึกข้อมูลเชิงปริมาณรวมกับการบันทึกข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนี้ 1) สังเกตและบันทึกความถี่หรือพฤติกรรมตัวชี้วัดกระบวนการสอน/รูปแบบการสอน และเขียนอธิบายรายละเอียดการปฏิบัติของแต่ละขั้นตอน 2) สังเกตและบันทึกตัวชี้วัดกระบวนการสอน/รูปแบบการสอนหรือกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งกระบวนการและกำหนดค่าระดับคุณภาพของการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอน และ 3) สังเกตการสอนด้วยตัวชี้วัดกระบวนการสอน/รูปแบบการสอนรวมกับการเขียนอธิบาย การปฏิบัติแต่ละขั้นตอน และค่าระดับคุณภาพการปฏิบัติแต่ละขั้นตอน

การดำเนินการหลังการสังเกตการสอน

จากผลการวิจัย พบว่า ผู้นิเทศวิเคราะห์วิธีสอนและกิจกรรมการสอน กระบวนการจัดการเรียนการสอน และวิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในชั้นเรียนของครู จะเห็นได้ว่า ผู้นิเทศดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามกระบวนการ และหลักการการปฏิบัติของผู้นิเทศของกระทรวง และวิเคราะห์ว่าครูมีการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมากน้อยเพียงใด เพราะว่าตามกฎระเบียบกระทรวงให้ครูดำเนินการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม และวิเคราะห์ตั้งแต่การแต่งกายของครู การใช้เสียงในห้องเรียน การวางตัวการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน การให้กำลังใจ การกระตุ้นนักเรียน การกำหนดลำดับขั้นตอนของบทเรียนและกิจกรรมการเรียนการสอน และวิเคราะห์เทคนิควิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในชั้นเรียนของครูเมื่อครูเจอปัญหา เช่น ถ้าหากมีนักเรียนถามแล้วครูไม่สามารถตอบได้ในขณะนั้นครูต้องตอบอย่างไรและทำอย่างไรเพื่อไม่ให้นักเรียนรู้ว่าครูไม่สามารถตอบนักเรียนได้ในขณะนั้น เป็นต้น ซึ่ง Glickman and other (2010: 290-291) ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์และการตีความในการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู ผู้นิเทศนำข้อมูลที่ได้บันทึกมาทำการศึกษาวิเคราะห์ ซึ่งศึกษาข้อมูลที่ได้บันทึก เช่น ความถี่หรือพฤติกรรมที่ซ้ำ ๆ กิจกรรมที่ไม่ได้ปฏิบัติขณะสอน การถามและตอบคำถามนักเรียน การกระตุ้นให้แรงจูงใจนักเรียน เป็นต้น อีกอย่างผู้นิเทศควรพิจารณาเลือกประเด็นที่ควรนำมาอธิบายให้ครูฟัง และเลือกวิธีการประชุมหลังการสังเกตการสอน สอดคล้องกับ

Copeland and Boyan (1978, อ้างถึงใน วัชรวิภา เล่าเรียนดี, 2554: 190) ได้กล่าวถึงในกระบวนการนิเทศการสอนว่า หลังจากทำการสังเกตการสอนของครูในชั้นเรียนเสร็จ ผู้นิเทศจำเป็นต้องวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตการสอน และพิจารณาพฤติกรรมที่ควรคงไว้และที่ควรมีการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงต่อไป ส่วนการให้ครูมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตผู้นิเทศให้ครูผู้สอนร่วมกันกับครูพิจารณาจุดเด่นและพิจารณาพฤติกรรมที่จะคงไว้ และพฤติกรรมที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ กระทรงอบรม เยาวชน และ กีฬา (1999: 26-27) กล่าวว่า การดำเนินการหลังการสังเกตการสอน ผู้นิเทศควรต้องรวบรวมข้อมูล และทำการวิเคราะห์ผลการเรียนการสอนของครูแล้วประชุมแจ้งผลการสังเกตการจัดการเรียนการสอนแก่ครู แล้วให้คำแนะนำ ชี้แนะในการปรับปรุงวิธีการ เทคนิค และทักษะการจัดการเรียนการสอนเพิ่มเติม

การพัฒนาตนเองของครู

ผลการศึกษการพัฒนาตนเองของครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดกำแพงเพชร ในสามด้าน ผลการวิจัยในแต่ละด้านพบว่า

ด้านการเตรียมการสอน

พบว่า ครูที่มีชื่อเสียงและมีความชำนาญด้านการสอน มีการเตรียมเนื้อหาบทเรียน เตรียมกิจกรรมการเรียนการสอน วิธีสอน สื่ออุปกรณ์การสอนและวิธีการวัดประเมินผลการจัดการเรียนการสอนไว้ล่วงหน้า จากความพยายามไปศึกษาค้นคว้าหาเอกสาร ตำราต่าง ๆ จากครูที่เคยเรียนปริญญาตรี จากอินเทอร์เน็ต และครูบางคนค้นคว้าจากหนังสือตำราต่างประเทศที่ขอจากเพื่อน ๆ เขา มาคัดเลือกเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีเนื้อหาที่หลากหลาย นอกเหนือจากเนื้อหาในหนังสือเรียนที่กระทรวงกำหนดให้สอนในชั้นเรียน ครูพยายามใช้เวลาศึกษาวิเคราะห์และเลือกเนื้อหาที่สำคัญ ๆ ที่ควรนำไปสอดแทรกในแผนการสอน การจัดการเรียนการสอนครู มีความอุตสาหะ พยายามหาวิธีการทุกอย่างเพื่อให้ตนเองมีความชำนาญด้านการสอน มีความรู้กว้างและรู้จักในสายวิชานั้น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากระบบการจัดการโรงเรียน ทั้งกระทรวงและกรมกระทรวงจังหวัดไม่มีการสนับสนุน ส่งเสริมให้มีการจัดอบรมพัฒนาครูเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน วิธีสอนใหม่ ๆ กระทรวงเพียงแต่ให้โรงเรียนช่วยพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนการสอนของครูโดยการนิเทศ การสอนอย่างเดียว ทั้งนี้ครูได้รับความรู้เกี่ยวกับวิธีสอน กระบวนการจัดการเรียนการสอนจากการให้ข้อมูลย้อนกลับจากผู้นิเทศชั้นพื้นฐานเท่านั้น อย่างเช่น ผู้นิเทศแนะนำว่าครูยังขาดทักษะการให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม วิธีช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนอ่อน ๆ มีเทคนิคแก้คำตอบผิดของนักเรียน (กรมกระทรวงอบรม เยาวชน และกีฬา จังหวัดกำแพงเพชร, 2005: 40) ดังนั้น หลังจากครูได้รับข้อมูล

ย้อนกลับจากการนิเทศแล้ว ครูต้องศึกษาหาวิธีจัดการเรียนการสอนใหม่ ๆ โดยการใช้ความชำนาญ รวมทั้งเทคนิคทักษะที่ตนเองมีนำมาปรับปรุง พัฒนาตนเอง เพื่อแก้จุดบกพร่องตามคำแนะนำของผู้นิเทศ (กรมกระทรวงอบรม เยาวชน และกีฬา จังหวัดกำแพงเพชร, 2005: 30) การเตรียมการสอนล่วงหน้าของครูเป็นสิ่งสำคัญที่ชี้ให้เห็นถึงการเอาใจใส่ในเรื่องการสอน ความเป็นครู ได้รับความรับผิดชอบสูง และครูมีอุดมการณ์อยากให้นักเรียนได้เรียนรู้เนื้อหาบทเรียนที่หลากหลาย และยังทำให้ตนเองมีเอกสารตำราการสอนทันสมัยอยู่ตลอดเวลา การเตรียมตัวของครูสามารถมีอิทธิพลต่อการอยากเรียนของนักเรียน นักเรียนจะเชื่อถือการเรียนการสอนของครู เพราะนอกจากจะมีเนื้อหาบทเรียนใหม่ ๆ ที่หลากหลายแล้ว ครูยังดำเนินกิจกรรมการสอนได้อย่างราบรื่นโดยไม่มีติดขัด ซึ่ง ศศิธร เขียวกอ (2010: ออนไลน์) ได้กล่าวว่า การเตรียม การสอนก่อนเปิดภาคเรียนดูว่าในภาคเรียนที่หนึ่ง ภาคเรียนที่สอง ว่ามีเรื่องอะไรที่จะสอน และมีแนวคิด ลำดับขั้นตอนกิจกรรมต่าง ๆ ของเนื้อหาอะไรบ้าง เพื่อนำมาจัดกิจกรรมให้เป็นระบบในแผนการสอน เพราะว่าการเตรียมตัวก่อนการสอนเราจะรู้ว่าแต่ละขั้นในแผนการสอนเรามุ่งหวังให้เกิดผลการเรียนรู้อะไรกับนักเรียน

ด้านการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนของครูมีชื่อเสียงและมีความชำนาญด้านการสอนครูมีการดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามที่ได้เตรียมไว้ในแผนการสอน ใช้วิธีสอนแบบผสมผสานสอนการคิดวิเคราะห์ในชั้นเรียนเป็นส่วนใหญ่ ครูมักจะวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนของตนเองตลอดเวลาและศึกษาหาจุดบกพร่องของตนเองว่าการดำเนินกิจกรรมการสอนตลอดชั่วโมงที่สอนในชั้นเรียนนั้นยังมีปัญหาหรือขาดความพร้อมในการสอนอย่างไรและได้เจอปัญหาอะไรบ้างใน การดำเนินการสอนนั้น ๆ ครูคำนึงถึงความสามารถที่แตกต่างในการเรียนรู้และระดับความเข้าใจของนักเรียนแต่ละคนในชั้นเรียน และหาวิธีสอนเพื่อที่จะทำให้การเรียนการสอนในชั้นเรียนดำเนินการได้อย่างราบรื่นน่าสนใจ มีปฏิสัมพันธ์ถาม-ตอบระหว่างนักเรียนกับครูอย่างสนุกสนานในชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ อารมณ์ ใจเที่ยง (2553: 73-76) ได้กล่าวถึงการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนควรใช้เทคนิควิธีสอนที่หลากหลายทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนและควรจัดกิจกรรมให้มีบรรยากาศรื่นรมย์ สนุกสนานและเป็นกันเอง ทำให้นักเรียนมีความสุขและทำให้เกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน นอกจากนี้ ครูพยายามศึกษาค้นคว้าหาวิธีการจัดการเรียนการสอนจากแหล่งต่าง ๆ เช่นจากการถามเพื่อนครูด้วยกัน จากการสังเกตการสอนครูที่สอนเก่ง ๆ และพยายามคิดสร้างวิธีการจัดการเรียนการสอนใหม่ ๆ ที่มีความแตกต่างจากครูอื่น ๆ ในโรงเรียน เพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียนว่าตนเองมีวิธีสอนบทเรียนที่หลากหลายทำให้นักเรียนอยากมาเรียนกับตนเองและยอมรับตนเองเป็นครูที่มีความสามารถสูงในการสอนเนื้อหาและมีวิธีสอนที่แตกต่างและเด่นจากครูอื่น ๆ ในโรงเรียนทำให้นักเรียนมาเรียนกับครูเป็นจำนวนมาก นักเรียนจะเล่าต่อ ๆ กันว่า ครูคนนี้สอนเก่ง สอนเนื้อหาที่

หลากหลายน่าสนใจและทำให้เรียนแล้วมีความเข้าใจในเนื้อหาบทเรียนมากยิ่งขึ้น ทำให้ครูคนนี้เป็นครูดีเด่นของนักเรียน ด้านการวัดและประเมินผล ครูจะมีวิธีการที่หลากหลายทั้งการทดสอบและการประเมินตามสภาพจริง

ด้านการประเมินตนเอง

การประเมินตนเองของครูที่มีชื่อเสียงและมีความชำนาญด้านการสอน ครูมีการประเมินผล การจัดการเรียนการสอนของตนเองตลอดเวลา จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสนใจเรียนของนักเรียน เพื่อนำมาปรับปรุงวิธีสอนของตนเอง ครูส่วนใหญ่ใช้ความสามารถเฉพาะตัวในการพัฒนาตนเองให้เป็นครูดีเด่นในโรงเรียน โดยใช้เวลากับการศึกษาค้นคว้าตั้งแต่ชั้นการเตรียมการก่อนการสอนในชั้นเรียน การประเมินการจัดการเรียนการสอนของตนเองตลอดเวลา ทำให้ครูได้ทราบและแก้ไขปรับปรุงวิธีสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่งผลต่อการเลือกเรียนของนักเรียน เพราะระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศกัมพูชา นักเรียนสามารถเปลี่ยนห้องเรียน เพื่อจะได้เรียนกับครูที่สอนเก่งได้และส่งผลต่อการดึงดูดความสนใจของนักเรียนในการเลือกเรียนพิเศษเพิ่มเติมนอกเหนือจากการเรียนในชั้นเรียน โดยโรงเรียนได้สนับสนุนให้ครูสอนพิเศษเพิ่มเติมตามความสนใจของนักเรียน โดยให้ครูได้ใช้ห้องเรียนเพื่อสอนพิเศษนอกเวลาราชการ ซึ่งการสอนพิเศษถือว่าเป็นงานที่สำคัญของครู เพราะนอกจากจะทำให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ให้ความสำคัญกับการเรียนหนังสือแล้วยังทำให้นักเรียนได้เรียนรู้เนื้อหาเพิ่มเติมเจาะลึกถึงทฤษฎี หลักการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาบทเรียนที่เรียนในชั้นเรียนอีกด้วย ในขณะเดียวกันก็เป็นรายได้เสริมของครูด้วย การสอนพิเศษเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งที่ทำให้ครูมีการเรียนรู้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อหาเนื้อหาใหม่ ๆ วิธีสอนใหม่ ๆ ที่หลากหลายที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนมาเรียนกับตนเอง สอดคล้องกับ จุฑามาศ สนกกน (2553) ที่ศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง พบว่า ปัจจัยด้านความภาคภูมิใจและด้านผลตอบแทนก็เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

การนิเทศการสอนของครู

ควรศึกษาทัศนคติของครูต่อการได้รับการนิเทศการสอนในชั้นเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดกำปงธม ราชอาณาจักรกัมพูชา

ด้านการพัฒนาตนเองของครู

เนื่องจากในจังหวัดกำแพงเพชร ราชอาณาจักรกัมพูชา ให้ความสำคัญต่อรายวิชาหลัก ๆ ที่มีผลสูงต่อการสอบข้อสอบระดับชาติ อย่างเช่น วิชาคณิตศาสตร์ ฟิสิกส์ เคมี และภาษาเขมร เป็นต้น การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาตนเองของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อาจทำให้ได้ข้อมูลไม่ชัดเจนในภาพรวมของครูทุกคนในโรงเรียน ดังนั้น ควรศึกษาทัศนคติ และความพึงพอใจต่อความต้องการพัฒนาตนเองของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดกำแพงเพชร ราชอาณาจักรกัมพูชา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

รายการอ้างอิง

- Acheson, K.A. and Gall, M.D. *Techniques in the Clinical Supervision of Teachers: Preservice and Inservice Applications*. 4 ed. New York: Longman, 1997.
- Adams, H.P. and F.G. Dickey. *Basic Principles of Supervision* New York: American Book Co, 1953.
- Alfonso, R.J. , G.R. Firth and R.F. Neville. *Instructional Supervision : A Behavior System*. Boston: Allyn and Bacon, 1981.
- Burton, W.H. and L.J. Brueckner. *Supervision: A Social Process*. 3 ed. New York: Appleton-Century Crofts, 1955.
- Carroll, J.B. . "Learning Theory for the Classroom Teacher in Jarvis the Challenge of Communication." Illinois: National textbook company, 1974.
- Glatthorn, A.A. *Differentiated Supervision*. Washington D.C.: Association for supervision and curriculum development, 1984.
- Glickman, C.D. . *Supervision and Instructional Leadership : A Developmental Approach*. 2 ed. Boston: Allyn and Bacon, 1990.
- Glickman, C.D. , S.P. Gordon and J.M. Ross-Gordon. *Supervision and Instructional Leadership : A Developmental Approach*. 3 ed. Boston: Allyn and Bacon, 1995.
- Glickman, C.D., S.P. Gordon and J.M. Ross-Gordon. *Supervision and Instructional Leadership : A Developmental Approach*. 6 ed. Boston: Allyn and Bacon, 2004.
- Glickman, C.D., S.P. Gordon and J.M. Ross-Gordon. *Supervision and Instructional Leadership : A Developmental Approach*. 8 ed. Boston: Allyn and Bacon, 2010.
- Harris, B.M. *Supervision Behavior in Education Englewood Cliffs*. 3 ed. New Jersey: Prentice-Hall, 1985.

Jerrold, K.E. . *Instructional Design : A Plan for Unit and Course Development*. 2 ed. Californai: Fearon.Pitman Plubleshers, Inc, 1977.

Kerlinger, F.N. . *Behavioral Research : A Conceptual Approach*. New York: Holt, Rinehart, 1979.

Lovell, J.T. and K. Wiles. *Supervision for Better Schools*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, 1975.

Lovell, J.T. and K. Wiles. *Supervision for Better Schools*. 5 ed. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, 1983.

Lucio, W.H. and J.D. McNeil. *Supervision in Thought and Action*. 3 ed. London: McGraw-Hill, Inc, 1979.

Oliva, P.F. . (*Supervision for Today's School*. New York: Khoken Page, London/Nichols Publishing, 1981.

Robert, M.C. and H. H. Mills. *The Supervision*. Delhi: Prentice-Hall, 1965.

Sergiovanni, T.J. and R. J. Starratt. *Supervision: Human Perspectives*. 3 ed. London: McGraw-Hill, 1983.

Sergiovanni, T.J. and R. J. Starratt. *Supervision: Human Perspectives*. 4 ed. London: McGraw-Hill, 1988.

Wiles, K. . *Supervision for Better Schools*. 3 ed. London: Prentice-Hall, 1967.

Wiles, K. and J.T. Lovell. *Supervision for Better School*. 5 ed. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, 1983.

Worthing, B.R. and J.R. Sanders. *Educational Evaluation: Theory and Practice*. Ohio: Jones, 1973.

กรมกระทรวงอบรม เยาวชน และกีฬา จังหวัดกำแพง. เอกสารอบรม เรื่องการนิเทศการสอน (*Peer Supervision*). 2 ed. พนมเพ็ญ: โรงพิมพ์อบรม, 2005.

กระทรวงอบรม เยาวชน และกีฬา. นิเทศเพื่อประกันคุณภาพการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปี 1999-2000. พนมเพ็ญ: โรงพิมพ์อบรม, 1999.

กระทรวงอบรม เยาวชน และกีฬา. แผนยุทธศาสตร์การอบรม ปี 2009-2013. พนมเพ็ญ: โรงพิมพ์อบรม, 2010.

บุญศรี คำชาย. พฤติกรรมกับการพัฒนาตน. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, 2545.

จุฑามาศ สนกก. "ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง เพื่อการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ ของอาจารย์สถาบันอุดมศึกษาเอกชน." จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.

จุไรรัตน์ สุดรุ่ง. การจัดการนิเทศภายในโรงเรียน *Management in-School Supervision*: เอกสารคำสอน วิชา2748617. กรุงเทพมหานคร: สาขาวิชานิเทศการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.

ชวลา อรุณสวัสดิ์. "การพัฒนาตนเองของครูเกี่ยวกับการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยาศัน ตาม การรับรู้ของผู้บริหารและครู วิทยาลัยสารพัดช่างกรุงเทพมหานคร." จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

ชาญชัย อาจินสมาจาร. พัฒนาตนเองสู่ความเป็นผู้บริหาร. กรุงเทพฯ: พิมพ์ทอง, ม.ป.ป.

ทิวต์ มณีโชติ. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2549.

ทิตนา เขมมณี. ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. 15 ed. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.

ปราณี รามสูต and จำรัส ดั่งสุวรรณ. พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน. 3 ed. กรุงเทพมหานคร: ณะการพิมพ์, 2545.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ม. การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี, 2543.

พรพิมล พรพิรชนม์. การจัดกระบวนการเรียนรู้. สงขลา: เหมการพิมพ์สงขลา, 2550.

- เมธาวี อุดมธรรมมานุภาพ. พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือสถาบันบันราชภัฏสวนดุสิต, 2544.
- ระวีวรรณ โพธิ์วัง และคณะ. การพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษา. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์, 2549.
- เรียม ศรีทอง. พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน. กรุงเทพฯ: เอ็ดดูเคชั่น, 2542.
- วัชรา เล่าเรียนดี. นิเทศการสอน (*Supervision of Instruction*). 9 ed. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2554.
- วิทยากร เชียงกุล. อธิบายศัพท์จิตวิทยาและการพัฒนาตนเอง. กรุงเทพฯ: สายธาร, 2552.
- ศศิธร เขียวกอก. 2010. "รายการโทรทัศน์ครู สอน 15 ปีไม่เบื่อ เมื่อสำคัญที่เตรียมการสอน," [ออนไลน์], <http://ohbiog.wordpress.com/2010/10/30/thai-teachers-tv> (accessed 13 กุมภาพันธ์ 2554).
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. หนังสือเรียนสาระการพัฒนาสังคม วิทยา การพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักงาน กศน., 2551.
- สุดารัตน์ จิรสุขศิริ. "การศึกษากระบวนการนิเทศการสอนของหัวหน้าหมวดวิชาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ได้รับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร." จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย. หลักการและกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ได้ผล เอกสารนำเสนอในโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “พัฒนาอาจารย์ด้านการจัดการเรียนการสอน ประจำปี 2551”, ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. หลักการสอน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2553.
- อำพล นามเชียงใหม่. "ความต้องการพัฒนาตนเองในการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี." มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, 2552.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก
หนังสือขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ที่ ศธ 0512.6(2771)/56-

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

1 พฤศจิกายน 2556

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.อัจฉรา นิยมภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นายฤทธิ ตัน นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศการศึกษาศาสตร์และพัฒนาศาสตร์ ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาการดำเนินการนิเทศการสอนและการพัฒนาตนเองของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดกำแพงเพชร ราชอาณาจักรกัมพูชา” โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ สุตรุ่ง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ขอขอบคณาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.จุฑารัตน์ วิบูลผล)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2681-82 ต่อ 608

ที่ ศธ 0512.6(2771)/56-

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

1 พฤศจิกายน 2556

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารีรักษ์ มีแจ้ง

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นายฤทธิ ตัน นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศการศึกษาศาสตร์และพัฒนาศาสตร์ ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาการดำเนินการนิเทศการสอนและการพัฒนาตนเองของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดกำแพงเพชร ราชอาณาจักรกัมพูชา” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ สุตรุ่ง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.จุฑารัตน์ วิบูลผล)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2681-82 ต่อ 608

ภาคผนวก ข
หนังสือขอเชิญศึกษานิเทศก์จังหวัดกำแพงเพชรเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจ
เครื่องมือวิจัยที่แปลเป็นภาษาเขมร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ที่ ศธ 0512.6(2771)/56-

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

1 พฤศจิกายน 2556

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์กัณณิฐา รส

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นายฤทธิ ตัน นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศการศึกษาศาสตร์และพัฒนาศาสตร์ ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาการดำเนินการนิเทศการสอนและการพัฒนาตนเองของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดกำแพงเพชร ราชอาณาจักรกัมพูชา” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุรรัตน์ สุตรุ่ง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY
(อาจารย์ ดร.จตุรรัตน์ วิบูลผล)

รองคณบดี

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2681-82 ต่อ 608

ภาคผนวก ค
หนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

Ref.0512.6(2771)/57-

Faculty of Education
Chulalongkorn

University

Phayathai Road,
Pathumwan
Bangkok 10330,
Thailand

February 18, 2014

Mr. Kem Visoth, Head of Kampong Thom
Provincial Department of Education, Youth
and Sports, Kampong Thom Province,
Kingdom of Cambodia

Subject: Request for cooperation in a master's thesis research project

Dear Head of Kampong Thom Provincial Department of Education, Youth and Sports,

Attachment: Mr. Rithy Tann's thesis proposal

On behalf of the Faculty of Education, Chulalongkorn University. I am writing to request a cooperation in a research project conducted by Mr. Rithy Tann, one of our students in the Master of Education Program in Supervision and Curriculum Development. Mr. Rithy Tann is currently conducting his master's thesis research project on **"A Study of the Operation of Instructional Supervision and Self-development of Teachers in High Schools in Kampong Thom Province, The Kingdom of Cambodia"**. This research is advised by Assistant Professor Jurairat Sudrung, Ph.D. In this research project, Mr. Rithy Tann needs to collect data from 20 high schools in Kampong Thom province. The population are 20 directors, 20 academic deputy directors, and 200 head of subject departments and 20 outstanding teachers.

We are hoping that you will grant permission to Mr. Rithy Tann to collect the data as mentioned above. Your kind cooperation is greatly appreciated.

Yours sincerely,

(Jutarat Vibulphol, Ph.D.)

Associate Dean

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

៣៣៣*២២២២

ខ្ញុំបាទឈ្មោះ **តាន់ វិទ្ធី** ជាបុគ្គលិកបង្រៀននៅវិទ្យាល័យកំពង់ឈើទាល និងជានិស្សិតអាហារូបករណ៍ព្រះរាជទានរបស់ព្រះមហាក្សត្រមហាចក្រីសុរិនថន នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

សូមគោរពជូន
លោកប្រធានមន្ទីរអប់រំយុវជន និងកីឡាខេត្តកំពង់ធំ

តាមរយៈ: លោកនាយកវិទ្យាល័យកំពង់ឈើទាល។

កម្មវត្ថុ ស្នើសុំការអនុញ្ញាតិចុះប្រមូលទិន្នន័យនៅតាមវិទ្យាល័យនានាក្នុងខេត្តកំពង់ធំ។

តបតាមកម្មវត្ថុខាងលើខ្ញុំបាទសូមជម្រាបជូនលោកប្រធានមេត្តាជ្រាបថាខ្ញុំបាទបានបន្តការសិក្សាថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់ ឯកទេស អធិការកិច្ចនិងការអភិវឌ្ឍន៍កម្មវិធីសិក្សានៅសាកលវិទ្យាល័យជូឡាឡុងកននៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាដើម្បីបញ្ចប់ ការសិក្សាតាមតម្រូវការរបស់សកលវិទ្យាល័យ ខ្ញុំបាទត្រូវសរសេរសារណាបញ្ចប់ការសិក្សាលើប្រធានបទវិធីចុះធ្វើអធិការកិច្ចលើការបង្រៀននិងការអភិវឌ្ឍខ្លួនឯងរបស់ គ្រូបង្រៀនក្នុងខេត្តកំពង់ធំនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

អាស្រ័យដូចនេះសូមលោកប្រធានមេត្តា អនុញ្ញាតិឲ្យខ្ញុំបាទចុះប្រមូលទិន្នន័យពីលោកគ្រូអ្នកគ្រូនៅតាមវិទ្យាល័យនានាក្នុងខេត្តកំពង់ធំដោយសេចក្តីអនុគ្រោះ។

សូមលោកប្រធានមេត្តាទទួលនូវការគោរពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់អំពីខ្ញុំបាទ។

កំពង់ឈើទាល, ថ្ងៃទី.....ខែ..... ឆ្នាំ២០១៣
ហត្ថលេខាសាមីខ្លួន

លេខ.....វិកទ.

បានឃើញ និងគោរពជូនមក
លោកប្រធានមន្ទីរអប់រំយុវជន និងកីឡាខេត្ត
“ដើម្បីពិនិត្យលទ្ធភាពនិងសម្រេចដោយយោបល់អនុគ្រោះ”
កំពង់ឈើទាល, ថ្ងៃទី.....ខែ..... ឆ្នាំ២០១៣

នាយកសាលា លេខ.....
បានឃើញ និងអនុញ្ញាត
កំពង់ធំ, ថ្ងៃទី....ខែ..... ឆ្នាំ២០១៣
ប្រធានមន្ទីរអប់រំយុវជន និងកីឡាខេត្ត

ภาคผนวก ง
เครื่องมือเก็บข้อมูลวิจัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แบบสอบถาม

เรื่อง

การศึกษาการดำเนินการนิเทศการสอนและการพัฒนาตนเองของครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ตอนปลาย จังหวัดกำแพงเพชร ราชอาณาจักรกัมพูชา

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาการดำเนินการนิเทศการสอนและการพัฒนาตนเองของครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดกำแพงเพชร ในราชอาณาจักรกัมพูชา ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามนี้ ผู้วิจัยจะนำไปวิเคราะห์โดยภาพรวม จึงไม่มีผลกระทบต่อหน้าที่การงานของท่านแต่อย่างใด และจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการจัดการนิเทศการสอนและการพัฒนาตนเองของครู ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดกำแพงเพชร และจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการจัดการดำเนินการนิเทศการสอนและการพัฒนาตนเองของครู ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาอื่นในจังหวัดอื่น จึงขอให้ท่านได้โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้นและขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ที่ท่านให้ความร่วมมือ และเสียสละเวลาอันมีค่ามาตอบแบบสอบถามนี้ แบบสอบถามฉบับนี้มี 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศการสอน ประกอบด้วย การเตรียมการก่อนการสังเกตการสอน การสังเกตการสอน และการดำเนินการหลังการสังเกตการสอน

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการดำเนินการนิเทศการสอนเพิ่มเติม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับข้อมูลของท่าน

ชื่อสถานศึกษา.....

1. เพศ

- 1) ชาย 2) หญิง

2. อายุ

- 1) 25 – 30 ปี 2) 31 – 35 ปี 3) 36 – 40 ปี 4) มากกว่า 40 ปี

3. วุฒิการศึกษา

- 1) ต่ำกว่าปริญญาตรี 2) ปริญญาตรี
 3) ปริญญาโท 4) ปริญญาเอก

4. ตำแหน่ง

- 1) ผู้อำนวยการ 2) รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ 3) หัวหน้าหมวดวิชา

5. ประสบการณ์การทำงานในโรงเรียน

- 1) 1 – 5 ปี 2) 6 – 10 ปี 3) 11 – 15 ปี 4) มากกว่า 15 ปี

6. ท่านมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการนิเทศการสอนหรือไม่

- 1) ไม่มี
 2) มี ถ้ามีท่านได้รับความรู้จากแหล่งใดบ้าง (เลือกได้มากกว่าหนึ่งข้อ)
 1) จากการเข้าอบรม 2) สนทนากับเพื่อนร่วมงาน
 3) ศึกษาตำราเอกสาร 4) อื่น ๆ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศการสอน

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงตามความเป็นจริงหรือมีการปฏิบัติจริงในโรงเรียนของท่าน (ท่านสามารถเลือกตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)

1. การเตรียมการก่อนการสังเกตการสอน

1.1 การประชุมก่อนการสังเกตการสอน

1. โรงเรียนของท่านมีการประชุมแต่งตั้งผู้รับผิดชอบทำหน้าที่สังเกตการสอนในชั้นเรียนหรือไม่

1. ไม่มี
2. มี
- 1) ผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้ทำหน้าที่สังเกตการสอนด้วยตนเอง
 - 2) แต่งตั้งให้รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการทำหน้าที่เป็นผู้สังเกตการสอน
 - 3) แต่งตั้งให้หัวหน้าหมวดวิชาเป็นผู้สังเกตการสอนครุภายในหมวดวิชาของตนเอง
 - 4) แต่งตั้งให้ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การสอนมานานเป็นผู้สังเกตการสอน
 - 5) อื่น ๆ (โปรดระบุ)

2. โรงเรียนของท่านมีการประชุมเกี่ยวกับการสังเกตการสอน ประจำภาคการศึกษาหรือไม่

1. ไม่มี
2. มี ถ้ามีเป็นการประชุมเกี่ยวกับเรื่องใด
- 1) ประชุมกำหนดจุดมุ่งหมายในการสังเกตการสอนของครู
 - 2) ประชุมในเรื่องการเลือกวิธีการสังเกตการสอนมาใช้ในการสังเกตการสอน
 - 3) ประชุมแจ้งวัน เวลาเริ่มการสังเกตการสอนในชั้นเรียน
 - 4) ประชุมชี้แจงการนำผลหลังการสังเกตการสอนมาใช้ในการปรับปรุงในครั้งต่อไป
 - 5) อื่น ๆ (โปรดระบุ)

3. ในการประชุมก่อนการสังเกตการสอนโรงเรียนมีวัตถุประสงค์ใด

- 1) เพื่อสร้างความร่วมมือกับครูในการไปสังเกตการสอนในชั้นเรียน
- 2) เพื่อสร้างความสนิทสนมและเข้าใจกัน ระหว่างผู้สังเกตการสอนกับครู
- 3) เพื่อกระตุ้นให้ครูมีการเตรียมแผนการสอนและสมุดบันทึกที่เกี่ยวกับการสอนไว้ล่วงหน้า
- 4) เพื่อปรึกษากับครูและหาวิธีการแก้ปัญหาได้ถูกต้องตามความต้องการของครู
- 5) เพื่อให้ความรู้กับครูเกี่ยวกับการนิเทศการสอน
- 6) อื่น ๆ (โปรดระบุ)

1.2 การแจ้งกำหนดการสังเกตการสอนของครูให้ทราบล่วงหน้า

1. โรงเรียนมีการกำหนดเวลาการไปสังเกตการสอนของครูหรือไม่

1. ไม่มี
2. มี ถ้ามีกำหนดไว้อย่างไร
- 1) กำหนดการไปสังเกตการสอนสัปดาห์ละครั้ง
- 2) กำหนดการไปสังเกตการสอนเดือนละครั้ง
- 3) กำหนดการไปสังเกตการสอนภาคเรียนละครั้ง
- 4) อื่น ๆ (โปรดระบุ)

2. ท่านมีการแจ้งให้ครูผู้สอนได้ทราบกำหนดการสังเกตการสอนล่วงหน้าหรือไม่

1. ไม่มี
2. มี ถ้ามีโรงเรียนแจ้งโดยวิธีใด
- 1) ทำหนังสือแจ้งเป็นรายบุคคล
- 2) แจ้งด้วยวาจา
- 3) ติดป้ายประกาศที่สำนักงานอำนวยการโรงเรียน
- 5) แจ้งในที่ประชุมประจำเดือน
- 6) แจ้งในที่ประชุมหมวดวิชา
- 7) อื่น ๆ (โปรดระบุ)

1.3 การกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ในการสังเกตการสอน

1. โรงเรียนมีการกำหนดนโยบายในการสังเกตการสอนหรือไม่

1. ไม่มี
2. มี เป็นนโยบายเกี่ยวกับ
- 1) ดำเนินการตามนโยบายที่กระทรวงกำหนดให้
- 2) ติดตามความก้าวหน้าในการจัดการเรียนการสอนของครูในชั้นเรียนทันตามกำหนดการของกระทรวงหรือไม่
- 3) การวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนการสอนเพื่อเป็นแนวทางนำไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู
- 4) การประเมินการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน
- 5) อื่น ๆ (โปรดระบุ)

2. โรงเรียนมีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการไปสังเกตการสอนหรือไม่

1. ไม่มี
2. มี
- 1) เพื่อให้ครูมีการเตรียมแผนการเรียนการสอนล่วงหน้าก่อนการสอนทุกครั้ง
- 2) เพื่อให้ครูได้พัฒนาพฤติกรรมการสอนและสร้างความมั่นใจให้กับตนเอง
- 3) เพื่อศึกษาปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน
- 4) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูและนักเรียน
- 5) เพื่อประเมินการจัดการเรียนการสอนของครู
- 6) เพื่อจับผิดการปฏิบัติการสอนของครู
- 7) อื่น ๆ (โปรดระบุ)

1.4 การเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการสังเกตการสอน

1. ก่อนการสังเกตการสอน ท่านมีการเตรียมเครื่องมือหรือไม่

1. ไม่มี
2. มี ถ้ามีท่านเตรียมการอย่างไร
- 1) ใช้เครื่องมือของกระทรวงที่กำหนดให้
- 2) ผู้สังเกตการสอนและครูร่วมกันจัดทำเครื่องมือ
- 3) ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือตำราต่าง ๆ
- 4) อื่น ๆ (โปรดระบุ)

2. ท่านมีหลักการในการเลือกเครื่องมือสังเกตการสอนหรือไม่

1. ไม่มี
2. มี ถ้ามีท่านมีหลักในการเลือกอย่างไร
- 1) เป็นเครื่องมือที่วิเคราะห์พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูได้
- 2) เป็นเครื่องมือที่กระทรวงกำหนดให้
- 3) เป็นเครื่องมือที่มีความสอดคล้องกับความต้องการในการแก้ปัญหาของครู
- 4) เลือกใช้เครื่องมือที่หลากหลายตามความต้องการของผู้สังเกตการสอน
- 5) อื่น ๆ (โปรดระบุ)

3. เครื่องมือที่ท่านได้เตรียมหรือกำหนดนำไปใช้มีจุดประสงค์อะไร

- 1) เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมของครู
- 2) เพื่อสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน
- 3) เพื่อประเมินการจัดการเรียนการสอนของครู
- 4) อื่น ๆ (โปรดระบุ)

1.5 การตรวจแผนการสอน และสมุดรายงาน 4 เล่ม

1. ท่านมีการกำหนดให้ครูส่งแผนการสอนล่วงหน้าก่อนการไปสังเกตการสอนหรือไม่

- 1. ไม่มี
- 2. มี ถ้ามีกำหนดไว้อย่างไร
 - 1) กำหนดให้ส่งล่วงหน้าก่อนชั่วโมงที่สอน
 - 2) กำหนดให้ส่งล่วงหน้าก่อนทุก ๆ สัปดาห์
 - 3) กำหนดให้ส่งล่วงหน้าก่อนเปิดภาคเรียน
 - 4) อนุญาตให้ครูส่งตามความพร้อมของครูผู้สอน
 - 5) อื่น ๆ (โปรดระบุ)

2. ท่านทำการตรวจแผนการสอนของครูในเรื่องใดบ้าง

- 1) ความถูกต้องของเนื้อหาบทเรียน
- 2) ความถูกต้องในการกำหนดลำดับขั้นตอนในการสอน
- 3) การใช้สื่อ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับเนื้อหา
- 4) วิธีการวัดประเมินผลหลังการสอน
- 5) อื่น ๆ (โปรดระบุ)

3. ท่านมีการตรวจสอบบันทึกรายงาน 4 เล่มของครูผู้สอนหรือไม่

- 1. ไม่มี
- 2. มี ถ้ามีท่านตรวจอะไรบ้าง
 - 1) ตรวจสอบว่าครูมีสมุดบันทึกเกี่ยวกับการเรียนการสอนหรือไม่
 - 2) ตรวจสอบว่าครูมีการบันทึกเกี่ยวกับการขาดเรียนของนักเรียนหรือไม่
 - 3) ตรวจสอบว่าครูมีการบันทึกการประชุมต่าง ๆ ในโรงเรียนหรือไม่
 - 4) ตรวจสอบว่าครูมีการบันทึกคะแนนของนักเรียนแต่ละเดือนหรือไม่
 - 5) ตรวจสอบว่าครูได้ทำการบันทึกอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอหรือไม่
 - 6) อื่น ๆ (โปรดระบุ)

2. การดำเนินการสังเกตการสอน

2.1 การสังเกตสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน

1. ท่านสังเกตการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนในเรื่องใดบ้าง
 - 1) สังเกตว่าครูมีการตรวจความสะอาดในชั้นเรียน วินัยของนักเรียน และความเรียบร้อยในห้องเรียนหรือไม่
 - 2) สังเกตว่าครูมีการตรวจการแต่งกายของนักเรียนตามกฎข้อบังคับของโรงเรียนหรือไม่
 - 3) สังเกตว่าครูมีการจัดโต๊ะเก้าอี้ให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและเลือกที่นั่งให้นักเรียนตามความเหมาะสมหรือไม่
 - 4) อื่น ๆ (โปรดระบุ)

2.2 การสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูในชั้นเรียน

1. ขณะสังเกตการสอนของครู ท่านสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูในเรื่องใดบ้าง
 - 1) พฤติกรรมการสอนของครู
 - 2) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน
 - 3) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียนในชั้นเรียน
 - 4) การกระตุ้นความสนใจนักเรียน
 - 5) ความเหมาะสมในการแต่งกายของครู
 - 6) ความสามารถในการควบคุมนักเรียนในชั้นเรียน
 - 7) ความเหมาะสมในการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนของครู
 - 8) ความรู้ความสามารถในการสอนเนื้อหาบทเรียน
 - 9) มีการเสริมแรงและให้กำลังใจนักเรียน
 - 10) การสรุปบทเรียน
 - 11) อื่น ๆ (โปรดระบุ)
2. ในการสังเกตการสอน ท่านปฏิบัติอย่างไร
 - 1) เลือกที่นั่งในจุดที่มองเห็นอย่างทั่วถึง โดยไม่รบกวนการเรียนการสอนของครูและผู้เรียน
 - 2) เข้าไปนั่งในชั้นเรียนก่อนครูเริ่มการเรียนการสอน
 - 3) นั่งสังเกตการสอนตั้งแต่ต้นชั่วโมงจนจบการสอนของครูในชั่วโมงนั้น ๆ
 - 4) เข้าไปนั่งในชั้นเรียนหลังจากครูเริ่มสอนไปแล้ว
 - 5) นั่งบันทึกข้อมูลตรงตามที่ได้เห็น ไม่บันทึกตามความคิดเห็นหรือความรู้สึกส่วนตัว
 - 6) อื่น ๆ (โปรดระบุ)

3. ในการสังเกตการสอน ท่านใช้เครื่องมือสังเกตการสอนประเภทใดบ้าง

- 1) แบบบันทึกการสังเกต
- 2) แบบสังเกตการสอนเชิงปริมาณ
- 3) อื่น ๆ (โปรดระบุ)

3. หลังการดำเนินการสังเกตการสอน

3.1 การวิเคราะห์ผลจากการสังเกตการสอนของครู

1. ท่านวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของครูในประเด็นใดบ้าง

- 1) วิธีการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนเพื่อให้มีการดึงดูดความสนใจของนักเรียน
- 2) วิธีสอนและกิจกรรมการสอนของครู
- 3) กระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู
- 4) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน
- 5) เทคนิควิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในชั้นเรียน
- 6) อื่น ๆ (โปรดระบุ)

2. ท่านให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตการสอนหรือไม่

- 1. ไม่มี
- 2. มี ท่านให้ครูมีส่วนร่วมในเรื่องใดบ้าง
 - 1) ร่วมกันพิจารณาพฤติกรรมที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลง
 - 2) ร่วมกันพิจารณาจุดเด่นและพฤติกรรมที่จะคงไว้
 - 3) อื่น ๆ (โปรดระบุ)

3.2 การประชุมแจ้งผลหลังการสังเกตการสอนของครู

1. ท่านมีการจัดประชุมหลังการสังเกตการสอนร่วมกับครูผู้สอนหรือไม่

- 1. ไม่มี
- 2. มี
 - 1) ประชุมหลังจากครูสอนเสร็จในชั่วโมงนั้น ๆ
 - 2) ประชุมหลังการสังเกตการสอนหนึ่งวัน
 - 3) อื่น ๆ (โปรดระบุ)

2. ในการจัดประชุมกับครูหลังจบการสังเกตการสอน ท่านมีวัตถุประสงค์อะไร

- 1) เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครูผู้สอนเกี่ยวกับผลการสังเกตการสอนของครู
- 2) เพื่อร่วมกันพิจารณาหาวิธีการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครู
- 3) เพื่อพิจารณาหาแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู
- 4) อื่น ๆ (โปรดระบุ)

3. ท่านให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการสังเกตการสอนของครูอย่างไร

- 1) ชื่นชมพฤติกรรมการสอนที่เด่นและน่าสนใจก่อน
- 2) เปิดโอกาสให้ครูได้เสนอความคิดเห็นและความรู้สึกของตนเองก่อนการให้ข้อมูลย้อนกลับ
- 3) ใช้วิธีการสนทนาซักถามจนครูผู้สอนสามารถระบุจุดบกพร่องของตนเองได้
- 4) กระตุ้นให้ครูสรุปผลจุดดี จุดด้อยด้วยตนเอง
- 5) มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้สังเกตการสอนและครู
- 6) อื่น ๆ (โปรดระบุ)

3.3 การแนะนำวิธีการจัดการเรียนการสอนเพิ่มเติมและการติดตามพัฒนาการของครู

1. ท่านแนะนำวิธีการจัดการเรียนการสอนแก่ครูผู้ได้รับการสังเกตการสอนอย่างไร

- 1) ให้เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนแก่ครู เพื่อเอาไปอ่านและเรียนรู้วิธีสอนเพิ่มเติม
- 2) สาธิตวิธีสอนที่ท่านเคยมีประสบการณ์ ให้ครูดูวิธีสอน
- 3) ให้คำแนะนำวิธีการควบคุมนักเรียนในชั้นเรียน
- 4) แนะนำวิธีการสร้างสื่อประกอบการสอนแก่ครู
- 5) แนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียน
- 6) ให้ครูแสวงหาทฤษฎีต่าง ๆ ในการนำมาปรับปรุงและพัฒนาการสอนด้วยตนเอง
- 7) อื่น ๆ (โปรดระบุ)

2. ท่านมีการติดตามพัฒนาการการจัดการเรียนการสอนของครูหรือไม่

- 1. ไม่มี
- 2. มี ถ้ามีท่านทำอย่างไร
 - 1) โดยการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียนกับครูในชั้นเรียน
 - 2) โดยการสังเกตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนในครั้งต่อไป
 - 3) โดยการสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนในขณะที่ครูสอน
 - 4) ติดตามดูจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
 - 5) อื่น ๆ (โปรดระบุ)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการดำเนินการนิเทศการสอนเพิ่มเติม

(โปรดเขียนข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดำเนินการสังเกตการสอนของท่าน ที่ท่านคิดว่าเป็นแนวทางที่ดีในการนำมาปฏิบัติในกระบวนการสังเกตการสอนในแต่ละด้านต่อไปนี้)

1. แนวคิดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเตรียมการก่อนการไปสังเกตการสอนของคุณ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. แนวคิดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดำเนินการสังเกตการสอนของคุณ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. แนวคิดเพิ่มเติมที่ควรปฏิบัติหลังการสังเกตการสอนของคุณ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

**ការស្រាវជ្រាវនេះជាផ្នែកមួយក្នុងការសិក្សាធ្វើសារណាថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់
ឯកទេស អធិការកិច្ចនិងអភិវឌ្ឍន៍កម្មវិធីសិក្សា
សាកលវិទ្យាល័យជូឡាឡុងតុន នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា**

កម្រងសំណួរ

សិក្សារៀង៖ ការសិក្សាការធ្វើអធិការកិច្ចការបង្រៀននិងការអភិវឌ្ឍន៍ខ្លួនឯងរបស់
គ្រូបង្រៀននៅសាលារៀនវិទ្យាល័យក្នុងខេត្តកំពង់ធំ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

សូមជម្រាបជូន៖ លោកគ្រូ អ្នកគ្រូដែលឆ្លើយកម្រងសំណួរនេះ

សេចក្តីណែនាំ៖ កម្រងសំណួរមួយឈុតនេះជាផ្នែកមួយក្នុងការធ្វើសារណានៃ
ឯកទេសអធិការកិច្ចការសិក្សានិងអភិវឌ្ឍន៍កម្មវិធីសិក្សា របស់សាកលវិទ្យាល័យជូឡាឡុង
តុន។ កម្រងសំណួរនេះចាត់ធ្វើឡើងដើម្បីសិក្សាការធ្វើអធិការកិច្ចការបង្រៀនកម្រិតមធ្យម
សិក្សានៅវិទ្យាល័យផ្សេងៗក្នុងខេត្តកំពង់ធំ។ ដូចនេះសូមមេត្តាជួយឆ្លើយនូវកម្រងសំណួរ
នេះទៅតាមសភាពពិតនៅក្នុងសាលារៀនរបស់លោកគ្រូអធិការ។ ទិន្នន័យទាំងអស់នេះ
គ្រាន់តែជាការសិក្សាមួយដើម្បីជាប្រយោជន៍ក្នុងការស្វែងយល់និងនាំយកវិធីអធិការកិច្ច
ការបង្រៀនទៅប្រើក្នុងវិទ្យាល័យផ្សេងៗដើម្បីអភិវឌ្ឍនិងលើកកម្ពស់គុណភាពការអប់រំក្នុង
ខេត្តកំពង់ធំ។ សូមជម្រាបផងដែរថាទិន្នន័យដែលបានមកពីការឆ្លើយកម្រងសំណួរនេះអ្នក
សិក្សាស្រាវជ្រាវនឹងនាំយកទៅធ្វើការវិភាគទិន្នន័យសរុបជាលក្ខណៈរួម។ ជាមួយគ្នានេះដែរ
ទិន្នន័យទាំងអស់នេះនឹងមិនមានផលប៉ះពាល់អ្វីទាំងអស់ដល់លោកអធិការឡើយហើយក៏
មិនមានការបើកចំហរទិន្នន័យផ្ទាល់ខ្លួនរបស់លោកអធិការដែរ។ ទន្ទឹមនឹងនេះអ្នកសិក្សា
ស្រាវជ្រាវសូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅដល់លោកគ្រូអធិការទាំងអស់ដែលបាន
លះបង់ពេលវេលាមានតម្លៃ និងបានជួយសហការជាមួយមកឆ្លើយនូវកម្រងសំណួរខាង
ក្រោមនេះ។

កម្រងសំណួរនេះរួមមាន 3 វគ្គ ដូចខាងក្រោម៖

វគ្គទី 1 សំណួរទាក់ទងនិងទិន្នន័យផ្ទាល់ខ្លួន។

វគ្គទី 2 សំណួរទាក់ទងនិងវិធីការធ្វើអធិការកិច្ចការបង្រៀន មានជាជំហានគឺ ពេល
មុនធ្វើអធិការកិច្ច ពេលកំពុងធ្វើអធិការកិច្ច និងក្រោយពេលធ្វើអធិការកិច្ច។

វគ្គទី 3 ការណែនាំនិងការផ្តល់មតិបន្ថែមទៅលើការធ្វើអធិការកិច្ចការបង្រៀនដែល
គួរធ្វើនៅពេលចុះមើលការបង្រៀនរបស់គ្រូ។

អ្នកសិក្សាស្រាវជ្រាវ
លោកតាន់ រិទ្ធី

វគ្គទី 1 សំណួរទាក់ទងនឹងទិន្នន័យផ្ទាល់ខ្លួន

ការណែនាំ សូមគូសសញ្ញា ក្នុងប្រអប់ មុខចម្លើយដែលត្រូវតាមភាពពិត

ឈ្មោះអង្គភាព

1. ភេទ

- 1) ប្រុស 2) ស្រី

2. ក្រុមអាយុ

- 1) 25-30 ឆ្នាំ 2) 31-35 ឆ្នាំ 3) 36-40 ឆ្នាំ 4) ច្រើនជាង 40 ឆ្នាំ

3. កម្រិតវប្បធម៌

- 1) បរិញ្ញាបត្ររង 2) បរិញ្ញាបត្រ
- 3) បរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់ 4) បណ្ឌិត

4. តំណែងក្នុងអង្គភាព

- 1) នាយកសាលារៀន
- 2) រងនាយកផ្នែកបច្ចេកទេស
- 3) ប្រធានក្រុមបច្ចេកទេស

5. បទពិសោធន៍ធ្វើការក្នុងអង្គភាព

- 1) 1-5 ឆ្នាំ 2) 6-10 ឆ្នាំ 3) 11-15 ឆ្នាំ 4) ច្រើនជាង 15 ឆ្នាំ

6. តើអធិការមានការយល់ដឹងពីការធ្វើអធិការកិច្ចការបង្រៀនដែរឬទេ?

- 1. អត់មាន
- 2. មាន បើមានតើអធិការស្វែងយល់តាមរបៀបណាខ្លះ?
 - 1) ស្វែងយល់តាមការទៅចូលរួមសិក្ខាសាលា
 - 2) សាកសួរពីអធិការធ្វើការជាមួយគ្នា
 - 3) សិក្សាតាមឯកសារដែលទាក់ទងនឹងអធិការកិច្ចការបង្រៀន
 - 4) ផ្សេងៗ

.....

.....

.....

.....

.....

វគ្គទី 2 សំណួរទាក់ទងនឹងការធ្វើអធិការកិច្ចការបង្រៀន

ការណែនាំ សូមគូសសញ្ញា ✓ ក្នុងប្រអប់ មុខចម្លើយដែលត្រូវតាមសភាពពិត
(លោកអាចគូសបានក្នុងប្រអប់ ផ្សេងៗទៅតាមសភាពពិតជាក់ស្តែង)

1. ពេលមុនចុះធ្វើអធិការកិច្ចការបង្រៀន

1.1 ការធ្វើផែនការចុះមើលបង្រៀន

1. តើសាលារៀនរបស់លោកមានការប្រជុំចាត់តាំងអធិការទទួលបន្ទុកខាងចុះមើលការបង្រៀនដែរឬទេ?

- 1. អត់មាន
- 2. មាន
 - 1) នាយកសាលាជាអ្នកចុះមើលការបង្រៀនដោយខ្លួនឯង
 - 2) ចាត់តាំងឲ្យនាយករងផ្នែកបច្ចេកទេសជាអ្នកចុះមើលបង្រៀនរបស់គ្រូ
 - 3) ចាត់តាំងឲ្យប្រធានក្រុមបច្ចេកទេសជាអ្នកចុះមើលការបង្រៀនរបស់គ្រូ
 - 4) ចាត់តាំងឲ្យគ្រូចំណានមានបទពិសោធន៍ខាងបង្រៀនជាអ្នកចុះមើលការបង្រៀនរបស់គ្រូ
 - 5) ផ្សេងៗ

2. តើសាលារៀនរបស់អធិការមានការប្រជុំទាក់ទងនឹងការចុះមើលការបង្រៀនប្រចាំឆមាសឬទេ?

- 1. អត់មាន
- 2. មាន
 - 1) ប្រជុំកំណត់ពីគោលបំណងនៃការចុះមើលការបង្រៀនរបស់គ្រូ
 - 2) ប្រជុំទាក់ទងនឹងការជ្រើសរើសប្រភេទនៃការចុះមើលការបង្រៀនរបស់គ្រូ
 - 3) ប្រជុំប្រាប់ពីកាលបរិច្ឆេទចាប់ផ្តើមចុះមើលការបង្រៀនរបស់គ្រូ
 - 4) ប្រជុំប្រាប់ពីលទ្ធផលដែលបានចុះមើលការបង្រៀននឹងរកវិធីសាស្ត្រយកមកកែលម្អការបង្រៀនរបស់គ្រូ
 - 5) ផ្សេងៗ

3. តើមានគោលបំណងអ្វីខ្លះនៃការប្រជុំពិភាក្សាជាមួយគ្រូមុនពេលទៅចុះមើលការបង្រៀនរបស់គ្រូ?

- 1) ដើម្បីឲ្យគ្រូចូលរួមសហការពេលចុះមើលការបង្រៀន
- 2) ដើម្បីបង្កើតសម្ពន្ធមិត្រនិងភាពស្និទ្ធស្នាលគ្នារវាងអធិការនិងគ្រូបង្រៀន
- 3) ដើម្បីជម្រុញឲ្យគ្រូមានការត្រៀមកិច្ចតែងការបង្រៀននិងសៀវភៅរដ្ឋបាលថ្នាក់រៀនរបស់គ្រូ
- 4) ដើម្បីពិភាក្សារកវិធានការដោះស្រាយនិងកែលម្អការបង្រៀននិងជាតម្រូវការជំនួយទាក់ទងនិងវិធីសាស្ត្របង្រៀនរបស់គ្រូ
- 5) ផ្សេងៗ.....

1.2 ការប្រាប់ឲ្យដឹងមុនពីការចុះមើលបង្រៀន

1. តើសាលារៀនរបស់លោកមានការកំណត់ពេលវេលានៃការចុះមើលការបង្រៀនរបស់គ្រូដែរឬទេ?

- 1. អត់មាន
- 2. មាន បើមានៗការកំណត់យ៉ាងដូចម្តេច?
 - 1) កំណត់មានការចុះមើលការបង្រៀនរបស់គ្រូមួយសប្តាហ៍ម្តង
 - 2) កំណត់មានការចុះមើលការបង្រៀនរបស់គ្រូមួយខែម្តង
 - 3) កំណត់មានការចុះមើលការបង្រៀនរបស់គ្រូមួយឆមាសម្តង
 - 4) ផ្សេងៗ.....

2. តើអធិការមានផ្តល់ព័ត៌មានឲ្យគ្រូដឹងជាមុនពីការចុះមើលការបង្រៀនឬទេ?

- 1. អត់មាន
- 2. មាន បើមានតើផ្តល់ព័ត៌មានតាមវិធីណា?
 - 1) ផ្តល់ព័ត៌មានតាមរយៈផ្ញើសំបុត្រ
 - 2) ផ្តល់ព័ត៌មានតាមការប្រាប់និងមាត់ផ្ទាល់ជាមួយគ្រូ
 - 3) ផ្តល់ព័ត៌មានតាមរយៈបិទប្រកាសនៅទីចាត់ការសាលា
 - 4) ផ្តល់ព័ត៌មានឲ្យដឹងនៅទីប្រជុំប្រចាំខែរបស់សាលា
 - 5) ផ្តល់ព័ត៌មានឲ្យដឹងនៅទីប្រជុំក្រុមបច្ចេកទេស
 - 6) ផ្សេងៗ.....

1.3 ការកំណត់គោលនយោបាយនិងគោលបំណងពីការចុះមើលបង្រៀន

1. តើសាលារៀនរបស់លោកមានការកំណត់គោលនយោបាយនៃការចុះមើលការបង្រៀនដែរឬទេ?

- 1. អត់មាន
- 2. មាន

- 1) ចុះមើលការបង្រៀនទៅតាមសេចក្តីណែនាំរបស់ក្រសួងអប់រំ
- 2) ដើម្បីតាមដានការបង្រៀនថាតើគ្រូបង្រៀនទាន់តាមកម្មវិធីឬអត់
- 3) ដើម្បីវិភាគពីសកម្មភាពការបង្រៀននិងយកធ្វើជាគំរូដើម្បីនាំទៅអភិវឌ្ឍវិធីសាស្ត្របង្រៀនដល់គ្រូដទៃទៀត
- 4) ដើម្បីរង្វាយតំលៃការបង្រៀនរបស់គ្រូ
- 5) ផ្សេងៗ.....

2. តើសាលារៀនរបស់លោកមានការកំណត់ពីវត្តបំណងនៃការចុះមើលការបង្រៀនដែរឬទេ?

- 1. អត់មាន
- 2. មាន

- 1) ដើម្បីឲ្យគ្រូបានត្រៀមកិច្ចតែងការបង្រៀនមុនពេលបង្រៀនគ្រប់រៀងរាល់ពេលបង្រៀន
- 2) ដើម្បីអភិវឌ្ឍសកម្មភាពការបង្រៀននិងបង្កើនទំនុកចិត្តការបង្រៀនខ្លួនឯងរបស់គ្រូបង្រៀន
- 3) ដើម្បីសិក្សាបញ្ហានិងរកវិធីសាស្ត្រកែលម្អសកម្មភាពបង្រៀនរបស់គ្រូឲ្យមានភាពរីកចម្រើន
- 4) ដើម្បីសិក្សាពីសកម្មភាពរបស់គ្រូនិងសកម្មភាពរបស់សិស្សក្នុងថ្នាក់
- 5) ដើម្បីរង្វាយតំលៃការបង្រៀនរបស់គ្រូបង្រៀន
- 6) ផ្សេងៗ.....

1.4 ការត្រៀមសម្ភារៈ និងឯកសារដែលទាក់ទងដើម្បីធ្វើការចុះមើលការបង្រៀន

1. មុនពេលចុះមើលការបង្រៀនតើអធិការមានការត្រៀមសម្ភារៈនិងឧបករណ៍មុនដែរឬទេ?

- 1. អត់មាន
- 2. មាន បើមានតើមានការត្រៀមបែបណា?

- 1) ប្រើទម្រង់ការចុះមើលការបង្រៀនរបស់ក្រសួងអប់រំកំណត់ឲ្យ
- 2) អធិការនិងគ្រូរួមគ្នាធ្វើទម្រង់ការចុះមើលការបង្រៀនដោយផ្ទាល់
- 3) អធិការសិក្សាស្រាវជ្រាវពីឯកសារផ្សេងៗ
- 4) ផ្សេងៗ.....

2. តើអធិការមានគោលការណ៍ក្នុងការជ្រើសរើសទម្រង់ក្នុងការចុះមើលការបង្រៀនគ្រូឬទេ?

- 1. អត់មាន
- 2. មាន បើមានតើអធិការមានគោលការណ៍យ៉ាងណា?
 - 1) ជាទម្រង់ការចុះមើលការបង្រៀនបែបវិភាគសកម្មភាពការបង្រៀនរបស់គ្រូ
 - 2) ជាទម្រង់ការចុះមើលការបង្រៀនដែលក្រសួងកំណត់ឲ្យប្រើ
 - 3) ជាទម្រង់ការចុះមើលការបង្រៀនតាមតម្រូវការកែលម្អការបង្រៀនរបស់គ្រូ
 - 4) ប្រើទម្រង់សំបូរបែបនៃការចុះមើលការបង្រៀនរបស់គ្រូ
 - 5) ផ្សេងៗ.....

3. ក្នុងការជ្រើសរើសទម្រង់ការចុះមើលការបង្រៀនតើអធិការមានវត្ថុបំណងអ្វី?

- 1. អត់មាន
- 2. មាន
 - 1) ដើម្បីវិភាគសកម្មភាពការបង្រៀនរបស់គ្រូ
 - 2) ដើម្បីសង្កេតមើលសកម្មភាពរបស់សិស្ស
 - 3) ដើម្បីវាយតម្លៃការបង្រៀនរបស់គ្រូ
 - 4) ផ្សេងៗ.....

1.5 ការត្រួតពិនិត្យការរៀបចំផ្នែកគរុកោសល្យ

1. តើអធិការមានការកំណត់ឲ្យគ្រូប្រគល់កិច្ចតែងការបង្រៀនមុនដែរឬទេ?

- 1. អត់មាន
- 2. មាន បើមានតើកំណត់ឲ្យប្រគល់យ៉ាងដូចម្តេច?
 - 1) កំណត់ឲ្យគ្រូប្រគល់ឲ្យបានមួយម៉ោងមុនពេលបង្រៀន
 - 2) កំណត់ឲ្យគ្រូប្រគល់ឲ្យមុនមួយសប្តាហ៍
 - 3) កំណត់ឲ្យគ្រូប្រគល់ឲ្យបានមុនពេលចូលបរិសេសកាលឆមាសលើកទីមួយ
 - 4) អនុញ្ញាតឲ្យគ្រូប្រគល់ឲ្យមុនពេលគ្រូបានមានត្រៀមរួចរាល់ជាការស្រេច
 - 5) ផ្សេងៗ.....

2. តើអធិការមានត្រួតពិនិត្យកិច្ចតែងការបង្រៀនរបស់គ្រូដែរឬទេ?

- 1. អត់មាន
- 2. មាន
 - 1) ពិនិត្យទៅលើភាពត្រឹមត្រូវនៃការកំណត់ខ្លឹមសារមេរៀន
 - 2) ពិនិត្យទៅលើភាពសមស្របនៃការកំណត់លំដាប់សកម្មភាពបង្រៀននិងរៀន
 - 3) ពិនិត្យទៅលើការរៀបចំសម្ភារៈឧបទ្វេសថាតើសមស្របទៅតាមខ្លឹមសារមេរៀនដែរឬទេ
 - 4) ពិនិត្យទៅលើវិធីវាយតម្លៃការយល់ដឹងរបស់សិស្សក្រោយពេលបង្រៀន។
 - 5) ផ្សេងៗ.....

3. តើអធិការមានការត្រួតពិនិត្យសៀវភៅកត់ត្រាផ្សេងៗរបស់គ្រូដែរឬទេ?

- 1. អត់មាន
- 2. មាន បើមានតើមានការត្រួតពិនិត្យសៀវភៅអ្វីខ្លះ?
 - 1) ត្រួតពិនិត្យថាតើគ្រូមានសៀវភៅសម្រង់អត្ថបទដែរឬទេ
 - 2) ត្រួតពិនិត្យថាតើគ្រូមានសៀវភៅវត្តមានសិស្សដែរឬទេ
 - 3) ត្រួតពិនិត្យថាតើគ្រូមានសៀវភៅកំណត់ត្រាពេលប្រជុំដែរឬទេ
 - 4) ត្រួតពិនិត្យថាតើគ្រូមានសៀវភៅសម្រង់ពន្ធសិស្សដែរឬទេ
 - 5) ត្រួតពិនិត្យថាតើគ្រូបានធ្វើការកត់ត្រាជារៀងរាល់ពេលដែរឬទេ
 - 6) ផ្សេងៗ.....

2. ការធ្វើអធិការកិច្ចការបង្រៀន

2.1 ការសង្កេតការរៀបចំផ្នែករដ្ឋបាល

1. តើអធិការសង្កេតការគ្រប់គ្រងបរិយាសថ្នាក់រៀនរបស់គ្រូអ្វីខ្លះ?

- 1) សង្កេតការរៀបចំថ្នាក់ សណ្តាប់ធ្នាប់ និងវិន័យរបស់សិស្ស
- 2) សង្កេតថាតើគ្រូមានការត្រួតពិនិត្យការតែងកាយរបស់សិស្សដែរឬទេ
- 3) សង្កេតទៅលើភាពសមរម្យនៃការរៀបចំឲ្យសិស្សអង្គុយ
- 4) ផ្សេងៗ.....

2.2 ការសង្កេតការបង្រៀន

1. ខណៈពេលនៃការសង្កេតការបង្រៀនរបស់គ្រូក្នុងថ្នាក់រៀនអធិការធ្វើការសង្កេត

សកម្មភាពអ្វីខ្លះរបស់គ្រូ?

- 1) វិធីសាស្ត្របង្រៀនមានអនុវត្តជំហានទាំង ៥ នៃការបង្រៀន
- 2) សកម្មភាពទំនាក់ទំនងរវាងគ្រូនិងសិស្សក្នុងថ្នាក់រៀន
- 3) សកម្មភាពទំនាក់ទំនងរវាងសិស្សនិងសិស្សក្នុងថ្នាក់រៀន
- 4) សកម្មភាពសិស្សយកចិត្តទុកដាក់និងចាប់អារម្មណ៍និងមេរៀនក្នុងថ្នាក់
- 5) ភាពសមរម្យនៃការតែងកាយរបស់គ្រូក្នុងថ្នាក់រៀន
- 6) សមត្ថភាពគ្រប់គ្រងសិស្សក្នុងថ្នាក់រៀន
- 7) ការប្រើសម្ភារៈបង្រៀនសមស្របទៅតាមគោលបំណងសកម្មភាពបង្រៀន
- 8) សមត្ថភាពកម្រិតយល់ដឹងលើមុខវិជ្ជាករទេស
- 9) ការលើកទឹកចិត្តនិងផ្តល់កម្លាំងចិត្តដល់សិស្សខណៈពេលបង្រៀនក្នុងថ្នាក់
- 10) ការសង្ខេបមេរៀនដែលបានបង្រៀនរួចឡើងវិញ
- 11) ផ្សេងៗ

2. ក្នុងពេលសង្កេតការបង្រៀន តើអធិការប្រតិបត្តិយ៉ាងដូចម្តេច?

- 1) ជ្រើសរើសកន្លែងអង្គុយដែលអាចសង្កេតឃើញគ្រប់ជ្រុងដោយគ្មានការរំខានដល់ការរៀនរបស់សិស្សនិងបង្រៀនរបស់គ្រូក្នុងថ្នាក់
- 2) ចូលទៅអង្គុយមុនពេលគ្រូចាប់ផ្តើមការរៀននិងបង្រៀនក្នុងថ្នាក់
- 3) ចូលទៅអង្គុយសង្កេតការបង្រៀនតាំងពីចាប់ផ្តើមរហូតដល់ចប់ម៉ោងបង្រៀន
- 4) ចូលទៅអង្គុយសង្កេតការបង្រៀនក្រោយពេលគ្រូបានចាប់ផ្តើមបង្រៀន
- 5) អង្គុយកត់ត្រាសកម្មភាពគ្រូទៅតាមអ្វីដែលបានឃើញ មិនកត់ត្រាសកម្មភាពគ្រូទៅតាមការយល់ឃើញនិងតាមអារម្មណ៍របស់អធិការ
- 6) ផ្សេងៗ

3. ក្នុងពេលសង្កេតការបង្រៀន តើអធិការប្រើទម្រង់ការសង្កេតការបង្រៀនបែបណា

- 1) បែបទម្រង់កត់ត្រាតាមការសង្កេតឃើញ
- 2) បែបទម្រង់ស្វ័យវាយតម្លៃការបង្រៀន
- 3) ផ្សេងៗ

3. ក្រោយពេលធ្វើអធិការកិច្ចការបង្រៀន

3.1 ការវិភាគលទ្ធផលក្រោយពីសង្កេតការបង្រៀនរបស់គ្រូ

1. តើអធិការធ្វើការវិភាគសកម្មភាពបង្រៀនរបស់គ្រូនូវចំណុចអ្វីខ្លះ?

- 1) វិធីគ្រប់គ្រងបរិយាកាសក្នុងថ្នាក់រៀនដើម្បីទាក់ទាញអារម្មណ៍សិស្សឲ្យចង់រៀន
- 2) វិធីសាស្ត្របង្រៀនរបស់គ្រូ
- 3) វិធីដំណើរការបង្រៀនរបស់គ្រូ
- 4) ការបង្កើតទំនាក់ទំនងរវាងគ្រូនិងសិស្សក្នុងថ្នាក់រៀន
- 5) ទិចនិចនៃការដោះស្រាយបញ្ហាចំពោះមុខក្នុងថ្នាក់រៀន
- 6) ផ្សេងៗ.....

2. តើអធិការមានឲ្យគ្រូរួមចំណែកក្នុងការវិភាគសកម្មភាពការបង្រៀនរបស់គាត់ដែរឬទេ?

- 1. អត់មាន
- 2. មាន បើមាន តើអធិការឲ្យគ្រូរួមចំណែកក្នុងរឿងអ្វីខ្លះ?
 - 1) រួមគ្នាពិចារណាសកម្មភាពបង្រៀនដែលត្រូវកែលម្អ
 - 2) រួមគ្នាពិចារណាសកម្មភាពបង្រៀនដែលល្អនិងគួររក្សាទុកនូវសកម្មភាពទាំងនោះតទៅទៀត
 - 3) ផ្សេងៗ.....

3.2 ការប្រជុំសរុបលទ្ធផលក្រោយពីការចុះមើលបង្រៀន

1. តើអធិការមានការប្រជុំជាមួយគ្រូក្រោយពីសង្កេតការបង្រៀនរួចដែរឬទេ?

- 1. អត់មាន
- 2. មាន
 - 1) ប្រជុំពិភាក្សាក្រោយការសង្កេតការបង្រៀនចប់ភ្លាមៗ
 - 2) ប្រជុំពិភាក្សាក្រោយការសង្កេតការបង្រៀនចប់មួយថ្ងៃក្រោយពេលបង្រៀន
 - 3) ផ្សេងៗ.....

2. ការប្រជុំជាមួយគ្រូក្រោយពីសង្កេតការបង្រៀន តើអធិការមានគោលបំណងអ្វី?

- 1) ដើម្បីផ្តល់ព័ត៌មានត្រឡប់ទាក់ទងនឹងលទ្ធផលនៃការសង្កេតការបង្រៀនដល់គ្រូ
- 2) ដើម្បីរួមគ្នាពិចារណារកវិធីដោះស្រាយបញ្ហាការបង្រៀនរបស់គ្រូ
- 3) ដើម្បីពិចារណារកវិធីសាស្ត្រនៃការអភិវឌ្ឍន៍ការបង្រៀនរបស់គ្រូ
- 4) ផ្សេងៗ.....

3. តើអធិការមានវិធីសាស្ត្រក្នុងការផ្តល់ព័ត៌មានត្រឡប់ដល់គ្រូយ៉ាងដូចម្តេច?

- 1) ដោយការលើកទឹកចិត្តសកម្មភាពបង្រៀនដែលល្អរបស់គ្រូជាមុនសិន
- 2) ផ្តល់សិទ្ធិឲ្យគ្រូបានបញ្ចេញគំនិតយោបល់និងចំណាប់អារម្មណ៍របស់ខ្លួន ទាក់ទងនិងសកម្មភាពបង្រៀនរបស់គាត់ជាមុនសិនរួចទើបផ្តល់ព័ត៌មាន ត្រឡប់ដល់គ្រូ
- 3) ប្រើវិធីសាស្ត្រសន្ទនាដេញដោលឲ្យរហូតដល់គ្រូគាត់អាចដឹងពីចំណុចត្រូវ កែលម្អការបង្រៀនរបស់គាត់ដោយខ្លួនឯង
- 4) ជម្រុញអោយគ្រូគាត់សរុបរកចំណុចខ្លាំងនិងចំណុចខ្សោយរបស់គាត់ ខ្លួនឯង
- 5) ធ្វើការសន្ទនាផ្លាស់ប្តូរគំនិតយោបល់គ្នារវាងអធិការនិងគ្រូ
- 6) ផ្សេងៗ

3.3 ការឲ្យជំនួយនូវគុណសិទ្ធិនិងការតាមដានពីភាពរីកចម្រើននៃការបង្រៀន

1. តើអធិការមានវិធីសាស្ត្រនៃការកែលម្អសកម្មភាពបង្រៀនដល់គ្រូយ៉ាងដូចម្តេច?

- 1) ឲ្យឯកសារដែលទាក់ទងនិងការបង្រៀនយកទៅសិក្សាបន្ថែម
- 2) ដោយបង្រៀនបង្ហាញឲ្យគ្រូមើល និងផ្តល់បទពិសោធន៍អំពីការបង្រៀន បន្ថែម
- 3) ណែនាំអំពីរបៀបការគ្រប់គ្រងថ្នាក់រៀន
- 4) ណែនាំអំពីរបៀបធ្វើប្រកួតសម្ភារៈឧបទ្វេសមកប្រើសមស្របក្នុងការបង្រៀន សិស្ស
- 5) ណែនាំអំពីរបៀបរង្វាយតម្លៃកម្រិតយល់ដឹងរបស់សិស្សក្នុងថ្នាក់រៀន
- 6) ឲ្យគ្រូស្វែងរកវិធីសាស្ត្របង្រៀនផ្សេងៗដើម្បីយកមកកែលម្អនិងអភិវឌ្ឍ សកម្មភាពបង្រៀនរបស់ខ្លួនឯង
- 7) ផ្សេងៗ

2. តើអធិការមានការតាមដានការអភិវឌ្ឍន៍សកម្មភាពបង្រៀនរបស់គ្រូដែរឬទេ?

- 1. អត់មាន
- 2. មាន
 - 1) ដោយការសម្ភាសសាកសួរពីសិស្សដែលរៀនជាមួយគ្រូនោះ
 - 2) ដោយការសង្កេតការប្រែប្រួលសកម្មភាពបង្រៀននៅថ្ងៃបន្ទាប់ទៀត
 - 3) ដោយការសង្កេតសកម្មភាពការរៀនរបស់សិស្សខណៈត្រូវកំពុង បង្រៀន
 - 4) តាមដានតាមរយៈលទ្ធផលនៃការសិក្សារបស់សិស្សក្នុងថ្នាក់
 - 5) ផ្សេងៗ

វគ្គទី 3 ការនាំនិងការផ្តល់មតិបន្ថែមទៅលើការធ្វើអធិការកិច្ចការបង្រៀន

(សូមមេត្តាសរសេរនូវអ្វីដែលអធិការគិតថាគួរតែប្រតិបត្តិក្នុងការចុះមើលការបង្រៀនបន្ថែមក្នុងជំហាននៃការអធិការកិច្ចការបង្រៀននៅចន្លោះខាងក្រោម)

1. ការផ្តល់យោបល់បន្ថែមទាក់ទងនិងការត្រៀមមុនពេលចុះទៅសង្កេតការបង្រៀនរបស់គ្រូ.....

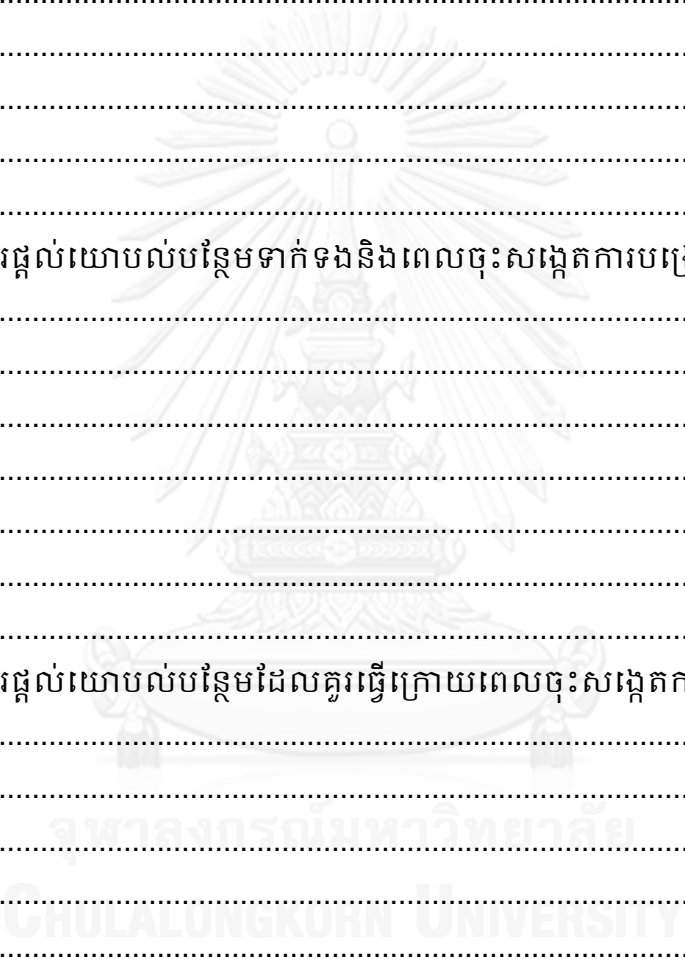
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. ការផ្តល់យោបល់បន្ថែមទាក់ទងនិងពេលចុះសង្កេតការបង្រៀនរបស់គ្រូ.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. ការផ្តល់យោបល់បន្ថែមដែលគួរធ្វើក្រោយពេលចុះសង្កេតការបង្រៀនរបស់គ្រូ....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

เรื่อง

การดำเนินการนิเทศการสอนและการพัฒนาตนเองของครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
จังหวัดกำแพงเพชร ราชอาณาจักรกัมพูชา

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ชื่อ-สกุล.....

สถานศึกษา.....

วุฒิการศึกษา.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองของครู

การพัฒนาตนเองของครู	วิธีการ	แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ค้นคว้า
ด้านการเตรียมการสอน 1. การทำแผนการสอน	1.....	1.....

2. การเลือกเนื้อหา	2.....	2.....

3. การเลือกวิธีสอน	3.....	3.....

4. การเลือกกิจกรรมการสอน	4.....	4.....

การพัฒนาตนเองของครู	วิธีการ	แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
ด้านการประเมินตนเอง 1. การประเมินการจัดการเรียนการสอนของครู 2. การนำผลการประเมินมาปรับปรุงตนเองของครู	1..... 2.....	1..... 2.....

แนวคิดเพิ่มเติมในการพัฒนาตนเอง

1. ด้านการเตรียมการก่อนการจัดการเรียนการสอน

.....

2. ด้านการจัดการเรียนการสอน

.....

3. ด้านวิธีการประเมินผลการดำเนินการจัดการเรียนการสอนของตนเอง.....

.....

ទម្រង់បទសម្ភាសន៍គ្រូ

សិក្សារៀង៖ ការសិក្សាការធ្វើអធិការកិច្ចការបង្រៀននិងការអភិវឌ្ឍន៍ខ្លួនឯងរបស់គ្រូបង្រៀន
នៅសាលារៀនវិទ្យាល័យក្នុងខេត្តកំពង់ធំ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

វិធីអភិវឌ្ឍន៍ខ្លួនឯងក្នុងការបង្រៀនរបស់គ្រូបង្រៀន

វគ្គទី១៖ ទិន្នន័យទាក់ទងនិងព័ត៌មានផ្ទាល់ខ្លួនរបស់អ្នកអោយសម្ភាសន៍

ឈ្មោះគ្រូ.....

ឈ្មោះអង្គភាព.....

កម្រិតវប្បធម៌.....

វគ្គទី២ ៖ ទិន្នន័យទាក់ទងនិងវិធីអភិវឌ្ឍន៍ខ្លួនឯងក្នុងការបង្រៀនរបស់គ្រូបង្រៀន

ផ្នែកការត្រៀមមុនពេលបង្រៀន

ការអភិវឌ្ឍន៍ខ្លួនឯង	វិធីអភិវឌ្ឍន៍ខ្លួនឯង	ប្រភពឯកសារសិក្សា ស្រាវជ្រាវនាំមកបង្រៀន
1. ការធ្វើកិច្ចតែងការ	1.....	1.....
2. ការជ្រើសរើសខ្លឹមសារមេរៀន	2.....	2.....
3. ការជ្រើសរើសវិធីបង្រៀន	3.....	3.....
4. ការជ្រើសរើសសកម្មភាព បង្រៀន	4.....	4.....

ការអភិវឌ្ឍន៍ខ្លួនឯង	វិធីអភិវឌ្ឍន៍ខ្លួនឯង	ប្រភពឯកសារសិក្សា ស្រាវជ្រាវនាំមកបង្រៀន
5. ការធ្វើនិងជ្រើសរើសសម្ភារ ឧបទេស	5.....	5.....
6. ការត្រៀមវិធីវាយតម្លៃកម្រិត យល់ដឹងរបស់សិស្ស	6.....	6.....
7. ការបែងចែកម៉ោងក្នុងការ បង្រៀន	7.....	7.....

ផ្នែកសកម្មភាពបង្រៀនក្នុងថ្នាក់រៀន

ការអភិវឌ្ឍន៍ខ្លួនឯង	វិធីអភិវឌ្ឍខ្លួនឯង	ប្រភពឯកសារសិក្សាស្រាវជ្រាវនាំមកបង្រៀន
1. វិធីដំណើរការបង្រៀន	1.....	1.....
2. វិធីសាស្ត្របង្រៀន	2.....	2.....
3. វិធីការគ្រប់គ្រងថ្នាក់រៀន	3.....	3.....
4. ការបង្កើតបរិយាកាសក្នុងថ្នាក់រៀន	4.....	4.....
5. ទិចនិចវិធីប្រើពេលវេលាក្នុងការបង្រៀនអោយសមស្របនិងខ្លឹមសារមេរៀន	5.....	5.....

ផ្នែកការវាយតម្លៃការបង្រៀន

ការអភិវឌ្ឍន៍ខ្លួនឯង	វិធីអភិវឌ្ឍខ្លួនឯង	ប្រភពឯកសារសិក្សា ស្រាវជ្រាវនាំមកបង្រៀន
1. ការវាយតម្លៃកម្រិតយល់ដឹង របស់សិស្សក្នុងថ្នាក់រៀន ក្រោយពេលបង្រៀនចប់	1.....	1.....
2. ក្រោយពេលវាយតម្លៃសិស្សរួច គ្រូនាំលទ្ធផលមកកែលម្អខ្លួន ឯងដោយប្រើវិធីសាស្ត្រ យ៉ាងណា	2.....	2.....

វគ្គទី 3 ៖ ការផ្តល់មតិក្នុងការចាត់សកម្មភាពបង្រៀននិងរៀនក្នុងថ្នាក់រៀនបន្ថែម

1. ផ្នែកការត្រៀមមុនពេលបង្រៀន

.....

2. ផ្នែកសកម្មភាពបង្រៀនក្នុងថ្នាក់រៀន

.....

3. ផ្នែកការវាយតម្លៃការបង្រៀន

.....

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายฤทธิ ตัน เกิดวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2527 ที่ จังหวัดกำแพงเพชร ราชอาณาจักร
กัมพูชา สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
บุรีรัมย์ เมื่อปีการศึกษา 2552 กลับประเทศไปเป็นครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอน
ปลาย ในวิทยาลัยกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ราชอาณาจักรกัมพูชา ได้รับทุนพระราชทานการ
ช่วยเหลือด้านการศึกษาแก่ราชอาณาจักรกัมพูชา ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราช
กุมารี แล้วเรียนต่อระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์และการศึกษาและ
พัฒนาหลักสูตร คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นทุนเดิมทุนสนับสนุนการช่วยเหลือด้าน
การศึกษาแก่ราชอาณาจักรกัมพูชา ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ปัจจุบันรับ
ราชการตำแหน่งครูวิทยาลัยกำแพงเพชร อำเภอปราสาทศรีอมรินทร์ จังหวัดกำแพงเพชร ราชอาณาจักร
กัมพูชา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY